

చెన్న పట్టణము ౧౯౨౭

సిద్ధిమల్

సంపుటము ౪

ప్రథమ సంవత్సరము భాద్రపదమాసము

సంఖ్య ౯

చాటు పద్యములు

వడ్డాడి సుబ్బారాయణు గారు

పడగయుఁ బాసవట్టమును స్సాటికలింగము నివ్వ మూఁడునుం
గడుఁ గతిసంబు; లేగతిని గాఁగలవో సుకుమారమూర్తియా
మృదు నెఱిగింపఁ దగ్గవని, సృష్టియైన ర్చెనో తమ్మిచూలి, పు
ష్పాదీభసితంపుఁ గమ్మవలపులో గలయీపువు నాగలింగమున్.

ఉ. గుండెలపైని గొండ నిడుకొన్నటు లుండు విచారభారముం
బెండుగఁ జేయ దివ్యమగు భేషజహాను భవత్పరిభ్రమం
బండజరాజవాహున కజాండఘటావన కార్యసిద్ధి, నీ
వండగ నుండకున్న నగునా? దురతిక్రమకాలచక్రమా!

చ. నిరతిశయద్రుతభ్రమణనేమి నలంగును బ్రణలెన్నియో
యరముల వంటిపెట్టుకొని యగ్గతి నెన్నియో క్రిందుమీఁదు నో

దిరిగెడువో నదృశ్యములు దృశ్యము లెన్నియో తాఱుమాఱులా
నరుఁ డరుదులో భవద్గమమునం గనునెన్నియో, కాలచక్రమా!

క. తృణమును మేరువు మేరువు-దృణమును, గావించు లీల దేవుం; జేదే
క్షణమున నేమగునో నిరూ-పణమును జేయంగఁ గలరె ప్రజ్ఞావంతుల్?

ఉ. నీరముతోడి నెయ్యమున నీకు ఘటిల్లెడుచేటుఁ గానవో
కూరిమిపేరిమిఁ నయిచుకొందువో, యైన నెఱుంగఁ జెప్పెదన్
నీరుచి తగ్గె; బల్పనయి నిందను జెందితి; నిర్భృతెట్టుకోఁ
గోరిన నీరువిల్వ, నినుఁ గూడఁగ నీయకు నీరు క్షీరమా!.

ఆ. లిఖిలపూర్ణ హరిదయాపయోరాశిలో-మొనయుబుద్ధుడములొ యని తలంతుఁ
బ్రజలఁ బెనువఁ జిన్నిప్రాయంపులతకూన-యందుఁ దోచు పూపిందియలను.

తే. ధవళరుచి దానిదంతకుంతముల మిగులఁ-బరిహసించెడు తనయూచఁ బూరలు గప్పి
కడుపులోఁ బెట్టుకొని దాచుఁ గదలి; యదియె-కరటి కరటికి వైరంపు గారణంబు.

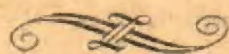
చ. మొగుళులచా ల్దిగంతములు మోసిననీలిగుడారమో యనం
గగనమునం బ్రదోషమునఁ గ్రమ్మి, జగమ్మును జీకు జేయఁగా
బగబగమండు వేల్పుగలువత్తుల నొక్కటఁ గాల్చినట్లు, వి
తగు నొక సాంధ్యరోచి, క్షణ మక్షులతోరణఁ గట్టి నింకికె.

తే. గూబ లదరపు, మిఱుదిట్లు గొనపు కన్ను-లాకు గదలదు, చొరను సుంతైన నందు
చూపునకు నీనిధారలు జోరుమనఁగఁ-గురిసఁ గ్రొక్కరుకాకొగ్గుల్ కుంభవృష్టి.

క. తిత్తూచినట్లు లాఁగక-చెత్తలలోఁ జెమ్మపట్లఁ జేరి చెవులు ది
మ్మెత్తఁగ రేయిటఁ గూయును-గుత్తుక లగలంగఁ జిమట గుమ్మరపువ్వుల్.

క. కోకములను ఘూకములను-గాకోదర ఫేదవృశ్చికములం దములం
జీకురువాలను రం డని-కూక లిడుం తాఁగి చిమట గుమ్మరపురువుల్.

క. కనులను దనుపుసువర్ణము-లను గవితాదిత్రకళ బలంకృత లైన
ఘనతాభజన మాజం-టను, శ్రుతిరసనానురంజనమ సుమి సమితి.

నేపాళ - చోలగళబ్బములు

విజయవిలాసము

కంధవిశారద - తాపీ భర్తారావు గారు

హిమవనత్పర్వత నితంబప్రదేశంబుననుండి ప్రఖ్యాతి వహించిన దేశమునకు నేపాళమని పేరు కలదుగదా. ఈ వాడుకబట్టి యెట నేపాళశబ్దము గంటనడినను మనమీ దేశంబునే నిర్దేశించుచుండుట యచ్చెరువు నమంజనంబును; కావున విజయవిలాసము నుత్తమప్రబంధమున పవ్యంతములలో, క. సుసీరలక్ష్మీమహితమ ణిస్తగితగృహంగణునకు, నేపాళనృపాల స్థానవణునకు, సకలాస్థానప్రణతవరగుణాభరణునకున్.

అనుపద్యమును జూచునపుడు కవియగు చేమకూర వేంకటరాజు కృతివతియగు తంజావూరు రఘునాథనాయకుని స్తుతించుటయం దతిశయోక్తి కతిశయముఁ గల్పించుచున్నాడను నూహ పాకకులకుఁ బొడమక మానదు. కాకున్న పదునేడవ శతాబ్దారంభమున (1615-1630) నున్న రఘునాథనాయకుం డెక్కడ వేయికోసులకన్న నెక్కుడు దూరంబుననున్న నేపాళ దేశపురాజును సింహాసనమున సుస్థిరఁ డగు నట్లు నిల్పునవకాశంబుగల్గుట యెక్కడ! ఆకాలంబున నీ నేపాళ దేశంబున నట్టియూగడం

బులం గానమి యటుండ, నడుమంగల దేశంబు లన్నియు గొడ్డువోయెనా? కాక, రఘునాథుఁడే యీహిందూ దేశంబునకంతకును సార్వభౌముఁ డాయెనా యను సందేహము కలుగకమానదు. కాన, నియ్యది యొకతెఱచి యతిశయోక్తి యనక తప్పదు. అవిజయవిలాసమునకువ్యాఖ్యానమును వ్రాసి యాంధ్రజనకృతజ్ఞతకుఁ బాత్రులయిన బ్రహ్మశ్రీ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రి (ఇప్పడు మహాపాథ్యాయులు) గారు నీ పద్యవ్యాఖ్యానమున “నేపాలరాజును నెల కొల్పుటయందు నేగ్గరియు” ననియే వ్రాసియున్నారు. ఇంక సందేహమున కవకాశ ముండదు గదా!

కాని నేనిటీవల, నీ విజయవిలాసమును వ్యాఖ్యాతృదృష్టిని జూచునపుడు “ఈకవిచారి త్రకవిషయములను దెల్పుటయం దావంతయు నతిశయోక్తిగాని యసత్యంబుగాని వ్రాయని వాడు”గా నాకుఁ దోచెను. తంజావూరి నాయకులచరిత్రము నే మూలమున నేని యెఱిగినవారల కీ చేమకూరకవి వ్రాసిన ప్రతి యక్షరమును యథార్థమని స్పష్టముకాక మానదు. అట్లు చారిత్రికసత్యమును బ్రతిపదము

నను బాటించు నీకవి “నేపాళస్వపాలస్థానా
చణునకు” అను నొక యత్యంతాతిశయోక్తికి
పూనుకొనునా యను సందేహము కలిగెను.
నెల్లూగులో నుపన్యసించుచు నీసందేహమునే
మనవిచేసియుంటిని.

క. వాసిందు గవిత సెప్పెగ

వీసరవో వొకట; భక్తివిశ్వాసంబుల్

నీసాములు; సామాన్యుడ

వే సూర్యవరప్రసాది విజ్ఞగమెఱుగన్.

అని మహాపండితుండును గవియునగు రఘు
నాథనాయకునిచే మెప్పువడసిన చేమకూరకవి
విశ్వాసపాత్రుడు గాకుండునా యను నూహ
తో సత్యాన్వేషణమునకుఁ గడంగితిని. నా
యదృష్టవశంబున నాకాలమునందలి కావ్య
ముల భాగములు గొన్ని లభించెను. అందుఁ
బ్రధానములు.

1. రఘునాథనాయకుని “దళకర్తప్రధా
ని”యు మంత్రియు గురువును నగు గోవింద
దీక్షితుల కుమారుడు యజ్ఞనారాయణ దీక్షి
తుడు వ్రాసిన “సాహిత్యరత్నాకరము.”

2. రఘునాథనాయకుని కుమారుడును,
నాతని యనంతరము సింహాసనము నధిష్ఠించిన
వాడు నగు విజయరాఘవనాయకుడు వ్రాసిన
“రఘునాథాభ్యుదయము.”

3. రఘునాథనాయకునికడ విద్య నేఱిచి
కొని “సాహిత్యసామ్రాజ్యపదపీఠాచార్యుఁడ”
యగు రామభద్రుండు వ్రాసిన సంస్కృత “రఘు
నాథాభ్యుదయము”.

4. డాన్వోర్ వ్రాసిన “హిందూదేశము
నందలి పోర్చుగీసులు”.

అందు రఘునాథరాయ చారిత్రిమును
దెల్పు “సాహిత్యరత్నాకరంబు”నందు, రఘు
నాథనాయకుని విద్యాభ్యాసము ముగియఁగనే,
తనతండ్రియగునచ్యుతనాయకుఁడు తన విద్యా
సారము నెఱుంగఁగోరి శ్రీకృష్ణుని గూర్చి
యొక్కకృతిని రచింపుమని రఘునాథుని నియ
మించెను. అంత నీరఘునాథుఁడు నిలిచియున్న
పాటున నారంభించి రెండుబాముల కాలములో
(6 గంటలు) “పారిజాతాపహరణము”ను నాశు
వుగ సంస్కృతమున ననర్గళధారతో చెప్పె
నట. పాపము లేఖకోత్తముల కయ్యది పాప
పరీక్షగఁ బరిణమించెను. అంత నచ్యుత
కుండు సంతసించి, కుమారునకు దేశజ్ఞానం
బును నలవడఁ జేయవలయునని తన రాష్ట్రం
బున సంచారంబునేయ నాజ్ఞ నొసంగెను.
ఆసంచారంబును ముగించి రఘునాథుండు రాజ
ధానిని మగిడి చేరినంత, సంతిపురమునుండి
యొక యార్తనాదము కోలాహలంబుగఁ దన
వీనులంబడెను.

శ్లో.వృషతి శ్రవతోరతాసీత్
కోలాహలం కమపిభూప కులాంగనానామ్.

శ్లో. భోరక్షరక్ష నహసా భవనైకవీర
విద్రావితాన్నిజసదాద్విమతైస్త్యమస్మాక్
నేపాళనేతు రవరోధ నిరంబనత్యః
పత్యావయం పదమితా శ్వరణం తనేతి.

ఆ యాక్రందనమును విని యచ్యుతనా
యకుండు కారణము నారసి

శ్లో. నేపాళ భూవిభు మసా నిజభర్మగేహ-
ద్వారిస్థితం ద్రుత ముపేత్య త మిత్యువాచ
ప్రాక్టీత శేషరుధిరా మ్యధి పారసీక-
ప్రాణాహ రేయు రదునాతు త ఏవబాణాః.
నేపాళరాజున కభయంబు నొసంగె.

ఇటుల పారసీకులచే బాధింపబడిన
నేపాళరాజు అచ్యుతనాయకసహాయంబును
గోరుట కలదు. ఆపారసీకులను దోలి నేపాళ
రాజును సింహాసనంబున నుభోపవిష్టునిగఁజేయు
భారము రఘునాథునిపైఁ బడెను.

తంజావూరు విజయరాఘవ నాయక విర
చిత రఘునాథాభ్యుదయమున, రఘునాథుని
నగరిలోని లక్ష్మీవిలాసమును “ఇందిరామందిరం
గాదు” వర్ణించుచు నిట్లు వ్రాసెను.

ద్య. మేలైనపటికంపు మెటికలుగల్గి
కదనంబులోఁజోళగని గల్పినట్టి
పోలికల్; నేపాళ భూపాలకునకు
దొరతనంబిచ్చిన దోర్విలాసములు;
దురిములో నలపాండ్యతుండీర పతుల
చేరిగల్పినగెల్పు; సింహాసనమున
నారామదేవరాయల నిల్పుటయును;
మొదలైన విజయము ల్బుద్ధులు గుల్కఁ
బడరకవ్రాసిన భావముల్ మెఱయ
యిందింటిరాలక యిందిరా రమణి
కందలించిన వేడుకలఁ గూరింప
రమణియమగు నిందిరా మందిరంబు.

ఇందుఁగూడ నేపాళభూపాలునకు దొర
తనంబిచ్చుట సూచింపబడినయది.

ఇంతియకాక రామభద్రాంబ తనసంస్కృ
త రఘునాథాభ్యుదయంబున

శ్లో. అథవేత్ర జనోఽనదన్మహేశం
న్యసనేపాల నృపాతి తూర్ణం
భవనాం గణమేత్యబంధు వరైః
సమయంసంప్రతివీక్ష తేత్వదీయం.

అని, సమయము నిరీక్షించి సహాయము కోరిన
నేపాళరాజున కభయమిచ్చి రఘునాథనాయ
కుఁడు కతిపయదినంబుల దిగ్విజయ యాత్రకు
బయలు వెడలి, కొందఱు విమతులనోర్చి

శ్లో. అథాశిలాశావిజయోత్సుకాయ
మహీభుజే చోళగమాన హంత్రే
నేపాళభూపా నిజకార్యభాగం
వ్యాజ్ఞజ్ఞసన్మంత్రయతోవిసేత్యా.
* * * *

వివాప్రగల్భం విమతాంజగీషుః
మహీపతిస్తత్ర మహంబురాశౌ
తరీభి రేత త్తరణాయతూర్ణం
అకల్పయత్సేతు మనన్యసాధ్యం.

శ్లో. ఉదస్తనానాయుధముత్పతాక
మభిద్రవంతీ మవసీకసేనాం
ఆలోకితుమ్స్థాతు మశక్ను నంతో
భయాత్పలాయంత పరంగివంశ్యాః.

అని లవణాంబురాశిని దాటుచు శత్రువులతుపా
కిగుండ్లకు జలింపక పరంగులనువారిని జయించి
నేపాళరాజును దనసింహాసనంబున భద్రపఱచె
నని వైశ్లోకముల విదితమగుచున్నయది. కావున
చేమకూర వేంకటరాజు వ్రాసినయది మిన్న
మన్ను నెఱుంగని యతిశయోక్తికాదు. సూన్య
తేతరం బంతకన్నను గాదు.

అటులయినచో నీ నేపాళ మెక్కడిది?
సాహిత్యరత్నాకరంబునందలి

శ్రీ. ప్రాణస్యమేహృదిగతంతదనేనబుద్ధం
విజ్ఞానతోక్తరచనేన వినాతదద్య
ద్వీపంహృతంజితమపి ద్విషతామనీకం
నేపాశభూమి పరిణీరితి నిశ్చికాయ

వలనను, రఘునాథాభ్యుదయమునందలి “లవ
ణాంబురాశి” తరణమువలనను నీనేపాశము
ద్వీపముగ నెన్నఁదగియున్నది గదా. ఇంక నీ
నేపాశసంగరంబున రఘునాథుని శత్రువులు
సాహిత్యరత్నాకరంబున “పారసీకులు” గను
రామభద్రాంబుచే “పరంగీలు” గను తెప్పబడిరి.
ఈపారసీకులు తుపాకులతో రఘునాథనా
యకు నెదిరించిరి.

ఇది యిట్లులుండ, బుడుతకీచులని మన
మిష్టము పేర్కొనుచున్న పోర్చుగీసు లాదిన
ములలో దక్షిణహిందూస్థానంబున తమయాగ
పంబులు చూపుచుండిరినియు, సందునను నేడు
బాహ్మయని తెలియుచున్న ద్వీపమునందు
పోర్చుగీసునాయకులు రాజ్యాభిలాషతో మె
లగుచుండిరినియు, నట్టిసమయంబుల రాజ్య
చ్యుతులగు బాహ్మరాజులు తంజావూరినాయ
కుల సాహాయ్యసంపత్తి నాశత్రువులం బారఁ
దోలి మరలఁ దమరాజ్యంబుల సందుచుండి
రినియు పోర్చుగీసుల యధికారు లా
దినములలో వ్రాసినవ్రాతలఁబట్టి డాన్వోర్ అను
నాతఁడు వ్రాసిన “హిందూదేశమునందు పోర్చు
గీసు”లను పుస్తకమునఁ గలదు. కావున నీ
తంజావూరు నాయకులకు శత్రువులుగ నుండిన
వారు పోర్చుగీసులు. వీరినే యజ్ఞనారాయణ
దీక్షితులు పారసీకులనియు, రామభద్రాంబ
పరంగివారలనియు నుగ్గడించిరి. అంతియ కాని,

వారు పరిపియాదేశజులుకాని ప్రాన్ను దేశీ
యులుగాని కారు. ఆనేపాశద్వీపము బాహ్మ
యేగాని వేఱుగాదు. ఇది సింహళము చేరువ
నున్నది.

నూతనులగు విమతుల నెట్టులు పిల్చినను
చేరువనుండిన బాహ్మను నేపాశమనుట యసం
భవముగఁ గానరాకమానదు. కాని యొక్కటి
కలదు. బాహ్మ నేటి నామధేయము దేశాం
తరులును ఖండాంతరులునగు వారల జిహ్వలం
బడి రూపాంతరమునండిన పేరుగాని స్వదేశీ
యులు వాడుకొనుచుండిన పేరుగాదు. బాహ్మ
కు తొలుతటి నామము “యాల్ పాణ”. ఈపద
మున నించుక ధ్వని వ్యత్యాసమున నేపాశ
రూపము సిద్ధింపఁగలదు. నేటికిని దక్షిణమధు
రనుగూర్చి చెప్పనష్టము పాండ్య దేశజులు
“మరద” యని వ్యవహరించుట గాంచిన నిందే
మియు వింత గలుగదు. నారికేళమునకు నాళి
కేరముచేసిన మనకిది యచ్చెరువు నొసంగఁ
గూడదుగదా.

కావున నేపాశమనునది యాశ్వాతయను
బాహ్మ; రఘునాథనాయకుడు నిశ్చయముగ
“నేపాశస్థపాలస్థానచణ్డేశ”.

షష్ఠ్యంతమునందలి

“సుసిరలక్ష్మీమహితమ

ణిస్తగితగృహంగణనకు...”

అనుటయందు కవియూహించిన మందిరము
“లక్ష్మీవిలాసమ”ను పేరఁబరగు ఇందిరామంది
రము. దీనివర్ణనమే పైనుదాహరించిన ద్వీపద
యందున నున్నది. ఈరఘునాథుని కొల్వ

కూటము "రామసాధము". దీనియందు రాముని పటము మిగుల గొప్పదిగ చిత్రింపబడి యుండును. ఈతని మందిరములలో "విజయవిలాసము" అనుపేర నొక్కభవనరాజము గూడఁగలదని తెలిసిన విజయవిలాసపాఠకుల కెంతయుత్సాహము గలుగును!

కాపున వ్యాఖ్యాత చారిత్రకవిషయముల నారయవలయుననుట ధ్రువము. అట్లుగానిచో కవిత్యరుని నసత్యవచస్కుండనుటయే కాక, కవిత్యమునందలి పద్యములనుగూడ చక్కఁగఁ దెలిసికొనక వ్యాఖ్యాత కుండు కర్తవ్యమును నిర్వహింపజాలక యుండును. విజయవిలాసంబున తృతీయాశ్వాసాంతపద్యములలోని

ఉ. డ్వైతగల్గైకలాంఛన వి
 జత్వర శుభ్రయశోవికాల ధా
 రాళగళన్నద ద్వైతద
 రాజవిరాజనభాంగణా ఘనా
 వేళగరిష్ఠదానపదవీ
 పరితోషితకాళగౌతమీ
 చోళకవి ద్వైజస్తుత వ
 చోలగ చోలగమాసభంజనా.

అనుపద్యమునఁ గడపటి సంబోధనమగు "చోలగమాసభంజనా" యనుటకు బ్రహ్మశ్రీ నేదమువేంకటరాయశాస్త్రిగారు "చోళ దేశము నుబొందిన రాజయొక్క అభిమానమును పోగొట్టినవాడ" యని వ్యాఖ్యానమును వ్రాసిరి. సరిత్ర నెఱింగిన వారి కీయర్థము హాస్యాస్పదముగఁ గానవచ్చును. ఏలయనిన, నాయకులే చోళ దేశమునుపొందిన రాజులయి మూడు

తరములనుండియు పాలనముచేయుచుండిన వారుగానుండ, నింక నీ మాసభంగమునందిన చోలగుఁ డెవ్వడగును?

ఈచోలగుని గూర్చియు సాహిత్యరత్నాకరంబునను రఘునాథాభ్యుదయములు రెంటి యందును నెంతయోచరిత్ర కలదు. ఈచోల గుఁడు కొల్లెడ (కొలహూన్) సంగమస్థానంబున నున్న యొక చిన్న ద్వీపమునకుఁ రాజుగనుండి (ఇప్పటి దేవకోటకడ) ప్రజలకెంతయు వంత గూర్చుచుండెడి జనకంఠకుఁడు. పరమదుర్మార్గుఁడు, గర్వి. రఘునాథనాయకుఁడుముట్టడింపఁబోయినను ఈతఁ డెదురఠాక రఘునాథున కాయాసముఁ గల్గించెనట. అపుడు

నీ. పోరాడగారాని వైరులకోటలు
 పంపులచే లగ్నపట్టి తినిచ
 —విజయవిలాసము.

అనునట్లు పడవలతో వంతెనకట్టి వానిని బయటి కీడ్చి మాసభంగ మొనర్చి జనులకు హాయి నొడఁగూర్చెను. ఆహా! ఇంక చోలగ కాల కూటబాధలు లేవు. నిరపరాధులింకఁ బెంపుడు మొనఁగుల కరాళవ క్ర్రంబులఁబడి యుసురు మనుచు నుసురులఁ గోలుపోవుట—గలుగదు. అకారణంబుగ నింక జనులకు

"అధిరోపయతేఽధి రోమకూపం
 శితసూచీ రిహపాయయత్రేజస్రం"
 —సాహిత్యరత్నాకరం.

రోమకూపంబుల సూదుల గ్రుచ్చుట లేదు. ఎంత యుత్తమకార్యంబు! ఆసంబోధనంబున నెంత సుఖదాయకంబగు నర్థ మిమిడియున్నది!

అబ్బిరుదున నట్టిగొరవ మొప్పురును! కావున నే
లక్ష్మీవిలాసమందిరంబునఁ జిత్రింపఁబడినవిజయ
చిత్రంబులలో

ద్వీ. “కదనంబులో చోలగని కల్పినట్టి
పాలికల్.....”

— తెలుగు రఘునాథాభ్యుదయము.

గూడ జీవకళలతో “బదరక” వ్రాసియున్నవి.
ఇట్లు నేపాళ, చోళగ (దేవకోట) ద్వీపంబుల
జయించుట తెలియకుండినయెడల వ్యాఖ్యాత
గాని పాఠకుఁడు గాని

క. “కలహారంభణ కొఠూ

హలపులకితభజపరాక్రమార్జిత నానా

జలదుర్గ వసీదుర్గ

స్థలదుర్గాహార్య దుర్గసామ్రాజ్యనిధి.”

— విజయవిలాసము.

అనుపద్యమునందలి యర్థము నెఱుంగఁగలడా?

ఇద్దియు నేదియో యతిశయోక్తియని భావింప
కుండునా?

పై నుదాహరించిన గ్రంథముల నుండి
రఘునాథ నాయకుని విద్యాధిక్యమును, నాతని
యాస్థానశోభయు నెంతయో కలదని స్పష్టము
కాకమానదు. దాని నెఱింగినఁ గదా!

గీ. రసికమాత్మండె యంతఃపురప్రదీప
సారసారస్వతాధార శారికాశు
కవన కృతముఖశుకకలాకలన హృష్ట
బుధజనాస్థాని రఘునాథ భూమిజాని.

— విజయవిలాసము

అనుపద్యమునందలి సత్యము తేటపడఁగలదు.
ఈయంద్రాభినవభోజరాజచరిత్రమునొకించుక
శ్రమవహించి యెవ్వరేని కూర్చి వ్రాసినచో
నవ్వార లాండ్రజనుల కెంతయు మేలుచేసిన
వారగుదురు. గాన సారస్వత సేవకు లద్దానికీ
బూనుదురుగాత మని ప్రార్థించువాఁడ.

హృదయ పటము

గాడేపల్లి అనంతముగారు

కాంత! నీకయి దుఃఖోదకములలోన

తడిపియుంచితీహృదయవస్త్రమ్ము, రమ్ము!

నీట హృదయమ్ము బరువెక్కి, నీదు మృదుక

రమ్ముల హృదయమ్ము పిడిచికొమ్ము, చివికి

చివిగిపోవకమున్నె, అశేషసౌఖ్య

వీచికల నారగట్టు మో ప్రియసఖుండ!

నన్నయ యతులలోని యనందర్థములు

విద్వాన్ సూరిగుచ్చి కృష్ణమూర్తి గారు

ప్రభవసంవత్సర శ్రేష్ఠమాస సంచికలో శ్రీ చిలుకూరి నారాయణరావు, యం. ఏ. యల్. టి, గారు నన్నయ యతులను శీర్షికతో నొకవ్యాసము వ్రాసియున్నారు. అందుఁ జొన్ని యనందర్థము లుండుటచే నీవ్యాసమును వ్రాయఁబ్రారంభించినాను.

శ్రీ నారాయణ రావుగారు ప్రాచీనలక్షణగ్రంథమైన భీమనఘండమునఁ జెప్పఁబడిన ౧౦ యతుల స్వరూపమును దొలుతఁ జెప్ప మొదలిడినారు. ఆనందర్థమున బిందు యతి స్వరూపమును వీరిట్లు చెప్పినారు.

“బిందుయతులు—

ఇ, క, ఖ, గ, ఘ, ఙ, చ, ఛ, జ, ఝ, ఞ, ట, ఠ, డ, ఢ, న, త, థ, ద, ధ, మ, ప, ఫ, బ, భ,” అని యీవిధముగ వ్రాసినారు. కాని యిట వీరియభిప్రాయమేమో సరిగా స్ఫురించుటలేదు. ఈనాల్గువర్గలు పరస్పరము మైత్రిగానున్న బిందుయతులని యర్థమా?—లేక తొలియక్కఱములకు నాల్గింటికి డాపలను బూర్ణబిందువులిడినఁ దమతమ పంచమాక్షరములకుఁ జెల్లుననియా?—మున్నుండు వీరియతులకన్నిటికి నుదాహరణములను భారతము

లోనివి యిచ్చినారు. ఆనందర్థమును ఒరిగే లింతము—

“బిందుయతులు—

శా, క్షవినిర్ముక్తనిశాత సాయక

శతాగ్రచ్ఛిన్నమై... అర-౧-౧౮౫

వాం, చితమెయ్యదిదానిఁ జెపుమ

చేయుదు ననినన్... ఆది-౧-౧౦౯

వీధిం, బ్రహ్మచరియచ్చరవిమాన

ప్రంక్తులు దూలన్ ఆది-౨-౬౬౭

అని యీమాటని పైని తాము జెప్పిన బిందు యతుల కుదాహరణములుగ నిచ్చినారు. బిందు యతుల లక్షణము సరిగా గ్రహింపమి శ్రీ నారాయణరావుగా రొనంగిన యీ యుదాహరణములు సరిగావని నా యభిప్రాయము.

ఆయావర్గలలోని ప్రథమాక్షర చతుష్టయమునకుఁ బూర్వమునఁ బూర్ణానుస్వారమున్నచో నాయాయక్షరము లాయావర్గపంచమాక్షరములతో మైత్రిఁ బొందును.

ఇది బిందుయతిస్వరూపము-ఇట్లే లాక్షణికులును

“పనిఁబూని నిలుచుఁ దమతమ, యనునాసికములకు బిందుయతులను పెనుకక, గను

పట్టు నాల్గులిపులును, బెనునున్నలుడాసి
తమకుఁ బిఱుండఁ గదియుచోన్.”

(అష్టకవీయము-౩ ఆ-గీ.౨ ప.)

వరుస టతపవర్గవర్గచతుష్కముల్
పిదప సున్నలూని నెరియు నంత్య
వర్ణములకుఁ గృతులవళులగు నవి బిందు
యతులబాదు సుకవు లభ్రకేశ-

(నర్వలక్షణసారసంగ్రహము-౨ ఆ. ౩౩.)

కచట తపలనఁగఁ బరగిన

ప్రచురంబగు నేనువర్గ పంక్తుల పిఱుండక
రుచిరముగ బిందుపూదిన

నచలంబై వల్లు చెల్లు నంత్యాక్షరముల్.

—కవిజనాశ్రయము, సంజ్ఞా, ౬౮.”

ని యీవిధముగా బిందుయతిస్వరూపమును
బహ్మనియుండ దీనికి వివరీతముగ నారా
యణరావుగా రీయతిస్వరూపముఁ జెప్పటకు
హేతువు గానరాదు. పంచమాక్షరములతో
మైత్రియున్నను లేకున్నను బిందుమాత్రము
న్నచో బిందుయతి యగునని వీరి యభిప్రాయము.
ఈలక్షణ మెచటను లేదు. కావున
నారాయణరావుగా రొనంగిన యీబిందు
యతుల లక్ష్యములు వారు తలంచినట్లు బిందు
యతులు కావు—

“ఎక్కటివడి

మ, ర, య, ల, వ, (పాతాం. మ, ర, వ,
న, ల) వీటిలో వీటికే యతి” అని నారాయణ
రావుగా రేకతర యతిస్వరూపముఁ జెప్పిరి.
వీరు భీమనాథుని ముద్రితప్రతులలో నెట్లు
న్నదో దానినే యచట నెత్తి వ్రాసిరి గాని యం

దున్న ముద్రణాప్రమాదముగాని యుక్తియుక్త
మునుగాని గ్రహించినట్లు తోచదు—ముద్రిత
కవిజనాశ్రయప్రతులలో—

.....

మ, ర, య, ల, వ, ములను నేన

క్షరములు తమతమకె వల్లకమలాధీశా—

అని యున్నది. నారాయణరావుగారు చూపిన
పాతాంతరమును శ్రీజయంతి రామయ్యపం
తులవారును బాతాంతరముగఁ గవిజనాశ్రయ
మునందే చూపించి యున్నారు. కాని యీ
రెండుపాఠములును సరిగావని నా యభిప్రాయము.
భీమనాథుని నరసవడిక్రింద—

“ల, య, హ, లు.....

నయనంయుత న ణ ట రేచనా.....”

అని అకార యకార, హకారములు పరస్ప
రము మైత్రిబాంధుననితత్సమీపముననే చెప్పి
యున్నాడు. మఱియు న, ణ, లకుఁ బరస్ప
రము మైత్రి కలదనియుఁ జెప్పినాడు. తమకు
నజాతీయాక్షరములు లేనివిగదాయెక్కటివడు
లనఁగా; అట్టితఱి యితర సాజాత్యాక్షరములు
గల యీయకారనకారము లెక్కెక్కటివడుల
క్రిందికివచ్చును? కావున యకారపాఠము గాని
నకారపాఠముగాని సరిగాదు. ఇచట పాఠము

“మ, ర, అ, ల, వ, ములను” అని
యుండిన బాగుండుననియు నట్లే యుండవల
యుననియు నాయభిప్రాయము.

తరువాత భీమనాథుని చెప్పినది పది యతుల
ను నిరూపించి యీ పదియతులను దక్కిన
యార్యాదీన లాక్షణికులు పెంచుచు వచ్చి

వారనియు, నప్పకవిమాత్రము వానికి గుడికట్టినాడనియు వారాయణరావుగారు వ్రాసిరి. అర నటకుఁ జెరిగినయాయతులను రంగవజ్రము బొంది ప్రాచీన లాక్షణికు లేకును జెప్పనట్టియు, విశేషించి ప్రాచీనపుంగవివర్ణముల ప్రయోగములు మృగ్యములుగనున్న విశేషవశులను గొన్నింటి నప్పకవి యుక్తియుక్తములుగ నుంచుటచే బేర్కొనివాడు. అట్టియాయప్పకవి యతులకు గుడికట్టినాడనుటకు వీలులేదు.

ఇక నప్పకవితెప్పిన యీ రంగయతులలో గొన్నియతు లితరయతుల క్రిందికివచ్చుచు కొన్ని చూపించియున్నారు. అవిగాక ఏ జాలవట కితరయతుల క్రిందికే వచ్చును. అప్రప్తమగుట వినిరణ మనావశ్యకము.

వర్గయతులును బిందుయతుల క్రిందికే వచ్చునని వారాయణరావుగారి మాటయిచ్చును. కానియిదియు యుక్తముగ లేదు.

“తమతమయను నాసిక వర్ణములు విడిచి పెనుకలిపులు నాల్గును తమలో తమకు నటలేక నిలిచిన

ననురాహితదమన వర్గయతు లనఁబడఁగూక.

అని యప్పకవీయ మనకు వర్గయతులక్షణము, బిందుయతులక్షణము పెనుక వివరింపఁబడినది.

అప్పకవిగాకతదితర లాక్షణికాధిప్తాయములును నీ యతుల కిట్లే యున్నవి: అనఁగా వర్గప్రథమాక్షరిములకు ముందు బిందువులుండి పంచమములతో మైత్రిగలిగిన బిందుయతులు నాటకముగను, అట్లు బిందువులతో ననవరములేకయే

పంచమాక్షరిములనువదలి మాత్రాయక్షరిములు పరిస్పరము మైత్రిచేదన వర్గయతులనఁబడును. ఇట్టివిభేదముగల యీ రెండును నొకే యతివర్గము క్రింది కెట్లు వచ్చును?

“ప్రత్యేకయతులు, భిన్నయతులు అని అప్పకవి చెప్పినవి యతిభేదము లనుటకు వీలులేదని వారాయణరావుగారు వ్రాసినయం శముయుక్తముగనే యున్నదిగాని దీని కొకటి రెండుయుక్తులు చెప్పిన నెంతయు గుచిరముగ నుండెడిది.

ఇక వీరు పైనఁ జూపించిన యతులకుఁ దాము విశేషించి కరిశోధనఁగావించి కనిపెట్టిన పద్యముల నుదాహరణములుగఁ జూపించియున్నారు. అందు మువిధక్రిముకారయతుల కుదాహరణములు చూపించినారు.

మువిధ క్రియతులు—

...వంశం, బుననుభరద్వాజకలశ

*మునఁ బుట్టెశర, నన విద్యాచార్యుడు...

—అది. 3-22.

ముకారియతులు—

...భువనంబులయందు సర్ప

*ములు ద్రిమ్యురుటా.

—అది. ౨-౧౧ర

ఎట్టి విశిష్టకులంబునఁ

బుట్టిన నదనద్వివేక*ములు గలిగిన...”

అని యాయతుల కుదాహరణములు చూపియున్నారు. కాని యీలక్ష్యములు పైన వారనుకొనిన మువిధక్రిముకారయతులకు రెండిటికిఁ జెల్లవనియు వీరు మువిధక్రి, ముకార

యతులస్వరూపమును గమనింపలేదనియు నా మనవి-క్రీడమమున నియతిద్వయముయొక్క స్వరూపముచెప్పట యవసరము. మఱియు దానిని నారాయణరావుగారును జూపలేదు గాన లక్షణముల నిట వ్రాయుదును.

ము విభక్తియతులు
 “పున్నపుంసక తత్సమంబుల కడపల,
 దత్సమానాంధ్ర దేశ్యులముల తువల,
 గదిసిన మకారశ్శ్లోగముల్ కాన్యములను
 గానగుమువిభక్తి యతులనఁ బు య భులకు.
 —ఆప్సకవీయము, 3, ౨౯.

ఉదాహరణము—
 ఎట్టి విశిష్టకులంబున
 బుట్టిన నదనద్వివేక*ములు గల్గిన...
 —ఆప్స. 3, ౭౧.

ముకారయతులు
 హెచ్చరికను బు పు బు భులకు
 నచ్చపు మోకామ్మలై మహాకవులాదక
 మెచ్చలుగ నిలిపి రచ్చట [లన్.
 నచ్చటను ముకారయతు లట్లునునుగ్గితం
 —3. 2౨.

ఉదాహరణము—
 ...స్ఫురదహవీతిహోత్సరిన*ముఖ్యులమేరు...
 —3. 2౪.

అని యీ మ్రకారముగా నప్పకవీయమున ని యతిద్వయమునకును లక్ష్యలక్షణములు చెప్పబడినవి.

పువర్ణమునకుఁ బున్నపుంసకతత్సమ శబ్దములకు “అమహన్న పుంసకంబుల కదంశంబులకు మువర్ణకం బగు” నను బాలవ్యాకరణ

మాత్రమునొప్పున నచ్చు ప్రత్యయమైన మువర్ణముతో మైత్రి చెందిన నది ము విభక్తి” అతి యనఁబడును.

ఇట్లు విభక్తి ముకారముగాక పదాదిని గాని పదమధ్యమునఁగాని మెచ్చట నున్నను ముకారముతోఁ బువర్ణమునకు యతి చెందిన నది ముకారయతియని చెప్పఁబడును. మొదటి దానికిఁ “బుట్టిన యనుపదమునందున్న “పు” నర్థమునకును “వివేకము”లో నున్న ప్రత్యయమువర్ణమునకును యతిచెల్లినదిగాన నదిము విభక్తియతి; రెండవదానిలో “స్ఫురదహవీతి” అను ప్రతిపదములలో “యనునప్పుడు పదమధ్యముననున్న “ము”కారముతో యతిచెల్లినదిగా ముకారయతియైనది-ఇట్టి యీ లక్షణమును నారాయణరావుగారు గ్రహించనట్లు తోఁచెడిని. వారిచ్చిన మువిభక్తి ముకారయతి లక్ష్యములు రెండును నేనల మువిభక్తిక్రిందికెనచ్చునుగాని ముకారయతి క్రిందికి రావు. వారిచ్చిన ముకారయతిక్రిందిలక్ష్యము భారతములోనిది యప్పకవిమువిభక్తికె లక్ష్యముగ నిచ్చినాడు.

ఇంకొకవిషయమును మనవిచేసి నావ్యాకరణమును ముగింతును. సంయుక్తయతిని నిరూపించుచు సంయుక్తాక్షరములలో దేనికైనను యతి నిలువవచ్చునని నారాయణరావుగారు చెప్పిరి. కాని యందొకవిశేషముమూత్రము కలదు. ఒకేపాదమున రెండుమూడు విరతులు వచ్చుచు సంయుక్తపర్ణములో దేనికి మొదట యతినేయఁబడినదో దానినే సర్వత్ర నిలువవలయునుగాని దేనికైనను నేయనగునని యొకచో

నాకటియు వేటాకనో వేటాకటియు నిలువ న్నట్లబఱచినుండేరకీంబుదినచోవిశేషము
రాదు.

కష్టపడి భారతము బరిశీలించి యతులను
మ, న, లకు యతి చెల్లునా? యని యొక జూపించిన భాషాపరిశోధకులు శ్రీచిలుకూరి
భారతపద్యము జూపిరిగాని యది వేటికిని సం నారాయణరావుగా రెంతయు వంద్యులు.

క ర

కె. అన్నమరాజశర్మగారు

జలధీతరంగమాటలచాచ్చున మధ్యదయ్యాలవాలము

దలఘుల రాశియంబు బనయంబును సూతని గంధహారము
కలుక, మనోజ్ఞమా శ్రీకృతి చెంగట ప్రేమ తపస్వివోలే సం
జలి ఘటియించి నిల్చి, సరసత్వమునక శుభగీతి బాడెదన్.

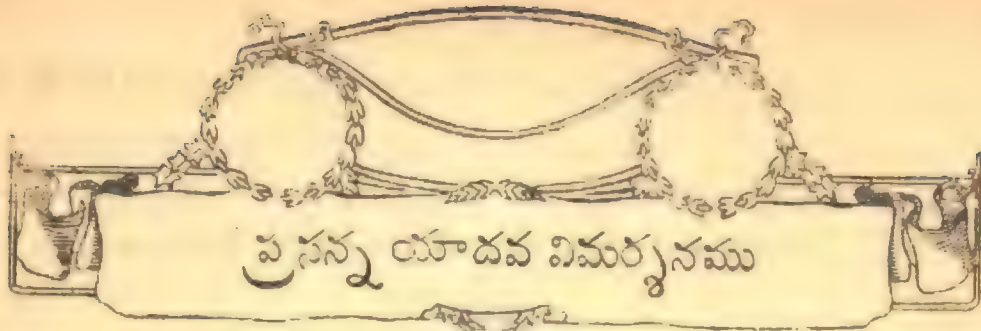
చ. సరసరసాలసాలముల చైత్రకుమారునిఁగూర్చి పంచమ
స్వరమున గండుకోయిల రసప్రసరింబుగఁ బాడుగీతి నా
శరుణమనంబు నిండఁ బ్రమదంబున నాత్మవిలేఖని మనో
హరత లిఖించికొందు గహనాంతరవీధుల నేకతంబునన్.

చ. పుటపుటసారిజాతసుమముల్ శతితంబయి భూసమాధి, సం
కటపడుచుండఁ బ్రత్యక్షము కన్నుల బొప్పుకణాళి గాల్పుచున్
జటుల మనోవ్యధాభరిత సాగరమందు మునిగి తేలునా
ఁటుతరి కోకఘట్టనలు ప్రాప్తిములంచు దలంతు నెమ్మదన్.

చ. నిలువక శేషవల్ల రమణీయకలాస్ఫుటగాన మాధురి
కలికెను నిష్క్లిరంబు విరచించు కమ్మని సర్వగీతికల్
పాలుపుగ నన్ను దీసికొనిపోవును తెక్కదాల్చినట్లు, ని
ష్కలుషపు బ్రేమసీమకు శ్రీశాంతిని సర్వము విస్మరింపఁగన్.

గీ. శర్యోకీకాంత నీలవస్త్రంబుఁ దాల్చి-తారకాపుష్పమాలలఁ దనరువేరి
శరణీనడఁబాసి ఎగఁగూరు తమ్మికోమ్మ-నామెద శిలీముఖంబు నాడెచున్

గీ. సాలెగూఁతుల ముత్యాలసరము లట్ల-మరులు గొలిపెడి నవకపు మంచుబొమ్మ
పల్లి నెమ్మరి తాకున దుల్లిపడఁగ-నార్తికాదంబినులు మది నాక్రమించు

ప్రసన్నయాదవ విమర్శనము

విడినుర్తి సత్యనారాయణమూర్తి గారు (సారస్వతసమాజము)

బ్రహ్మశ్రీ చిలకచారి లక్ష్మీస్వామియే పంతులుగారి రాంధ్రలోకమునకు చిరపరివరములు. వారస్వతి ప్రపంచమున వారు త్రొక్కినూపని త్రోవలు లేవు. నవలలు, వాటకములు, వ్యాసములు, ప్రహసనములు, కథలు, విశోదములు, శతకములు మొదలగువాని వన్నింటికీ వ్రాసిరి అన్నింటిని సమర్థతతో నిర్వహించిరి. వాటకములలోని 'చతురచంద్రహాసము' వారి యభిమానవాటకమని సంభాషణానాళమున దెలిసికొంటిని. ఆకాశపరిమల పంతులుగారి డెట్టు వివాదమునకు మూడుడై గుంపించుటకు కేసునో అంకు భావగ వివరింపబడినది. పంతులుగారి స్వకల్పిత వాటకములలో నిది కదపటిది. మంచి పనివాడికనముగలది. కనుక వారి కభిమానసాగ్రతి మైచిది. కాని పండితుల వాకర్షింపన వాటకము 'ప్రసన్నయాదవము.'

ఇది 1906-వ సంవత్సరమున వ్రాసినది మనోహరమైన పుస్తకము. బ్రహ్మచరిత్రపడినది. పంతులుగారి తీర్థములలో వాసముయను మిక్కిలి కలనంపియును ప్రకాశముగ్నోన రించును. వారు ఆత్మరామ్యులలో గర్వితగాంచిరి. మంచి రాబడి గలిగియుండిరి. సమగ్రవికాసము లగు కవిత్వ శస్త్రము నందియుండిరి. అందుమున కనిపించిన వాటకము ప్రభువుగ వ్యవహరించుటలో వాళ్ళెవ్వము లేదు. ఈ వాటకమునుజూచి ప్రఖ్యాతివిప్రస్థులగువారును కీ. శే. నగు అమరా వ్యాసమూర్తికాశ్రమీగారు మెచ్చుకొని 'సంస్కృతంలో వాటకాలన్నీ తెలుగులో వ్రాయవలసినవేనంటి. తెలుగులోంచి మాత్రం దీనికోక్కడానిచే సంస్కృతంలోకి వ్రాయవలసి వుంటుంది. చాలా బాగుందంటి' అనివారు. విమర్శకవృత్తితో నీవాటకమును జదివిన వారి కీవాక్కులందో సత్యము గోచరింపకనవచ్చును.

మూలము

ఈ వాటకముయొక్క యితివృత్తమునకు మూల గ్రంథములు రెండున్నవి. మొదటిది భాగవతము. దీనిని నవయుగ ఒకటిరెండు వాటకములకు విభజించగ నవసరమిది. రెండవది వామనసామి యుద్ధపాణి వంశము. దీనిని చాలవల కనుపించిరి. ఈయనకథనము ముఖ్యముగా రెండవయతిమున నోరొందినది. ఆకాశపరిమల సామనిదేలిలో మెరపువలె మెరిసిపోయినది.

సామని గ్రంథమున వరకును సూర్యాయన కేసిన సంభాషణాక్రమమును వినినవారు గ్రహించుట యసక్తము. వరకుని పిలుపునిగ్నంపమున వచ్చినయూర్యక కొలువుసాన్ని యొక కంఠముగల గంధారిపు నామ్మిలో విడిచియుండెను. అప్పుడు వామెనుచూచి శత్రుల దానవకు నీ విరిరాంగనలవలె నవూచి భయపడిపోవల యనియు, దిగ్విజయ ధన్యవస్తన వాసభలో నీకను వోయి దెన్నలలు నింపక కోర్కెలు వాకు వినిపించు

.....నీ

లోగిటజేర్చనే యుభయ

లోకసుఖంబులు నన్ను బొందినః

అనియు జెప్పెను. ఇందునకో వివాదము భాషామము వామె యతనికాచి

.....నీవిటు గోరుటెల్లనా

యతులిత భాగ్యమింత నిజ

మైనఁ గలంగకమున్న వైభవ'

న్నతి మెరయంగవచ్చి యొక
నాడయినా నను నానచేసితి?

ఉ. నావుడు దానవేశ్వరుడు
నవ్వుచు మార్వళితోడ నిట్లనుగా
నీవిటుడూర నేర్తునని
నేరమివెట్టితిగాక యేను మీ
దేవతలున్న ఏటి కరు
దెంతునె మిండటికంటుచేత కై
లావునగాక వేటాక త
లంపుక వచ్చిన కీడు పుట్టదే.

చ. అనుటయు పూర్ణిచంద్రముఖ
యద్దనుజేంద్రునితోడ నిట్లనుగా
మనమున నితమాన మను
మానము గల్గిన నిన్ను నిందు ర
మృనుట పొసంగ దొక్కదిన
మైనను నీ విహరించుచోటికి
నను విలిపింపైతి తగు
నా చనవితకు నాకు తెల్లిదే?

వ. అనుటయు నతండు

క. పగవా డట దేవేంద్రుడు
మగువా నీవననికొలుపు మానిసినట నిక
దగవుచెడి మొఱిగి పిలుచుట
మగతనమే యుట్టి లంజమాటలు గలవే?

వ. అనుటయు నచ్చెలువ విచారించి

ఉ. లంజయనాడు నేను విను
లావున నీ వమరేంద్ర గల్గిన
న్నుం శెరవెట్టి తెమ్మని వి
నోదముచేసితి గాన జిత్తమె

ల్లం జెడియున్న రిత్తయొడ
లంబనిచేరునె? చిల్కావోయినం
బంజర వేమిసేయు? రస
భంగము సంగతి లోన మెత్తురే?
ఉ. నవ్వులమాటలో నిజమొ
నాకమునందు ననేకకన్యకల
మవ్వపులిగలందెగడు
మానినులుండగ సంతనెన్నజో
జవ్వనమమ్ముకొన్న గడ
సాని ననుం గవయం దలంచితే?
పువ్వులుపేడుకైన గడి
వోయినవేన్నుడువం దలంతురే?

ఈ సంభాషణాక్రమమున నరకుని పాత్రము నిర్ణయింపబడి యున్నది. పండులుగారి పుస్తకమున జదివినవారికి నా కీమూలము తెలివరకు ననుసరించిగో నూలమునుండి కాపించిన మార్పు దెలిత రసవంతములుగ నున్నవో తెలియును.

పాత్ర పోషణము

పాటకముగాని నవలగాని పద్యముగాని చదివినపు డండునమ్మి పోలేయొక్క నూములు పరస్పర విరుద్ధములు గాక పరస్పర పోషకములై యుట్టి గ్రంథమున మానిన యనంతరము అపాత్ర వరునికి చిరపరిచితుడగు స్నేహితునివలె గోచుచు నాతని మనోగగనమున బ్రకాశించుటెను. అట్టిపాత్రలను సృష్టింపగల కత్తిసామర్థ్యము లంతులకు సాధ్యపడవు.

ఈ పాటకమున బురుషపాత్రయలలో నలువుర కలరు: మాణిభద్రుడు, ఇంద్రుడు, కృష్ణుడు, నరకుడు.

మాణిభద్రుడు:—

ఇతడు పంచనీపముడు. యుద్ధభూమి నున్న రస స్వామివద్దనుండి వాత్సరీనివచ్చెను. తరువాత శ్రీ కృష్ణుని యొద్దకు మళ్లించుచు పంచనీపము గొంపోయెను. ఈతనిసంతక నిర్వహణాక్రమము దిలకించినవారి కీతిడు

సమర్థమైన వాక్యములను మున్నవనాచి తోచును. ఇతని భాగము దీర్ఘమైనను సులభమైనది మింగిన మింగలేదు.

ఇందుకు:—

ఇతడు 'కునియలగాగ, కొండలను క్రుందిన కోర్కలగాలి', 'అపలకును నలసించినట్టి కవికాగ్రణి', 'కనులూక చేయిదాటిని జగత్త్రయముం గనిపెట్టునేత', 'క్షుణ్ణము ననుగ్రహించి నుండెను చేతిబట్టుకొని తిరు ప్రతాపమూర్తి. ఏలూర్యపుష్పముచేతకో, యేలూర బలముచేతకో సంపాదించిన యింద్రకర్మము నమనపక్షపాతి యగు నట్లనాథుని సాహాయ్యపంపకే నిలుపుకొను నశుడు.

నాలుకారంభమున చింతమణి కింహళనాధిష్ఠి శుద్ధ యందులుచేతను, రమకరి విజయోల్లాసి యు నరకుని సంభాషించితమ నిత కింద్రుడని తోచు చున్నదిగాని త్రిలోకాధిపాధున మందలసిన నూము లలో నేవియు నీతనియొద్ద లేవు. గతవర్తమా నుండిన నిత వశకమంది రాక్షసుల కోడెనని తోచుచున్నది. ప్రకృతము చూచిన మగటిమలేని భీరుని నిశ్చయమగును. నరకుడు

కరమందుం గులికాయుధంబు

గొని వెంగ్రమంబు గావించువా?

సురసామ్రాజ్యపదంబు నాకు

గరము లోడించి యర్పించువా?

యని యడిగినప్పుడు విక్రమార్కు యూరకుండెను గాని క్షుద్రియోదితమన క్షాత్రమును ప్రకటించుటక వాయె ను. సోముని యింద్రుడు యుద్ధభూమిలో నరకుని కుల పడి నిలిచెను. కాని యితడు తన సైన్యములు పోరాడు చుండి నాయకులు తొలగించుచు నిర్ణయము కొలువు కుట్రమున గూర్చుండి విచారించుచుండెను. కృష్ణానది వంపిన సంకేతముగూడ నిట్టిసూక్ష్మనే ప్రయతించి యున్నది.

ఇతరుల నాశ్రయింపబడి నీతినిక కత్తివెండుగా గలదు. అటులే కార్యవాదిగాని ఖడ్గవాది కాదు. సమ యము తప్పినప్పటివది యెరింగి నరకుడాడు వ్యావయ

వారూ దారుల వాక్యంపదలను నశించి నంగమును నడచెను. భగవదనుగ్రహబలమునక్క యేగ్రహబలమును లేక ఇంద్రకర్మను నంగుచ్చ యిదిని నెక్కినవాడు నగు ననియంగు జూచిపోయెనటేను. ఇంద్రుడై యితడు చేసిన దెల్లు

నలుమరు వింటి వచ్చరల

నాటలు; చేర్చితివీవుమేను ని

ర్మలన్నదవారిజాతకును

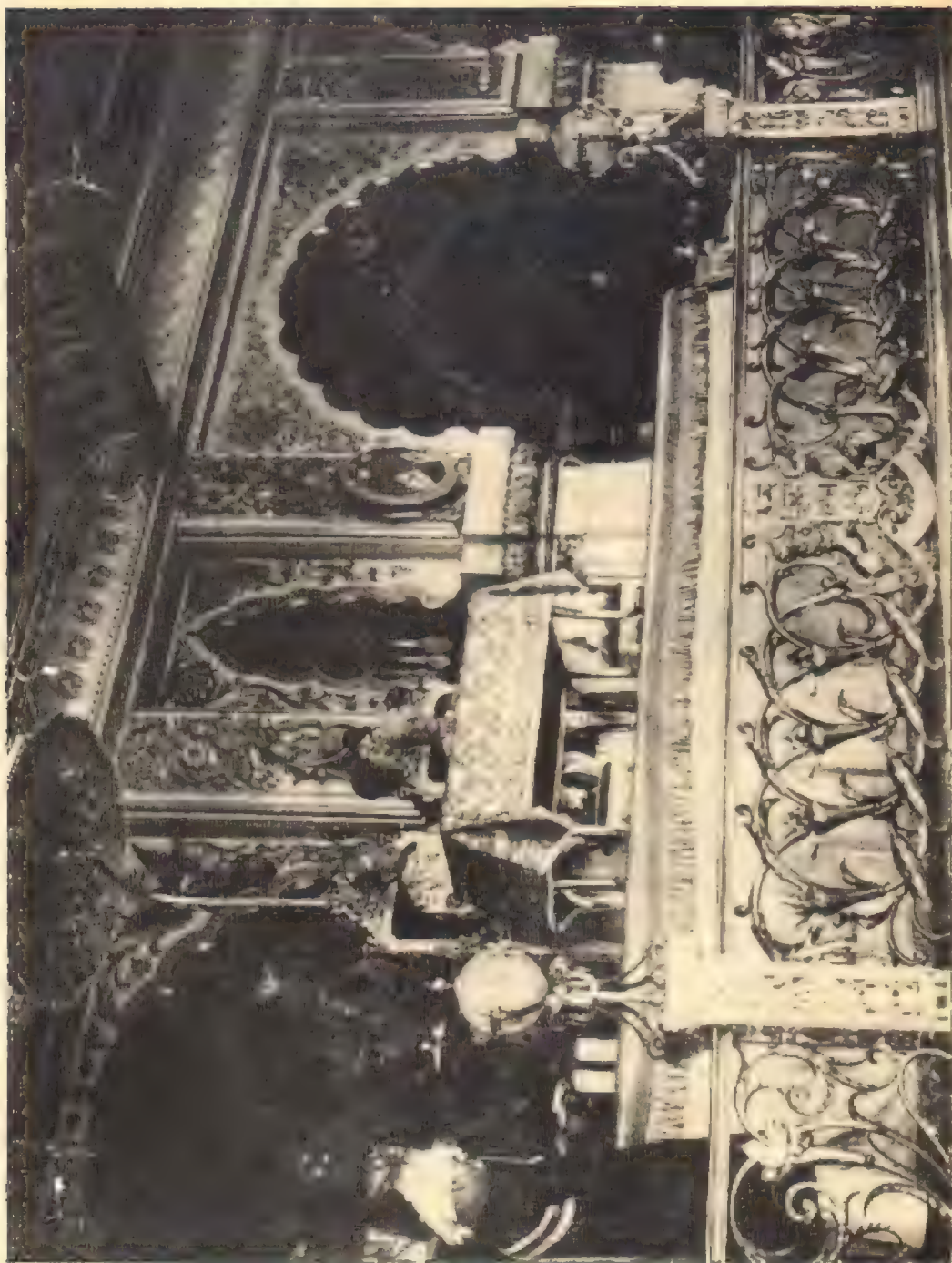
మంబుల సెజలమీద

ఇప్పుట్లు మీసమోగ్యము. నరకునినంటి మేధావియును, భుజులపంపన్నుడు నాచిని నెడలనెడల కిరణజ్యమును స్వర్గము నాశ్రమించుటలో నాశ్చర్యముగాని, యశ్ర మముగాని లేదు. ఇంద్రుని-రిక్ర మెరిగినా నరకు సమర్థుడని యనుకొందురు.

శ్రీ కృష్ణుడు:—

ఇతడు ప్రవీణుడు. ప్రథమాంశమున భగ వంతుడని వాకొనబడెను. ద్వితీయాంశమున అపరాధుని కనయించు ద్వారకానగరిలో గోరించెను. సర్వవిదు సమ్యక్కున చూడెద్రుడని రాకకు గతమేమి యని యని నును. ఇంద్రునికుటల చుడుచు. ఇతడు నిండుమంద. కార్యకారుడుగాని వాకొనుడు కాదు. లోపల కే యున్నకో పైకి తిలయనియని 'రాజకీయశాస్త్ర'. ఎదుటి వారి కష్టములనులకు సమర్థుడైతే నాని భర్తృమార్గాను నరుడునువాడు. సాధనపరమార్థముల కనుగుని పైతము విక్రంతుగ తంపటాలు మహాపురుషుడు.

కాని భాగవతాదులయందు రసమువలె పారి, మోపునలె మెం. సమస్త సృష్టానీయరంజనముడైన పారి యితడుకాదు. వీరరాములకు వృత్తిసన్న్యాసాలు నను రిపోధములను, సరసులను సంపాదులను నేరసముగ మోహపెట్టిన గోపాలబాలుడు వికకు కాదు. అది గూతని కీచికావ్యామునందో పూర్వభాగము. ఇత డితి నుత్తరభాగమున నున్నాడు. భూభరము చూచినాడు. కంసాదుల పధించి నిశ్చింతముగ నున్నాడు. అనుభవము తోను, పశుగుతోను అతనికీచికుమం కౌకమార్పు

౧. మైసూరుమహారాజుగారి రిజిస్ట్రేషన్‌రూమ్

మైసూరుమహారాజుగారు, యాదరాజుగారు కర్పారూపి కంహాసనాసీనులైయుండి బెల్ ఛట్టన్న్య కెట్టిగారు ప్రజల సహృదయపత్రమును జరుపుట

౨. మైసూరుమహారాజుగారు జూబిలీజ్ఞాపకచిహ్నమును గోపురమును పేరచుట

గోపించుచున్నది. ఇప్పుడతనికి గాఢనిద్ర కాళ్ళపా
 ళ్లుముగాని తత్త్వజ్ఞులనము గాను. అందుచే నాకొంటి
 పనులు, మరుసవేము కనుక్తునును స్వప్ననిద్ర. అట్టి
 వా కను నమ్ముట కష్టము. ఎవరనివంటి వేదాంత
 తునిమెలు నిలిపివంటినిరా నెంబగునును, మిత భాషియును,
 కొరకొనునును మాపరుల సంప్రదానశ్చిన్మనులను నాక
 గొవడెను.

సరకుడు:—

ఇతడు వాయువును. అందు చక్షువును. కనా
 క్రమమంతయు వికసింపై వాధా కనుగొనుచున్నది. ఇది
 క్రమకమలులొంద్ని సరమేషిని మెచ్చించెను; కావలె
 ను; బహుక్రమము; వేదాంతాంగవిధుడు; మిత శ్చిన్మను
 దారవింద ధ్యానై క చిత్తుడు; కవనోద్ధారకుడు, నిరు
 పనులుకా; నిదురవంటి కంశస్వనియును మేల్కొంట్రి
 భిమంబులకు భావంబులును గలవాడు.

అట్టి వరకుడు ఇంద్రుని కొలువునటుడు

యలుగాగ కొండలను

ప్రంచిన దోర్బలకాలి, యయ్యవా
 ల్యను వలపించినట్టి రసి

కాగ్రహ, స్వర్గపురైకనాథుడుగ,
 గనులొకజేయి చాలించి జ

గత్రయమొ గనిపెట్టుతేత; య
 య్యనిమిషనాథుడేడి? దను

వాధిపు దాతని జూడగోరెడున

అనుపశ్యును జనువులు ప్రశించును. ఇందున్న నగ్గ
 ను విష్ణువును. సమదరంగమున మగటిమ వాళులకు
 బహుల ఇంటునూర్చున్న చుకే ఎరు దీనిన వరకు నిలవంటి
 ను. దేవించుకొనులు సహజము. అందుకుమోకు తన
 తరకు లకుండి ఎప్పుడున్న కురాడుకశ్యమము అతని
 వరకాకృతులతకు వాడినట్టెను. ఇంద్రునియెదుట నరి
 దాడిన పుల్కరే యింకుకు సాక్ష్యము: ఇంద్రునియెదు

అవరాధంబులు గల్గె మావలన

చందారాతి సైన్యాటసి

తననోన్మన్మహనాయమానవటు
 దోర్దర్శప్రతాపాధ్యుని
 నిపుదీరీరిని జూడవచ్చితిని నే
 నిన్నాదు రాకుంటకు
 గ్గివనోశక్తి మీయింపు తమ్ముడగదా
 యెలైన దేవేశ్వరా!

అను. ఇంద్రునియెదుట మహిమద్రవము చిత్తవలసిన
 నని కొరకు

ఎన్నడులేని కూర్మియిది
 యెన్నటినుండి జనించెనయ్య నీ
 కిన్నరకుండు దేవవిధు
 దెత్తిడుశీతము నెక్కువాడోమీ
 రన్నను నేనొనర్చగలనా
 యది యయ్యది యెక్కువాడు తా
 గన్నులు నేయిదాల్చవలె
 గాతమువింటును గోడిగానతె.

అని యెత్తిసాడుచును.

నరకునిదాత్రులు వివిధములుగా పోషింపబడి
 వది. ఇతడు పృథ్వీకాన్యూడగు రాక్షసాధిపతుడుగాడు.
 రణోర్విని కాలావలమురీతి దుర్నిశీత్యదేశోవిరాజియును
 నిత మాధ్యోదేరు వినినంతే నెన్నవలె గరవింపొందును.
 నీధితుంతయు కష్టించి సంపాదించిన యింద్రశ్చ మాత
 నికి విశ్వకేవలయుగభజనము లేమిదే దుదంపలేదు నది
 గదా సంరాపకారణ మాయెను. నినియుక్త లేకపో
 యు వాయువు కేవల, మేఘుండు కర్షింపను, గ్రహములు
 గంపను వెరచెనో అట్టి నిగంతుకావనునిమోల రతిపతి
 నిచ్చలది నే సంపించెను. ఇది యతనికి ఆశ్చర్యమేగునై
 చుండును. అందుచేతనే యువార్యుని దురమునలాచి

ఇంతికన్నులుండ నించు విల్కానికి
 దూణమేల? వేరు బాణమేల?
 కలికి ప్రాపులడసి కాబోలు మరుడిట్టు
 లొకలు మరచి తిరుగు చున్నవాడు?

అనెను. అంతమొన్నగా కావించిన కాంత వచ్చినంతనే
 పశుప్రాచురుగ నామెపైబడి చంభంగము చేయజేయ.
 ఇవయుత్తుమేధా ప్రకటనము చేసి ఈమె మనసు సం
 శంపనలెనని ప్రయత్నించెను. అమె కనకు మొక్కి
 నిలిచినంతనే

త్రిజగన్మోహనమై, దవాభరణమై,
 దేవేంద్ర నిక్షేపమై
 యజనిర్మాణముకన్న ప్రేధితరమై,
 యా మస్మథోద్యజ్జయ
 భవజమై, కన్నులపండువై, లలితమై,
 ద్రవ్యవ్యమై, చాలన
 క్కజహా నీనెజజవ్యనం బలరుత
 గ్గల్యాణి యెల్లవ్యడున్.

అని దీవించి మామెన తనకుఁ స్థితిభావము తెలిసిం
 చును. అప్పటికి నామె యెరుగవల్లు కిచ్చినకామామెమన

ఇన్నెలరాలతిన్నియల
 నీననపాన్పుల మేనుజేర్చి యీ
 వెన్నెలరేల నేనిటుల
 వేగుచు వన్నెదొరంగియుండుటల్
 గన్నులజూచియుం బిలువ
 గా గతమేనుని నంగనాచివై
 నన్నడుగం దలంచుటది
 న్యాయమే కారణ మీ వెరుంగనే?

అనెను. అప్పటికిని తెలియదేరాయని
 ఇంచువిలుకొడు నన్నది యేమొకాని
 యేచుచున్నాడు నెన రొకయింత లేక
 మరునితోజెప్పి యాపీడ మాన్పగదవె
 మరుడు విసకున్న నీవైనమాన్పదగ పె ?

అని తనభావమునను అర్థిలవోవను నాటిల్లమన జేసెను.
 అమె యింకను అనుమానించు తెలిసి

లనుమానించెదవేల సుందరి!
 యహల్యాజారుడ న్నేనుగా
 ననియో, కన్నులు వేములేననియె
 కయ్యంద్రనందున్నమే
 గ్గోనము ల్నాకడ కానరావనియె,
 నీలోదిత, నేనెట్టులు
 న్నను మీయంద్రనివాటి నేయనట ?
 కాంతా! భ్రాంతి నీకేటికే ?

అనియు
 పనితాప్రాచురుతాటకు న్నరసు లె
 వ్వారెనరా, వారి గ
 న్గోని లాలించుట యొప్పుగాని,
 విరసోక్తుల్వల్కి తచ్చిత్తరం
 జనము స్వేయక చెంగనాడుదురే?
 వేళ్ళల్లారే? మీరింక చా
 లును మీసానితీకంబు లింతటివట
 లోకుల్ నిను న్నవ్వరే ?

అనియు జెప్పెను. అమె యేమిన్నను దానికి పై
 యుక్తిజూపి నోరుమాసెను. చివర కామె యొప్పుకొన
 వని గ్రహించినపుడు గాని తన భుజి నిశ్చయము జూకు
 పరుపలేదు.

దనుజులము మేము మాకేల భర్మమేల
 వానివరుసల నెన్నడువారు వేరు
 వేల్పులెవరైన నిను గోరి పిలుతులేని
 వారికడజెప్ప నీనీతివర్తనములు.

అయిన నాకడు భావుకుడగు రక్షికుడుకతన
చిత్తమె
 ల్లంజెడియున్న రిత్తయొడ
 లంబనిచేతునె చిల్కవోయినం

బంజరమేమిచేయు రన .

భంగము సంగతి లోనమెత్తురే.

మనియెంది మామికు దెవయందు ప్రేమ యునయిందు
నాలు చేయకంచి పొవెరి గములకు నీన నమమతిం
గిమి నప్పటికి విడిచెను. తేల్కిన కాంక్షను విడిచి
రాక్షసరా జింకొకడు కానరాడు. నరసనియందు దోష్ట
తికాను ఈప్రాశస్త్యమే ముగియించి మర కొకయి
మానము కలెట్టుకు గారం ముగించుచు. నానపకోత్తు
మన నర హనేకనంది రాజకన్యలకు పెరియం ముగించెను.
కాని యిది మనకు తెలియదు. మనయెదుట నానకు చేసిన
యకార్య మొకటియును లేదు.

తరువాత నరకు రణకాంక్షయై వచ్చును. శ్రీకృష్ణు
నంద వారిని ముచ్చుట్టుచును. వాచోపవాదులకు విడిచి
యై వోపకంపెకాను. అంతటి క్రాంతిబలంపన్నున
కింతటి బద్ధమాత్మని యుంచుట అరిగిన ము. వ్యభి
ముగ నరకు శ్రీకృష్ణుని కన్న మిన్న.

ఇట్లు నిరది నుగ్రహదశనమున నొక నూతనవిష
యము గోచరించును: అనకిగనమాటయు నవతగనిమాట
యు నెరుగని రాక్షసుడుగాడు. సర్వభూమ తనతో
సంభాషించి నేలకాలమును ముగియించెను. ముగియ
లేదు. ఆ మె య త ని ని యుద్ధ ము లో మా ర్క
పుచ్చెనన్న సంగతి జ్ఞప్తీయం దుండుకొనిన అరిని
యెర్పియునుడు. తాను విజృంభించు ముగించెను. అరిని
కూరుడు. బుద్ధికారి. నిష్కలప్రతి. అట్టివారి నాత దాద
రించును. బుహునానన ప్రజలతో యింతవ్యభిముగ కన
ర్దుచుని కూరిన నున్నాడు. కృష్ణుడు జగద్యంప
పెరియు, మామోపాయపెరియు, పెరియు, పీనపల
సంజానుడినియు నభిని విశ్వానము. అందుచే నానని నాన
లేదు.

నరకునియందు సమస్త శక్తులును సంపూర్ణవిశాస
మును నొందినవి. అరిని కష్టములును మన మాలించి
యరినియం దభిమానము గలిగినవార మైవారు. దూరము
నందు నలుసువలె గోచరించు భూమకేకలము మహావీర
ముతోనదియి యగతికాలమున మనయెదుట నెరుపవను
కలను ప్రకటించి బురల నవతికాలమున నున్నాము

చందమున నీరకు పనకు గవ్వట్టును. తోననిచివిత్తమున
మగ్గందిన మార్గానా ప్రవాయమువలె ఆకాశంగతము
ను, దుఃఖకరమునై చూపట్టును.

ఇతర విషయములు

లోపములు:—చివరియంక మనననర మేకాక రస
భంగముని తోమినున్నది. వానిచలన శ్రీకృష్ణును పోషక
మగుచున్నది. అమాశ్రయ పని దానితోకవిన్నకంగిముగా
నార్పిగను జరుగను.

పాత్రల విషయము మన కామాలగ్రముగ
తెలియవలెనన్న వారు మనయెదుటకు పదేపదేవచ్చి,
వివిధము లగు పరిస్థితులలో తమ మనోభావముల నెరుక
పరచవలెను; అనగా అంక నంధియు నొకేరంగము గాక
అంక నకేరంగములు యింటి అంక నేర్పరు పరిస్థితులును
జూపవలెను. నవీన పాశ్చాత్యవాదకములుగూడ నా
యా యభిప్రాయమునకు కొంతవరకు విముఖములై
యున్నవనిగూడ విచరించుచున్నాను.

ఇంద్రునివంటి ముఖ్యపాత్రమును ప్రథమాంక
ముతో సమాప్తి గాంచుట రసవంతము గాదు. అట్లే
చివరియంకమున క్రాంతివారిని దెచ్చుటగూడ అనవసర
ము. ఇంద్రుడే వచ్చిన కాగండియుండును. లేదా మాణి
గేద్రు కంపలంపెక. వాలకముయొక్క నున్నట్టు
పాత్రలయొక్కనే నాధానంబును. వారిని కృష్ణముగను,
సన్నితియుగను, మనోగంధియుగను ప్రియమిటలో మాత్ర
మే యద యున్నది. ఎట్టి తీవ్రమిగ్గనకు బాల్పరిచినను
నరకునిపాత్రము తన పానమును నలుపుకొనగలను. దానిని
తిరగిన కొలదిని మూలసభావములును పౌండర్యమును
చెవిలును.

హాస్యము:—ఇంతకీ హాస్య మిట్లెవల కలుగు. ప్రజ
కంబుడును, మందపాలుడును గ్రంథకర్త స్వయముగ
గల్పించినవారు. మొదటి యంకమునందలి యింద్రుని
విలాసమున కనంతరమును శృతీయ చతుర్థాంకములందలి
తీనవాదముల యనంతరమును ముగియించిమనగిరి
గూర్చుకొని హాస్యము రుచికరమై యున్నది. 'పంది
చంద మెచ్చు పన్నీరు పెచ్చు' వా యున్నట్లు ముందపాలిని
వంటి రంక పాదమును వచ్చెను. తీరము నొప్పులును

కాటిపండును చిత్రకూటమును లేక కనకకముల
 పుష్పామరమును స్వర్ణమును గాంచి యేవనిండుకామలు
 కనుంగడు సమంజసము. తలకుమీరిన యలిన కోరికలు
 గూడ నట్టివే. ప్రజకంఠుని బోలినవారిని సనకుగాంధుల
 కొలువులలో లేరుచు గాంచుచుందుము.

ఉపమా మాధుర్యము:—ఒకవిషయమును తెప్పి
 తునియున్నప్పుడు నుపమానము గూర్చుటలో నీకవిశిఖల
 ప్రజ్ఞ మెందు.

నిఖిలజనులకు జల్లని నీడనిచ్చు
 వృక్షశాఖలు రాపాడు వేళలందు
 పాదము వగ్నికణము కాల్పు నడవులెల్ల
 జన్మభూమితో నేమి యసాధువులకు?
 ప్రాతచేడియును బుగ్గారు వన్నెచెడినె?
 ప్రాతచెట్టులు తియ్యని పండ్ల విడవె?
 ప్రాతరయ్యును బాబిల్లి పనిచెడియెనె
 ప్రాతకొత్తలేమిటికి సునస్తువులకు?
 న్యూనతయు గౌరవము మహాస్పృతులకె
 కాక విచులకెట్లంగి గలుగవచ్చు
 నలభుతేశుల సూర్యచంద్రులకెగాక
 గ్రహణమయిన మింటచుక్కలకు నెట్టి?
 కాననంబున లేగిన కాడిచిచ్చు
 వేములనె కాల్చి మోముల్లవిడిచి చనునె?
 న్యుగయునకు పెద్దపులియెంతో మెకము
 [నాంధ్ర;
 దుస్థులకు సాధువులు న సాధువులు నొకట.

ఇట్టి యుపామారము లిందుండి యెన్నేని యా
 విచ్చును. స్థలస్వభావో మరొక్కదానిని మాత్రమే యిచ్చె
 డను. ఇంద్రుణి నేనస్థములకు బంపును ఇంద్రు డిన్న
 చాటులు తాలకు గగనించునట్టిది.

మనమున దొంటినంపదల
 మాటతలంపకు శోకమొచ్చు నొ

క్కునెలవునంప కప్పములు
 కాపురముండునె యెల్లయెట్లు; మే
 దినములువచ్చు, వెండియును
 దివ్యుల కోసభా! యాకురాలువే
 లను దగిదూలుచెట్లు వ.రలగా
 మధుమానమునక జిగుర్పవే.

ఇయ్యది యెంతటి దుఃఖనయములోనుండి జది
 వివను ఉపకాంతి నీయగలవది నా యనుభవము.

సంభాషణాక్రమము:—రంగమమిడికి వచ్చిన
 పాత్రల సంభాషణాక్రమమును వదుల్చుటలో పంతులు
 గారికి మంచికీర్తిగలను. సర్వశివరసలయొక్కయు, మంద
 కాల ప్రజకంఠులయొక్కయు, శ్రీకృష్ణ నరకులయొక్క
 యు సంభాషణములే యిందుకు సాక్ష్యము ఒకమాట
 నంటి మఱియుచూడు, ప్రశ్న వసువరించి జనాభా, ననా
 బుకు తగినప్రశ్న అతిసహజముగ నుండును.

తెలి:—దీనివిషయమై యుగ తెప్పనకాదు.
 నరకుని పిడుగునంటి కంఠస్వని! సరిపోయిన పుగల
 భాషను నూర్చెను. కృష్ణుని మితభాషిర్యమున కనువా
 మిచ్చినదయ్యెల్ల కీర్తన. ఏదియెల్ల మార్చినను సర్వత్ర
 సమానమును. మాధుర్యము మండితమగుచున్నది. పిరికికవి
 పగులరులను మోహింపకయు కీర్తికలం.

ముగింపు

వ్యాసమూర్తి కాస్త్రీగారనంబుల ఈనాటికి ను
 నాల ఉత్తరనాంకము. ఇందు లోపములు లేకపోలేదు.
 కాది పురుషులసంఖ్య అశ్విధికము. మిల్లము క్షితాను
 రాత్రెముకా నింజలి నరకునిసాస్త్రము మహాదేశోపా
 మును, నుజునంబును, కీర్తివంధుమును, వినువంధుము
 కంఠనాలకపాత్రములం పుగ్గసానము నలంకరించుచు
 న్నది. యంద్రులలో పురుషుల ఇంకలవారి
 లక్షలంగ నాలకములు పురుషులనున్న యా
 మననయితే పిట్టినాలకములను దివి యందలి నుజుగ్రహ
 యు చేసినగాని భాషాభ్యుదయము గలుగజాలదు.

పంతులుగారు తమ అనుభవఫలితములను దేశము
 యొక్క నలుముఖములను విరజల్లుచు తమవృద్ధాప్య
 మును సుధుకుగ గగన భగవంతు సమగ్రగించునుగాక!

నీ కొరకె

మధుకృష్ణమృగారు, బి. ఏ.

వ్రాటి చూపులో
ఈహృదయ పేటిలో
దాచితిని దాచితిని.

కడకంటి చూపులో
కడలు కన్నీటిలో
శృంగారగని హృదయ
తృప్తి నార్పగనెంచి

కరలలో ఎన్నితిని
కవితలో అల్లితిని
కనలు కన్నీటిలో
కాల్చితిని తుదకన్ని

లోకాన సుఖమనక
నీకొరకె చిక్కటిని.

ఈదీను హృదయమ్ము
ఎటులా నీ

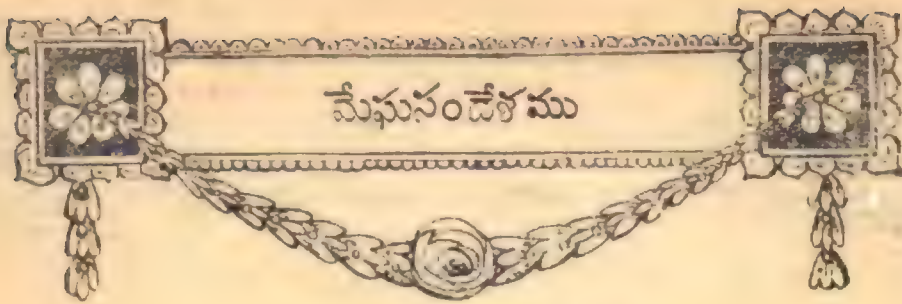
సిగసిడ సుమమయి
వాడి రాలిన చాలు
ప్రేయసీ, నను నేనె ప్రేమించి బ్రతుకుదును.

సీ భూలతా మధ్యమున
నిర్మలత
తిలకమై తగుకుమని
నాచిత్య నిలచినను
ప్రేయసీ, నను నేనె ప్రేమించి బ్రతుకుదును.

కాలమే కదలనీ
ప్రాయమే సడలనీ
నిశ్చలుడనై నిలతు
నీకొరకె నీకొరకె.

చుక్కలే విరుగబడి
చూడులే వెనుకబడి
శూన్యమైనను బ్రతుకు
నీకొరకె నీకొరకె
నిశ్చలుడనై నిలతు.

విశేష తుదిఘడియ
కీమత చయమయి
చిక్కలు క్రమ్మినను
నీకొరకె నీకొరకె
నిశ్చలుడనై నిలచి.....

బులుసు వేరికిటరమణయ్య గారు

నేరేపడును గార్కొంటింప నున్నచే యుండుటచే
 (బ. శ్రీ. దీప లక్ష్మయ్యశాస్త్రిగారు ప్రభువంశ
 రాల్లభ్రపత్రికా సంపత్తిని వివరించినచో బ్రదుకన
 లిన మేఘసంశోధివత్త నమును జంతవత్త ననువుభాగ్య
 ను లంపదేను. శ్రీశాస్త్రిగారు పలువాల్లు పతింబినా
 నుటచే నీసంశోధమును బాగుగ వివరించిరి. శాస్త్రి
 గారు వెలయుచున్న చోడమూలము శిష్టినిష్ఠు అనగా
 నములు తోచుటచే నానీమాధానములును బ్రకటింప
 నిచ్చుచోదను నీ సందర్శితముంబ్రకటింపుచున్నాను.

శ్రీశాస్త్రిగారుచేసిన యాశీషములు, వానిస
 మాధానములు గ్రింద నిరూపించుచున్నాను.

1-వ యాశీషణము- రాజహంసలు.

“ఇద్దరుయత్నప్రభవమహిమమచ్చినిల్ల గ్రామవత్సవ
 తిచ్చుత్థాశీకా నుభగ గర్భిణి మానసోత్పాద
 ఆక్షాంసాద్వివేకలయశ్చేమాగ్నియవత్స
 సంపత్తిం దేవధి భవనో రాజహంసా మహా మాన.”

[పూర్వమేఘం. 11 శ్లోకం]

అనుశ్లోకమున—‘దేవదేవయోగ నియుంబులును
 వివరగానే నీకు రాజహంసలు తోడిబాటసారులు కా
 గలవు’ అని మహాకవి మేఘసంసలును మైత్రీ గర్భిణి
 నాడు. వేదహంసములకు బుద్ధ్యగవిరోధము జగత్ప
 నిష్ఠము. అందులకు గవు లనేమిలు సాక్ష్యమిచ్చుచున్నా
 గు మేఘసంసములకు గల విరోధము
 నిరూధమునచుండగా ‘రాజహంసా! సహాయ! సంప
 త్తిస్తే. అనుట యెట్లు పాడంగను?’ అని.

చూడానము:—

‘మేఘములకును హంసలకును బారంపర్యముగ విరో
 ధము గలననుట నిశ్చలము. మహాకవిగారు దానిని పు

క నియున్నాడు. పుర్వ కాలమున హంసర జములు మానస
 విరోధమున విహరించుటకే యిష్టపడుచున్నవి. మేఘ
 ము పుర్వ కాలమునెట్లు యెఱుంగ నాహంస బాహుళ్యము
 నుండి మానసమున శ్రేగుచుండును. మానసవిరోధము
 హిమాలయముల నుండుటచే హంసలు మేఘాలోకము
 కాఁగా నుత్తరమునకే ప్రయాణముచేయుచుండగా?
 ఉత్తరమునకే పోవు మేఘము హంసలను వెన్నంటి
 పోయెననిన చోడ మేఘున్నిటి విరోధమొకఁడు మఱు
 చోవుచుండ—దారెఱుంగనివాఁడు- విరోధివాడే. దా
 చోవునలమునకే పోవునని యెఱుంగువాఁ డా మన
 చోరావా? అత్యమునఁ దనకు దనవిరోధి ... ప్లవర
 నుండువాఁడా? ప్లవర సముద్ర నదికైత్రువు సహాయం
 చేసిన హంసి యేమున్నది?

హంసరాజములు తర్రమున శ్రేయమున్నది. మేఘు
 డును దారి ఁఁగనివాఁడు, నా నానా గ్రమన కేఁగుచు
 న్నాడు. ఒకరియనునదము మఱయొకరి కక్కడలేదు.
 కాని యుత్తరమునకే పోవుహంసలు బాటసారులగు
 బరేదా ముగ్ధులు శిష్టివాడేదని మేఘుఁ డెనుకొనవచ్చును
 గదా? ఆపుకం హంస లారినికి సహాయధూనములు కా
 బాలవా?

మఱియు సాహాయ్యమున నొకరికొకరు మైత్రి
 యం దుపకారము చేయుటయే కాదు. మేఘము
 చేయువాఁడు సమానుఁడగు బాటసారియొక్క ము
 కలను. శిష్టికవిభాగ్యసంపాదకునిగారు “సహాయః
 సహత్రాణి”, “సహాయస్త్రుఃసహత్రాణ్యుత్” విశేష
 క్తవే. “సంపత్తిస్తే కలిష్యతి” అని వ్రాసిరి. యక్షుఁడు
 మేఘానిధా- శాననామగా“హంసలముండు నీవోడిబాట
 సారులు కాఁగలవే, అని మానసవిరోధమునకుఁ బ్రయోగ

మహాప్రభుమందును" అని చెప్పుచుండును. కాన "రచనాపాద్యమో దాని సంపన్నతయే" అను వానివలన మేలు పొందమలకు మైత్రీ కెప్పుడెవరిని లెలప వలెను. కాని వాసుని యోప్రాయమునకు సహజము. అనువాది సహజత్రా అను అర్థమేయనమో తోచుచున్నది. ఇట్లు కానియెడ మేలుపొందమలకు బుద్ధివంతిగ ముఖము పూర్ణాచార్యులను పునఃపూర్వము శ్రీకృష్ణ మునిగిచ్చి నీ గాం మైత్ర్యులబలిభుజానము గామత్రాత్మ్యమున నే పరినిలకావలయును. నా ద్దాన సంపన్నతయే సేకరియదనస్థాయి పాంసాదకార్థము.

[భూర్యమేళు: 24 శ్లోకం].

నవ్యకమన ప్రాప్తియందును. కాని వాసునింటి మహాకవి పరస్పరవిరుద్ధములగు శ్లోకముల నిందుమిందుగ నొక్కయొకటి నూర్చుచుండునుగా! ఈ విచిత్రశ్లోకమున మేలుపొందమలకు బుద్ధివంతిగ ము ప్రతివాదిండు బడెనని శాస్త్రీగారునావ వంగికిరించి నే యున్నారాదా?

జీయు వేలబరాయశాస్త్రీలుగారు వ్రాసియున్న "శ్రీమదాంధగ" మ్యువాదాని లోతుల శ్రవణాంధగ మ్యునితే యున్న శాస్త్రీక కావగ నుండును. వేదాన్య శ్రవణాంధగమైన నీగన్ధితిమిమిని రాజమాయ..... అని వానికీతమున గొప్పను చెప్ప నచ్చును.

పాంసలనను చర్చ గ్రువునను మేళము. ఇట్లు మేళములనుండే బంపరాసంబంధమున మేళములు శక్రువులైవని. కాన పాంసలను చర్చముపైనున్నంత యుక్తువినకపోవు మేళములవిషయమై యుండెనక్కడలేదు. శక్రనిండ్లవినాత్రము శ్రావ్యమును లెప్పుకారుగా! పాంసరాజములు మానసకోపరమున లేరు బుద్ధి ముదిరావన నాననోత్క్రిములు. మానసగమమున నాము న్నికాంసములే వని యెంతవేగము చెప్పువా? ఎంతవేగముగ మానసమును లేరు

అని తొందరచే వర్ణకమునువలె యెదురుచున్నది. అట్టియొక చర్చకే తునకు మేలుగవలయునుగాని మైనను గానచ్చునేమో యని యనుకొనును. ఇదియంటేటి ప్రబలమగు యుక్తియని నామును. కాని పత్తింకెరియన నిజ యొక సమర్థనమార్గము

మని నిరూపించినది. దీనిచక్క ముదకంటేటి ముఖ్యము కామన్నను మేళుతాండులను మైత్రీ నానకలి నూర్చులేవనియే మనము తెలిసికొనవలసిన యంశము.

2-న మాత్రేణము. ఇంద్రధనుస్సు. ఇట్లు చూచుచున్నప్పుడు కృష్ణ దీపాన్ని చూచి వర్ణికాగ్రావప్రభాతి; నూర్చునూర్చుండునప్పుడు చింతామంజువుకలితం కాంతావర్ణ్యతేనే బర్హి సేవ్యునికరుచినాగోపవేషస్యవిష్టా.

[భూర్యమేళు: 15 శ్లోకం].

అనుశ్లోకమున "సీయమేళువా! మద్యం గమశీప్రగల మంజినతే చర్చియనుగా: బ్రకాశించుచును నింద్రధనులంబును, ఇదిగో! కియెందుల బుద్ధిగవించు! చుచున్నది" అని చెప్పుచుకొనున్నది..... ఉత్తరదిక్కున ఇంద్రధనుస్సు కలుగును చూడమనవా! సేకరించి తాను చెప్పబోవు సామ్యము నిర్వహించుకొనుటయగును ఉత్తరదిక్కున మనస్సు చెప్పెనా?" అని.

సమాధానము:—

ఇంద్రధనుస్సు ఉత్పత్తియగుటకు మార్కశిరం ములుకానము. అద్రమనుండి పరియు జలవిందువులపై మార్కశిరములు ప్రసరింపగా నీటియేర్పడును. మార్కశిరము తూర్పుననున్న పురు పడెనుబునెప్పుడను, మార్కశిరముయనయమనె దుర్బునను, నింద్రధనుస్సులు తోచుచును. ఇయ్యది ధనురాకాశముగ నొకకొన వక్షిణభాగమునను మజ్జియొకకొన యుత్తరభాగమునను లీనములై యుండును. ఇయ్యదిఅకాశమగ్నస్థానమునను(Zenith) గూనభోంకముముగల్గు ప్రదేశమునను (Horizon) పడును కోమమించును. కాన నింద్రధనుస్సులు తూర్పు పడెనులంటే తూర్పు విందువనియు నుత్తరదిక్కులును నుత్తర విందువనియు లేనవియు నూహించవచ్చును. అయిత్రప్రాయము తోడనే శాస్త్రీగారు త్రక్తున నింద్రధనుస్సు ఉద్భవించవని లెలంచుచుండును. కాని యొకవిషయము త్తరమునను మజ్జియొకకొన వక్షిణమునను లీనమగుచుండునెట్లనెదను, మేళుల దుత్తరమునను బ్రయాణము చేయుచునేను నారెకీరీరము పంపట్ల ద్విలితమై యుండును కథ్యంతరములేదు. ఇంద్రధను: ఖండ్యాగ్రముకల్పియై త్తరమున నుద్భవించుచుండునెట్లనె మహాకవిశాస్త్రీ

“అశ్వీకాశ్రాత్ ప్రభవతి భూమిః శంఖచాళింజలమ్” అను శ్లోకపాదము సరిపడుచున్నది. కాని నుత్తరదిక్కున గనుమ్మ నోచుకపోయినను పశ్చిమముతోయిటు కథ్యం భవతు శేషం. పశ్చిమమునే మేఘునితోనను వర్ణించితిమగుట కంశంబి పశ్చిమభవతు శేషం. కానఁగని తను చెప్పఁబోవు సామ్యము నివ్వహించుకొనఁబడుగాన ఉత్తరదిక్కున నున్నట్లు చెప్పఁజేసెనియు, అట్లు గను గ్రగముత్తరదిక్కునఁ గనుపించుట సాజమనియు వాచురము.

3-వ యాశ్శిష్యాగము. ప్రశ్నోత్తరములు.

తత్సంజతం జలభరవతో దివ్యవాచా వచతే

ప్రాణాం ప్రసాదజనకం తుల్యం యశ్చ నవ్యాః,

ప్రాణానాం ప్రసాదం ప్రమదితిమవాః సావీ తప్తాస్యభక్తః

శేషం న స్యాద్యో మతః పరాప్రాథ వాచ్యతే మావాన్.

ప్రాత్యవార్తం జలవశితం తాం నోకోఽపి వ్యా

భావశ్యాంకం సదయహృదయం సన్ని గామా ప్రకోప

సంయోజ్యై తో విగతీతిమచా జంఘరిత్యాప్తచిత్తే

భోగానిప్తానభీతమభాన్ ప్రాపయా మాభూయ.

ఉత్తరమేఘుః, 66, 67 శ్లోకా]

మేఘసంజకారియనఁ గనుపట్టుచున్న పైరెండు శ్లోకములును గదాకోరమునఁ ప్రోత్తగామునీచి నయనము (అంశప్రే)నఁ విష్ణుమోక్షము లగుటచే గాక శౌంభకృష్ణంజకము లనుచున్నది.....కాన నిది ప్రక్షిప్తము లనఁదగును” అని.

సమాధానము:—

గొలుతుండియు చునవాఙ్మయములలోని కలు గాని, కావ్యములుగాని సుఖాంతములుగనే రచియింపఁ బడుచున్నవి. మహాకవియు సత్త్వ తనకకమగుఖాంతముగ ముగించెననిచో నివి ప్రక్షిప్తము లన నక్కఱలేదు.

మహాకవులు విమకావ్యములందలి పద్యములను, కథలను సామాన్యమున కితినే రచియించుచుండుదురు. విరుదులు వివరించుచు ననేకగీతుల సమర్థింతురు. వ్యాఖ్యాని వివరించువర్ణములనన్నింటిని మరచున విడిచిపెట్టె మాట కారుఁడు మూలమును రచించుననుట యసంగతము. కానఁ గథకు మంగళాస్తముగఁ బూర్తిచేయుటకు సంకల్పించి మేఘుఁడు కామరూపి కావున దివ్యవాక్కునఁబలికెనని మహాకవి యించి నూత్నముగఁ గథనుముగించి

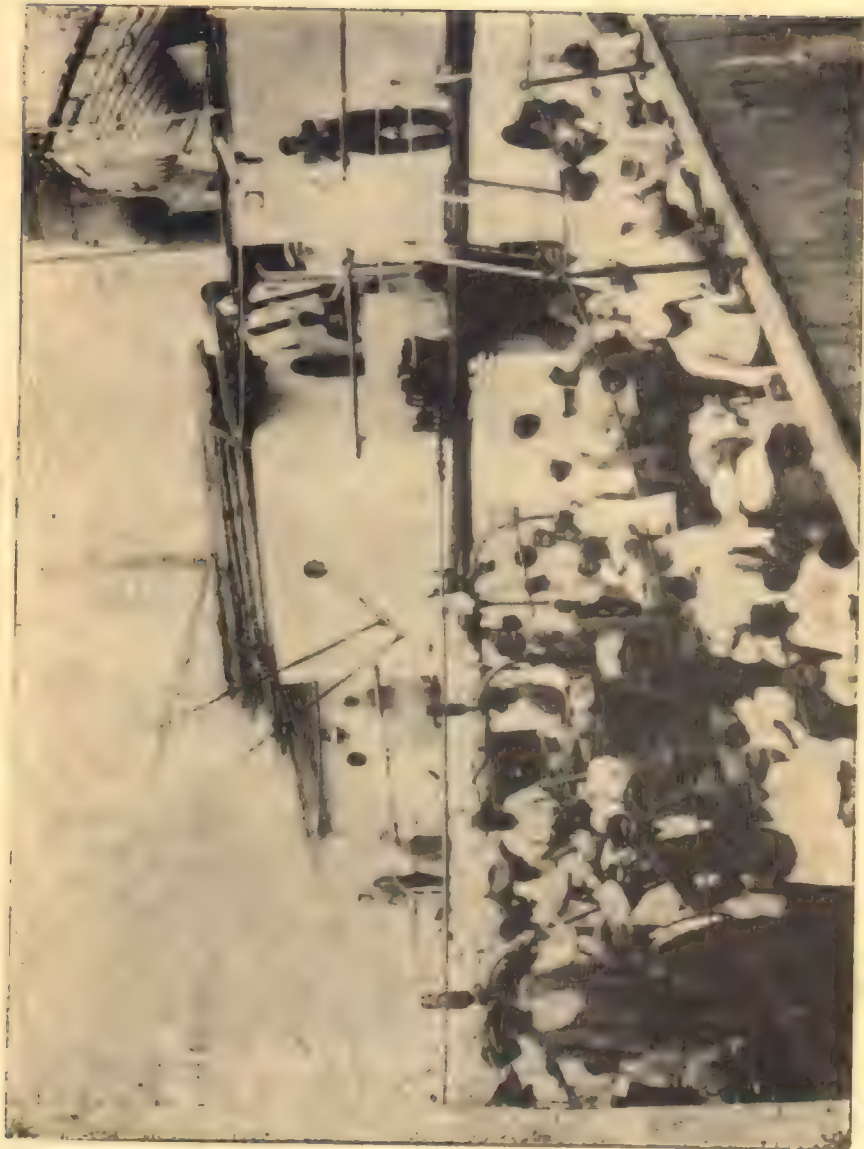
యంచితో భు. భూమానులన్న పాతమును యక్షునినాట లకు బనుపించుక యువాశ్వాత్తు వాచునని మేఘుఁడెట్లు వివరింపిల్లు చెప్పఁగలిగెనని గాత్ర పం యుత్పన్నము గావించుగాక!

మఱయు వా రెండుశ్లోకములును తెప్పక యారకః కుండినఁ గృత్రంబింపిండును. మఱయు, “వికయసించి గావనప్రదై క్రి గూలియొగమునఁ న్నంబును వాని ర్భాక్రమల నివించుచుంజెను. మేఘునితోఁ ద్రయూపకోశమున తెప్పదలచెట్టెను” అని యిందు కానందేతమునే చెప్పి యవారమంబులు భావ్యముకాదు కదా! అవాదిన ద్రియురాలు వివరియింపఁ తెప్పింపఁ బలదా! గుండాత్తువఁ ద్రియులఁబెంగున వెంటనే చెప్పవలదా!

పోనెను. ఆధునిక శంభకావ్యములనది కావ్యకో యొప్పరితోడనో చెప్పుచున్నట్లుండినఁ గృత్రంబింట్టండించురా! అప్పుడు మేఘుఁడు మేఘునితోఁ తెప్పసందేత మేల్కొనమున బ్రాసంబంధబడినో యుచ్చితినుండియే కావ్య మారంభింపవలెయొ యి సంగతి కొంతచెప్పి పాఠకుని గలచి యిచ్చి త్రయచెప్పిన పనుంజనము కాదుగదా!

“కామరూపం మహానా” అనువోఁ కామరూప శబ్దమునకుఁ గోరినరూపమును విరించువాఁడనియేఁ దప్ప వలెను. నేనియే “దివ్యవాచా వచతే” అనుచు వివరించు. కాశ్మీరగారివట్లు వాయువళమున నాకాశమున ననేకరూపములు తాల్పగలవాఁడని కామరూపునకర్థమని చెప్పుకొందుచ్చునట్లును కలుకాదు. వాయువునలన మేఘున కనేకరూపములు కలుగుటనే నయ్యది మేఘుని యొక్క యిచ్చాగూపములను వినియఁ జేయఁజాలరు. కామరూపి స్వేచ్ఛాప్రస్ఫుర్తిగలవాఁడు. మేఘుఁడట్టివాఁడు కావుననే దేవరూపమువాల్చి దివ్యవాక్కున నందేతము చెప్పెను.

కాన మీఁది రెండుశ్లోకములును ప్రయవనక్కఱలేనండగనే గనుగుచుండఁ బ్రక్షిప్తయేల యనుకొనవలెను? కొన్ని ప్రశ్నలలో లేనందునఁ బ్రక్షిప్తములని ప్రోక్షియేయుట—అం. గావ్యమునకు లోపము గల్గించుట వ్యాఖ్యముతోఁచుచున్నది.

భరిమి కేంద్రమున కుడిగా క్రావాసుల నొకపైనుండి మదరాసుశీకమును జూచుచున్నాడు

పరిమళేయబడిన రోజున కా భారతీయులు

- ఉ. శ్రావణకార్తికంబులకు సాటి శ్రేష్ఠోద్యమ భవ్యమాసముల్
తీపు; సువాసినుల్ సురభిలేన మాల్వవిభూషణాంగి
భావనసాధ్యలై కనుపండు వొనర్చెద రాదీపి; గో
దానరి, దివ్యైవా దివి, విశంతు తొనర్చున నీప్రముల్ తుదిన్.
- చ. మెలమివాఱు ద మృగరదిక్కునఁ జూచుచు దానమాడఁ, బు
వ్యలుఁ బను పడితల్ మొదలు పూజకు ముఖ్యములైన విష్ణున
జులగొని, వస్తు కేటి కను సఖ్యమునకా, నిసీ గృత్తికల్ భాజ
ప్య జూలయ వారి జాయ దిగితా యన నొప్పినభాస్రదీపికల్.
- చ. ఉరికికొమ్మ, మావికొమయు, జనక క్షియలైన బృందకుం
బసుపునఁ గుంకుమాక్షితఁ బత్తిని బత్తిని బత్తిఁ బూలు ను
ల్లసెలుచుఁ బూజనేయుదు రంకరణం బొనరించి మృగ్గులకా
దొనఁగఱుఁ గార్తికంబు తొలిదోపసీకే తెలుగకా దిపల్ సమిల్.
- ఉ. శారదవేళి వ్యోమము మసారవిసీలతఁ గానవచ్చెమక
నీరము నత్తెఱుగున నె నిర్మలమై కనుపట్టు గౌతమిక
దారలు లోనఁ గాని, నది దద్విధిఁ దోడమి, నేగుజామునం
బొగులు, సాటి కక్కిఱుతఁ బాతుకు పత్రపులలు తోతున్.
- చ. గగన సరోవరాంతరవికస్వరభాస్వర కైరవంబు లీ
యగణిత తారకంబులు, తదంతర వర్తిమరాళరాజ మీ
జగదభిరామ సాంద్రకుచి చంద్రుఁడు, చాలితతద్వయోగకు
న్యగ పరితః ప్రకీర్ణ పృథుడత్కర మీహిమవాస్తుపారముల్.
- చ. తొలకెను బ్రాప్త పేణ్యములు దుర్దినముల్, చనురెంచె శారద
బూలు సుదినంబు లింనుఁ జూపొయుచు నుండఁగ, లోకభీకరి
ప్రియకరంబు లెక్కనఁచుచును దాపుర మయ్య నీ కయో,
కలునలజేడ! యిప్తములుఁ గష్టము లందును నిందు రెంటునా.
- ఉ. కార్తికశుద్ధసప్తమిని గ్రమ్ముకొనఁ బెనుశీకువాలు, దు
హ్వార్తలు గాలివాన మెటు బట్టెనటంచును వచ్చునొక్కొ, యం
చార్తివడం జనంబు, ప్రభవాబ్ధమునన్ గురిసన్ నిశీధిని
గార్తెను స్వాతి, శుక్తితతి గర్భము పండను వానఁ గార్మోగుల్.

చ. ప్రభవతు గాఢీనిండును బిడ్డలనుచా నశిభకరముగా
విభవిపుట్టివాడూ నశేకుంకుట బహుదానుణంపుఁ బ్ర
ణభయ మహాదమైన భవనప్ర మము చది విన్న గుండీయల్
గుభానంద జూలఁ బ్రతీకలు; ఘోరతిమంబులు భూతికృత్యముల్.

ఉ. భారతయుద్ధనిగమును బొక్కఁ జూపక తిక్కయొక్క న
జ్జూరను కేమి నున్నద మహోర్వపు వింశతిను పీడ్చు నెట్లులై
కౌగిలపురూపు బొమ్మ నయఁగొనిరి నుద్ధతి విన్నవారి న
న్న రొలుకం గవిత్వమున బహువిధిత నెట్లు నెల్పునో?

చ. భర భరి యీను నక్షు మిశి; కచ్చక కీలును పిఱ; నెట్లులు
జగులును నహ్ని; యూర్పుల వి నెల్పురు గాదు; మహోకాదముల్
మరియు నోనన్న కి కనవి మా; కవి చొచ్చు ముగాంబెల్పులల్;
దొరకిన నాచు మ్రొగుఁ బ్రజఁ; దూర్పుకు తెనకది, వానిమంకలల్!

గ. ప్రేలయపు గాలివాన నను బంధుగృహ ప్రవిణాదనప్తి నం
తలమునుచుండో పురుషు లంగన లంగన పింగపుంబుకా;
గొలఁచునుగాకఁ నచ్చిజూకుండును గాక్షతనవ్యవృత్త కృపా
జూవిని నర్థభోగిత నాయును కాక యి నెల్లు నెట్లుకున్.

జాతీయకళా పరిణామము - కులవిద్యలు

దిగవల్లి వేంకటేశ్వరరావుగారు, బి.ఎ., బి.యల్.

“పాపాన్ని తెచ్చిపెను, కులవిద్యను సాటిరావు గుర్తు చెప్పా!”

క్రింద దేశపు గృహపరిశ్రమలను, ఆర్థిక కళాచాతురిని తెలుపునపుడు దూర ప్రదేశ ములలో పాశ్చాత్య ప్రభువులు యొక్క నలుగురించిన కాలము గడచినది. నేటికిని తీర్థ చారిత్రము, కిరిపులు చిత్రనస్తు ప్రదర్శనశాలలందు కొన్ని వస్తువులు కనబడుచున్నవి. వింత చిత్తరువులు, బొమ్మలు, ప్రాచీనార్యసంస్కారమును ప్రదర్శించునట్టివి, చరిత్ర పరిశోధక ఛాందసులకు గనబడుచుండును.

ఆర్థికసంకద మన దేశమున లెగుండిన నాడు గృహపరిశ్రమలవలన చేయబడిన సుందరములుగ నస్తుజాలు మమ్ముటకును, కొనుటకును వీలుగు సంతలు పుణ్యనదీ తీరముననో, పుణ్యస్థలముననో, వారమున కొకమారు జరుగుచుండెను. రాజుగారియింట నేతైన శుభ కార్యముగాని, దేవుని పెండ్లి కాని జరిగిన నొక సంత జరిగితీరును. మన ముచ్చి, శిల్పి, చిత్రకారుడు తన చాతుర్యము చూపి తన సరుకు నమ్ముకొనుటయొక్క బహుమానమునుగూడ పొందును. వీరిని పోషించుటకు మాన్యముల నిచ్చిన యాంధ్రభోజులు నుండిరి. ఇప్పటివలె

గాక, అనాటి యాధికశీవనమున గళాచాతురి యు, సంసారమున ఆనందమును గ్రామములందు కానవచ్చుచుండెను. వివిధవర్ణములవారు వివిధములుగు కులవిద్యల నేర్చి తమ జీవితములను గడపుచుండిరి. వేదము నేర్చిన బ్రాహ్మణులకును, మాంసవిశ్రేతయగు శర్మవ్యాధులకును హిందూశర్మము మోక్షము నిచ్చుచుండెను. దేవాలయవిగ్రహములను జెక్కిన శిల్పికిని, నన్ను నలునలు నేసిన సాలెవానికిని, పాదరక్షలు కేసిన మాదిగ వానికి నానూనపుష్పములను సమానముగు కళాచాతుర్యములచూపు సమీపమును పొందుటకు తగిన యవకాశము లుండెను.

గ్రామజీవనమున సంసారములలో వివిధములుగు గృహపరిశ్రమలు నిత్యకృత్యములతో పాటు నడచుచుండెను. గ్రామజీవనమున మనోహరముగు సౌందర్య ముండెను. కులవృత్తులందు గొప్ప వేదాంతబోధ కానవచ్చుచుండెను. ప్రతిసాలెవానియింట నొకకబీరును, వక్త్రంగి యింటనొక శ్రీస్తును, ఇతర వృత్తి ముతులయొక్క వేదాంతులు నుండిరనిన నతిశయోక్తి కానేరదు.

కాలుము మారివది; పరిసీతులును మారి నవి. పాశ్చాత్య దేశాధిక్రమము నా లేదు; కాని వాని పరిసీతులు మాత్రము నచ్చినవి. మనగ్న పరావరణములు, కళలు, విద్యలు పోయినవి. గణితశాస్త్రాధివ్యయు, సుమమును నచ్చినవి. పాశ్చాత్య దేశభాషలు, కిరీటములు వచ్చాయి, కృత్రిమపురాలు, కౌశిలపురావ్యయ, యంత్ర సంగీతమును దాపురించినవి. మనవారు పాశ్చాత్యరీతిని ననుకరించుచు చేయుకాల్పు కొనినారు; మనాధిక్రమమువలన క్రొత్తపరిశ్రమ లుడు దిగి పాశ్చాత్యులదాని పరిశ్రమతో పోటీగా నిలువజోయి పడిపోయినారు. ఇది యుభయత్ర భిన్నమగుటకు గారణమైనది.

ఎన్నడు జాతీయదర్శములు, విద్యయు, కళయు, సాహిత్యము నా జాతీయవిద్యగా కొలుము, బుద్ధికుశలతయు పోయినవి. అను కరణమేకాని సహజసుందరమగు స్వప్రేక్షి పడినది. దక్కానుభవము పేరిట గ్రాంథములును, కాశ్మీరశాలునలను జగ్గము శాలునలను, సీత రంగిను పేరిట కృత్రిమవర్ణమును నుపయోగించుచున్నాము. మనకళావివాశమునకు పాశ్చాత్య దేశములవారి కృత్రిమవర్ణములును దాపురించినవి!

చక్కని యంత్రసాధనములు, వచనకొను శక్తియు స్వప్రముగ నేదగుముక్తులు పోయి శాస్త్రకళల సభివృద్ధిచేయుశక్తియు బ్రహ్మము పర్యవేక్షణమున కేరి పాడుచేసికొనినాడు. అద్భుతమగు సంగీతకళను గ్రామోభాను హాస్యవియములు చెలువుచున్నవి. మన కితాధిక్రమకు

మూఁచెనరు చేరువుచున్నది. మనబామ్మలను జర్మనీ చంపినది.

మన శిల్పము, పట్టుసాలెము, రత్నశోభకులు, అశ్వపిడికులు ప్రభుత్వ కళాశాలలలో, కార్యస్థానములలో, మోటారుబస్సులలో, తమ కుటుంబములను ముడిచి తీసుకుచున్నారు. ఇందుక పరిశ్రమలపై సభిమానమున్న వారుకళా విహీనములైన యంత్రాయములగు పాడు రోగమున బాతీయరక్తిము గోల్పోవుచున్నాడు. స్వేచ్ఛాస్వాతిత్ర్య తమములు దండ లేక గ్రామములను విడిచి, పట్టణవాసపు నాగరికవ్యవసాయము ముఖ్యము, యువతను బిల్లుచేసికొని, భారతీయ జాతీయరూపాంగ్యమును పాడుచేయు వారి సంఖ్యకును లెక్కలేదు. “మన స్త్రీలను, రాత్నములను విగీచి దానితోడనే తీసును సత్యశోచకములను సూర్య గోల్పోవుచున్నాడు” అని ఆనంద కుమారస్వామిగారు చెగచుచున్నారు. మన జాతీయ తీవ్రమున చేతితో చేయుచుందు యంత్రమవలెగిడుటనంద మన పరిశ్రమలు కళావిహీనములై పోయినవి.

అయినను మనగృహపరిశ్రమలు కొన్ని మూలముల ప్రదేశములగు కొనసముని డిపోనిలిచియున్నవి. భారతీయులకళలు పాడు గోతమగ్యను తీవచ్చవములై యున్నవి. సూర్యవ్యభావము, తీవకళ, అందమును, ఆధ్యాత్మిక భావమును కొన్ని బామ్మలందును, చిత్రవస్తువులందును తీవ వాచక శక్తి ములై ప్రాచీన భారతీయ లలితకళా పరిణామ

శేషములై కలబడుచున్నవి. ఈ బామ్మలును, చిత్రినస్తువులును వశవాహోత్సవమునను, సంక్రాంతిపండుగలయందును వత్సరమునకు రెండు మాఱులైనను బయటకుగీసి మనయిండ్ల నలుం కరించుచున్నాము. అంతవరకు నేమూలనో పడవైచియుండినవాని కీవలకుదీసి బూజులు దూలుపుకము. మఱుల ప్రాణము ప్రతిష్ఠించి పక్షి పునర్జన్మమునొందిన సంతానము గొరవింపవలసిని మావరముతో మనబలికలు వానిని భరతపర్వీ పుష్పములు, దేవతలు, మహారాజులును, మహారాణులును, ఆర్యవాగరకతయు మఱుల పునరుత్థానము తెదాను. కొలువులు నిడును. రాజనగరము శోభిల్లును. పట్టణములు ప్రజాతో నిడును. నానాజాతులు, పక్షిముల మానవులు, క్షీరము, పురుషులు, పంచముడు నాలెనిభార్యయు, పశుపక్ష్యాదులు నచ్చట కలగును. నానాపక్షిములవాతో, వృత్తులతో, వర్తకులు, సాధములు, మహాలులు, గోపురములు, గృహపరిశ్రమలును గూడ నీ చిన్న చిత్రినస్తుజాలమన గనబడును. ఈ బామ్మవస్తువుల్లా నొకకాలమున నిజమగు నాగరకతయై యుండిదీదను తలంపు కలుగ గుంట నడిపెట్టనివా డెవడు? ప్రాచీననాగరికత వాణిజ్యమునపడి పాశ్చాత్యుల బాజారుల నలుకరించి ప్రసిద్ధిచెంది నేమ నశించిన హైందవ గృహపరిశ్రమ-లలితకాచాతురియొక్క అవశిష్టములివి!!

మన ఆంధ్ర దేశముదే లలితకావలికామల కాటపట్టుగను స్థాములు కొన్నికలవు. లలిత్యాల మనోహరములును, శేషములై

నగు గృహపరిశ్రమలు కొన్నికలవు. యంత్ర సాహాయ్యమున చేయబడుచున్న వస్తువుల పోటీ కివియున్నా తాని నిలిచిన నో ఆశ్చర్యముగ నున్నది. లలితకళలయొక్క- ముఖ్యతఁగను లగు మనోహరస్వభావమే వానిని కాపాడినది. నేమి వానిధరము పూర్వముకన్నను పెరిగినందున నవి గోప్యచారిక నజరానాలిచ్చటకుమాత్రమే యుండుగొంబడుచున్నవి. విశాఖపట్నపురంతపురబనుల, పిఠనమునను, నైపుణ్యము నను చాల గ్రామీణులనుచున్నవి. దంతపురని నేకులస్థాతిగగల తిల్పి దంతముతో చేయలేని వస్తువే లేదన్న పరిణయాక్తికాకు. గిరిజాముక్తిలోని పట్టపరిశ్రమయు నాప్రాంతము లందలి పట్టనాలెనాలుండిశ్రమయు ప్రశంసార్హములు. ఏలూరు, బల్లారి, వైజాము దేశములలోని తివాచినలులును కింబలి నేతలును నిలిచియున్నవి. ఒకప్పుడు మంచి రంగులుకల రత్న కంబళములకు చాల ప్రసిద్ధి తెదిన మీజాపురమున పరిదేశపు చొక రంగులు పచ్చి మోండిశ్రమనే పాడుచేసినవి. మచిలీ పట్టణమున జాల ప్రఖ్యాతి నొందిన కలంకారి యధికముల పరిశ్రమ కొనెమూలినతో నిలిచి యున్నది. కలంకారియధికములదాంట్లు దళావతారముతో, వాగ్వికళితో, చతురంగ బలముతో, విశాఖామ్మతో, మంచి రంగులతో నిప్పటికిని గానపచ్చుచున్నవి. కాని పూర్వము వైదేశపు గుడ్డలపై నలగబడున విష్ణును విదేశపు వానిపై నలగబడుచున్నవి. చంద్రగిరిప్రాంతములందు చందనపుకట్టలపైనే చేయబడు ఇక్కడపు బనులును, కొంకణి

లో తెల్లకొయ్యలపైన చెక్క బడు బొమ్మ సామానులును నేటికిని శిల్పకళావైపుణ్యమును ప్రదర్శించు చున్నవి. సింహాచల ప్రాంతము లందుండిన రాతిచెక్కడపు శిల్పము నశించి నదికాని దత్తమండలముదలి హంపీ నగర ప్రాంతపు చెక్కడముల మనోహర చిత్రశిల్ప ముమాత్ర మాశిల్పులసంతతిలోని కళాచాతు రిని కాపాడినది. చాళుక్య, చోళ, శిల్పములు విద్యాలంభము దేశమున నింకను కొంతనిలిచి యున్నది. లోహాదిశైలము, శిల్పములు, అందుముఖ్యముగ కంచుపనులు మనదేశమున నిప్పటికిని బాగున్నవి. నెల్లూరనున్న అభ్రక శిల్పశైలము, పలనాటి నేతశిల్పము, నితర గృహాదిశైలమును కొంతవఱకు మనకు దక్కినవి.

మనగృహాదిశైలముల దీనివారిత్రిముగ కొక యుదాహరణమును చూడవచ్చును. కళ యనునది అనుకరణమని మరువకూడదు. అది స్పష్టకీ ప్రతిస్పష్టి చేయును. కళలలో శిల్పకళ ముఖ్యముగ స్పష్టని స్ఫుటముగ కన్నులకు గట్టినట్లు ప్రదర్శించును. గృహాదిశైలములలో బొమ్మలపనులు శిల్పకళా ప్రధానములు. మన ఆంధ్ర దేశమునను భరతఖండమున నెల్లెడలను ఖండాలంతరిములనుగూడ చీరకాలము నుండి కొండపల్లి బొమ్మలు చాల ప్రసిద్ధి తెంచినవి ఈశిల్పకళానిగిరామమును చూచినచో జాతీయ కళలో కలుగుచున్న జాలిగొలుపు మార్పు తెలిసికొనగలము.

కొండపల్లి బెజవాడకు పదునొకండు మైళ్లదూరములో నొకకొండ దిగువనున్నది.

చక్కనిప్రకృతి పరిస్థితులలో అడవికి చెంత కొండపల్లి జిల్లాకుపాపుదారి సుందరమైయాళ్ల దజనకముగ నుండును. పాడుపడిన రాతికోట గుమ్మరుప్పటికి నిలిచియున్నది. కొత్తగవచ్చిన వానికెయింత మనోహరమైన భావోద్దేశమును కలిగింప నచ్చటచిర కాలమునుండి నివసించుచు, శిల్పకళను కులవిద్యగ నభ్యసించి సవారి మాన సములం దీపరిస్థితులు ప్రతిగించి వారి శిల్ప కళాచాతురికి వన్నెపెట్టిన వనుటలో వింత లేదు. అచ్చటి శిల్పకారులు, స్త్రీపురుషు లంద మైనవారు; సరళస్వభావులు; మంచిమర్యాద, అతిశయత్కారము, మున్నగు ఉత్తమములగు ఆర్యగుణములను కలిగియున్నారు. వీరు మాన వుని జీటికెననేలికన్న చిన్న బొమ్మలను, చిన్న పిల్లవానియంత బొమ్మలనుగూడ చక్కగ చెక్కెదరు. వానికి తగినట్లు రంగును వేయుదురు. ఈ శిల్పులెంతో జాగ్రత్తవారయ్యు, వారిపకల వర్తికులుకారు. అందునిలన మన పట్టణముల నుండు వర్తికులు వీరిసరికులను బేరముచేసి మాగుబేరమున కమ్ముచుండురు. వీరు ప్రాచీనపద్ధతులనేకాక ఆధునిక పద్ధతులను గూర్చిన శిల్పములను ప్రతిముకొరిగ చేయుచుండురు.

కొండపల్లి బొమ్మలలో రాజపుత్రమహా రాజు చక్కని పట్టపులేనుగపై సంబారిలో కూర్చుండి మూడేగుచుండును. మావగీడు తీవిగ సంకుశము పుచ్చుకొని కూర్చుండును. పెద్దపట్టెవర్ధనములు, జీతనగిషీయు, నవరత్న ములు లాసిన యంబరియు, మనకు గనబడును. చితుర్విధవస్థితులవారును వారివారి

నేషముతో, కులవృత్తులతో “జాతీయము” లను చక్కని చిన్న బొమ్మలుగ మనకు గనబడుదురు. అందు స్త్రీ పురుషులును, లబాల గోపాలమును, గ్రామజీవనము మనకు ప్రదర్శింపబడును. ఇంతియకాక ప్రాచీనార్యప్రభువుల కొలువుకూటములు, రచ్చలు, గోపురములు, ఊగేగింపులు, మేళములు, నగరులు మనశిల్పి చూపించును. భారతీయ నాగరికత యెల్ల కనబడును. పురాణపాత్రములు, దశావతారములు, కట్టడములు పశుపక్ష్యాదులును కన్నులకు గట్టినట్లుండును.

హిందూమహాయుగపు చారిత్రమేకాక మహమ్మదీయులకాలమునాటి హిందూదేశమును మనశిల్పి చిత్రించినాడు. క్షత్రియులెక్కిన మత్తేధములపైన హొదాలలో సుల్తానులు హుక్కాపీల్చుచు కూర్చుండమానంతుడు తోలుచున్నాడు. వేశ్యాంగనలస్వత్యములలో గడ్డములవారు తలలూపుచున్నారు. కొలువు కూటములందు తురికప్రభువులు కూర్చున్నారు. పాలకులు, హొదాలు, పద్దాలు, చాందీలు, మొగలాయి నాగరికత జాతీయజీవనమున వ్యాపించినది.

కొన్ని వత్సరముల తరువాత జహంగీరు కొలువుకూటమున మన పాశ్చాత్యప్రభువుల ప్రతినిధుచ్చి, నిలిచి, సజరానాలిచ్చి, సలము చేయు టాదిగాగల దేశచరిత్ర, సరాసువారి కవాతులు, బ్రిటీషుపాలన మున్నగు చరిత్రాంశములును బొమ్మలలో కనబడును. మన నాగరికత, ఆదర్శములు మారి, కళావిహీనములగు పరిస్థితులు దాపురించుటయు, సందు కన

బడును. ఏనుగులపైసను, గుట్టములపైసను కొలువులలోను దేశీయపాలకులు కానరాదు. చారికి బడులుగ పాశ్చాత్య స్త్రీ పురుషులిగ హములు కనబడును. బంగళాలు, కుర్చీలు, మున్నగుసామానులు, రైలుబండ్లు, విద్యుచ్ఛక్తియు వచ్చినవి. ఎల్లమొడలను దొరగారును, దొరసానియు గౌరవస్థానములలో కనబడుదురు. మిలిటరీ దండు, బ్యాండు, తాలూకా కచ్చేరీలు పోలీసువారు జైలుకూడ ప్రదర్శింపబడుచున్నవి.

ఒక వింతదృశ్యముచూడుడు: ఒక కలాలీ తాజీచెట్టు నెక్కినాడు. వాని వెనుక నొక కుండ ప్రేలాడుచున్నది. క్రింద నొకస్త్రీ యింకొక పురుషునికి తాటిచూకు పాయిలో కల్లుపోయుచుండ నాపురుషుడు త్రొగుచున్నాడు. ఈసందర్భమును చూచుటకు నియమింపబడిన యువ్వోగికాశాలు కాకేరంగు దుస్తులతో నిలిచియున్నాడు. ఇంతిమొకాడ; మన సంఘమునవచ్చిన మార్పులెల్ల కొండపల్లి శిల్పులు బొమ్మలలో చూపుచున్నను మనము గమనించుటలేదు!

కొనఁగూపిరితోనున్న భారతీయకళలను, పరిశ్రమలను కొంచెము ప్రోత్సహించి అభిమానించి పనిచేసినచో మఱియపునరుద్ధరింపబడి మన జాతీయార్థిక కళాసంపదలు వృద్ధిపొంది జాతీయజీవనమునకు తోడ్పడుననుటకు సందియములేదు. సువర్ణభూమి యని పేరు వడసి, అంగళ్లలో రత్నరాసు లమ్మబడి పాశ్చాత్యుల నాకర్షించిన భరితపర్వము నేడు పాడువడినది. పాడువడుటయేకాక కర్ణించి మన

ప్రాచీన సగరములందలి యిష్ట గోడలు చోడు
 రాలునట్లు చోడు రాల్పుచున్నది. బాతీయ
 శీవమునకు తోడ్పడినకళలు, పరిశ్రమలు నశిం
 చినవి; నశించుచున్నవి. కులవిద్యును కుల
 వ్యవస్థలును నమ్మకొనినవారిలో తినకూడును
 గట్టబట్టయు లేక ముమము మాడిపోయి తమ
 కృపామూను, గ్రామమూనువీడి విద్యాశూన్య
 ములును కళావిహీనములనునగునులయందు
 కు, కూలికనులందును యంత్ర శాలలందును పట్ట
 పములలో పనిచేయుటకుపోయినారు; పోవుచు
 న్నారు. ఇంకొకతరములో మనకులవిద్యలు,
 కృపాపరిశ్రమలు, కళలును, సంపూర్ణముగ
 వ్యూహములేకుండగ నాశనమగును. నేటిని
 ష్యాగ్యుడు, “మాతాతగారు అగర్భశ్రీమం
 డట!” యని చెప్పకొనినట్లు భారతీయుడు

తానుకట్టినబట్టను, తినుతిండిని, వరిచుగ్గుహ
 మును, చూచి “మాపూర్వ లిట్టివానిని చక్క
 గ చేయగలిగెను వారట” యని చెప్పకొనుచు
 న్నాడు! ఇక గొన్నినాళ్లకు భారతీయుడు
 నిర్భాగ్యుడేకాక నిరాధారుడును, విస్మయమును
 కళావిహీనుడునై బాతీయత కేకోల్పోవు నేమా
 యనికూడ తోచుచున్నది. ఎన్నడు స్వయం
 కృషి, ఆత్మవిశ్వాసము, ఆత్మశౌరవము నశిం
 చునో, నాడే, బాతీయవినాశమును కలుగు
 ననుటకు సందియములేదు. కళావిహీన మైన
 పరిశ్రమ, బాతీయశీవమునే కళావిహీనము
 గచేయును. పాశ్చాత్యజేశములందునలేనే
 బాతీయ శీవనమునందలి కళ, కార్యాయ
 సాధారణరాశిములందలి నిశ్చలముననో, యం
 త్ర శాలలయందలికలకముననో లుతగించును.

క రా ర ము

జంధ్యాల వత్సవాత్రి గారు

అంచుమోహనమురళి వాయించి నాడు
 మనసు మోహించి తేసి నీమనసువచ్చు
 లుల నెల్లను జేయించుకొనుచు నుంటి
 నేయుచునుంటి నో యేను చేయు
 ల కేమర్థమో గ్రహించంగఁ బాల
 మనసులకు భిన్న భిన్నముగ జనులు
 ధ్యనేయుచు గొందఱు పరమసూక్ష్మ
 యు సౌందర్యమును నందఱు గాంచుచుండి
 గొందఱు నైర్ధ్య ఘృణిత భావ
 ను దిలకించుచుండిరి, మోహనకళ

నేన నావనులకు వర్ధ మెఱుంగకున్న
 జనుభిన్నాక్షములకు నాశ్చర్యమేమి?
 నీవ కర్మవియంతపు నీవ వాని
 యథ మెఱుంగుదు పద్ధానియననరమును
 నాకు నిసుమంత లేదు నీవమనోజ్ఞ
 గాన మాలించుటకె మది కలవరించు
 ననిశే మయ్యకె వినుచుచు మనసువచ్చు
 పనులనెల్లను జేయించుకొనుము నాథ.

“పూ. దే. నె” నుండి.

చిన్న చిన్న విద్యుదుత్పన్న తేజఃపరికరములు

సి. వి. నరసింహం గారు, యల్. యమ్.యి.

మరయుల్లో ఎల్లెక్ట్రిక్ లైట్లు వుండుట వారి మనకు వుద్దేశము కాదు. మనకు ఎల్లెక్ట్రిక్ లో జ్ఞానము కూర్చును; లేక యే మెట్రిక్కు లేవన్ క్లాసువకు ఫీజువులో చెప్పినయవు తాలుగు ముక్కలు రెండో తెలుసును. ఇది మనకు చాలదు. మనమందిరు పట్టానులలో లేము. మనము వున్నవి చిన్న చిన్న వూరు. విద్యుత్తు క్రి యే చెప్పవట్టాం, జాం తాయి, కలకత్తా నున్నను పెద్దపలములలోనో తయారు చేసి అమ్ముదు. అప్పుడు మనయింట్ల ఆసలములలో వున్నట్టుయితే ఎల్లెక్ట్రిక్ దీపములు, పంకాలు వుండునొప్పును. చిన్నవూళ్లలో వున్న వూళ్లకు కావాలంటే, కొద్దిగా యే చెయ్యి, దొనిమిదవంతురూపాయాలో ఖర్చుపెట్టితే, వాళ్లు తమయింట్లలో ఎల్లెక్ట్రిక్కు దీపాలు వుండుకోవాలి పనికివచ్చు ఎల్లెక్ట్రిక్కు స్టాంట్లు కొరకును. ఇది యిప్పుడు మన దేశములో పెద్దపెద్ద పట్టానులలో వున్న వర్తకులు తెప్పించి అమ్ముచున్నది. ఓటిని పనిచేయించుటకు, జాగ్రత్తపెట్టుటకు తికమకావచ్చు అలవచ్చుకోవచ్చు అంత కష్టముగాదు.

మనము చేనిదైనను కొనుక్కోవాలంటే చాని మొక్క వూర్తియైన సమాచారము తెలుసుకోవాలి. మన కవనము లకు సామానులు తెలుపు కేటాగులు కంపెనీలనుంచి తెప్పించుకోవచ్చును. అలాగే Electric యంత్రములు, వాటిపనిముట్లును కొరకు పలకులనుండి మనము కేటాగులు తెప్పించుకొని, అవి చూస్తే వాటిలో కనిపిస్తేవొక్కొక్క, పెద్దపెద్దవర్తకులు చూచి, "ఇది

మేమిటి వాడునా, మనమేమిటి యిది తెప్పించి పని చేయించుకోవడం చేమిటి" అని తొకమాల పార వేస్తాము. "మనకు వాలుగురూపాయల కిరణనాయులు నెలకు పనిపోయేవంటే యేనేయ్యా, దొనిమిదవంతులో ఖర్చు చేసుకొని మెండుకంటే" అని తోసివారు అందురు. కాని మనము నిరుత్సాహపడ వలసరము లేదు.

మనము ముందుగా మనయింట్లో యెన్నిదీపాలు కోస్తా వాడుక వేస్తామా లెక్కచేసుకోవాలి. అప్పుడు చానికి పనిపోయే plant తెప్పించుకొని జాగ్రత్తగా పనిచేయవాలి తినిపనిముట్లకు జ్ఞానము వున్నవొన్నట్టుయితే మనకోర్కె తీరుతుంది.

మనము దేవయిన కొనుక్కుంటున్నప్పుడు, యిన్ని కేటగు, గకాలు అని యేలాగ లెక్క పెట్టు చుంటున్నామా అలాగే Electric వర్తకులు కొనుక్కోవేటప్పుడు లెక్కలుచేసుకోవాలి. ఏసయి= Electric lamp కావలెనంటే యింత Candle Power తి అని వానిపనిమాము చెప్పవలెను. Candle Power (C. P.) విద్యుత్తే జగ్గుయొక్క పరిమాణ మయివున్నది. Candle Power కాస్త్రాప్థులచే నిర్ణయముచేయబడిన specific composition and dimensions గల కొవ్వొత్తి సాధారణముగా ఇచ్చు కొంటియొక్క పరిమాణము. మనము వాడుకచేయు గడు లలో పనిదంశెవలనుడు నిచ్చుటకు $\frac{1}{2}$ కేదా $\frac{1}{2}$ C. P. ప్రతివర్తకు ప్రతిమనస్థలమునకును కావాలి. 16 అడుగులు పొడుగు 13 అడుగులు వెడల్పుగల గదియందు $16 \times 13 = 192$ చతురపురతులు ఉన్నవిగనుక $192 \times \frac{1}{2} = 96$

. P. ల నిమ్మకల్తీల lamps వుంచాలి. కాని
 మాను అందుకొనే విన్నగములలో యింతకొంతి నిచ్చే
 పోలు అనవలయు లేదు. కాబట్టి ప్రతివరకపుటకును
 $1\frac{1}{2}$ C. P. కొంతనిచ్చే lamps వుండే వాలును.
 వసు lamps పెట్టుకొనేపూర్వం వైకాల్కునును,
 ది శాబ్దపరికి వాడుక చేయుచున్నది భాగా మారు
 వారి. ఆరాగ చెయ్యకపోతే మనకు పరిగా పరిపాదే
 ant ను నిర్ణయించుచు చాలాకష్టం.

మన పంటయిండ్లలోను, గోశాలగోడలోను, సామా
 ల్యకట్టలోను చల్లప్పుడూ దీపాలు పెట్టుకొను. పరి
 వృష్ట్యుడేలేని కల్గినిపనియ్యములలో మనకు అక్క
 రి ఇవారు. పంటకల్ల వారి అగ్గిగుగ్గులలో యెల్లప్పుడు
 సువసనము లేకుండాని, పడకగదిలోను, మేడిపొదను
 పుట్టుపెట్టుపయనను దీపాలు చాత్రంతో కావాలి.
 క్లిష్ట భాగా అలోచించవలసిన అంశములు.

దిన్న వుదాహరణముగా కొక పెద్దవారియింటిని
 కుగొని చూచాము.

చదువసారా	150	చ.అ.	32 C. P.	ఒకటి
జనాలగది	152	"	"	మూడు
కృత్రిమాది	180	"	{ 32 C. P. 16 C. P.	ఒకటి రెండు
గోదాల్లు	140	"	"	"
పుగొనే				
కుగది	180	"	"	"
చూపుగది	160	"	16 C. P.	మూడు
కలకట్టు	200	"	"	ఒకటి
కగది నం. 1	192	"	52 C. P.	మూడు
"	2 180	"	{ 32 C. P. 16 C. P.	రెండు ఒకటి
"				
"	3 160	"	16 C. P.	మూడు
"	4 160	"	"	"
నాలగది	80	"	32 C. P.	ఒకటి
కెట్టెయ్యి	180	"	16 C. P.	రెండు
మిమిద				
కండు	180	"	16 C. P.	రెండు
సారా				

మొత్తం 720 C. P.

ఇంతమొత్తము C. P. లు (lamps) కావలసి
 వచ్చుటికి అన్ని దీపాలు చల్లప్పుడును పనికింది వుండు
 గనుక, సాధారణముగా యిందులో క్లి దీపములే మనకు
 కావలసినవిగాకొనుకొవాలి. అప్పుడు మనకు కావలసినది
 $\frac{720 \times 2}{3} = 480$ C. P ల కన్న యెక్కువ గాదు.

ఇక మనం యెంతపు lamps వాడుక చేయ
 చాలో అలోచించాలి. ఇప్పుడు సాధారణముగా
 వాడుకలో వున్నవి రెండురకములు lamps. ఒకటి
 half watt lamp రెండవది Matalic Filam-
 ent lamp.

Lamp కు కావలసిన కల్తీని చెప్పవలసినప్పుడు
 O. P. ల యిన్ని watts అని చెప్పటం అలవాటు.
 Watt, lamp కంటకులకు కావలసిన కల్తీ Matalic
 Filament lamp కు $1\frac{1}{2}$ watts ఒక C. P. ల
 కావాలి. మనం యాదృశపు lamps ను వాడాలంటే
 $1\frac{1}{2} \times 480 = 600$ watts నిమ్మ plant కావలసి వుం
 దుంది.

కాని, మనకు యింతకన్న కొంచెము యెక్కువ
 భాగా పనిచేసేది, చాలాకాలము మనేది కావాలంటే
 కొంచెముకన్న అధిక మవుతుంది అప్పుడు half-watt
 lamp వాడుక చెయ్యాలి. ఆరాగయితే $\frac{1}{2} \times 480 = 240$
 watts నిమ్మ plant కావలసి వుంటుంది.

ఈవ్రామాన్నది అంతో Electrical శాస్త్ర
 భాగము యేమిదనినాళ్లకి గనుక కొన్ని సంగతులు
 చెప్పాలి. అవి యేమిటంటే, Electrical శాస్త్ర
 ములో వాడుక చేసే కొన్ని మాటల అర్థాలు, వాటికి గల
 సంబంధం.

Watt. ఇది Electrical కల్తీ (Energy)
 యొక్క పరిమాణము.

Ampere. ఇది Electrical కల్తీయొక్క
 ప్రవాహము (Current) యొక్క పరిమాణము.

Volt. ఇది Electrical ప్రవాహముయొక్క
 ఒత్తిడి (Pressure) పరిమాణము.

Ohm. ఇది Electrical ప్రవాహపు పాగుడు
 న గలగు అడ్డంకుల (Resistance) యొక్క పరిమా
 ణము.

భారతదేశపు ప్రగతి చిహ్నము

విశాఖ నగరంలో గాంధీ మందిరం కట్టి కేటాల్డ్ నగరం భారత ప్రగతి చిహ్నముగా నిర్మించును. బర్మింగ్హామలో ప్రభుత్వము బర్మింగ్హామ చేపిరి. ప్రాంతమునందలి వోవాచేపిరిని దిద్దును. ఈ వోవాచేపిరి ఇందుకు ప్రతిబింబముగా మారును. భారతమునందు వోవాచేపిరి. వానిందలి కేటాల్డ్ నగరం దిద్ది చెక్కబడి నున్నది. విశాఖముపైనుండి తీసిన దాని చిత్రము.

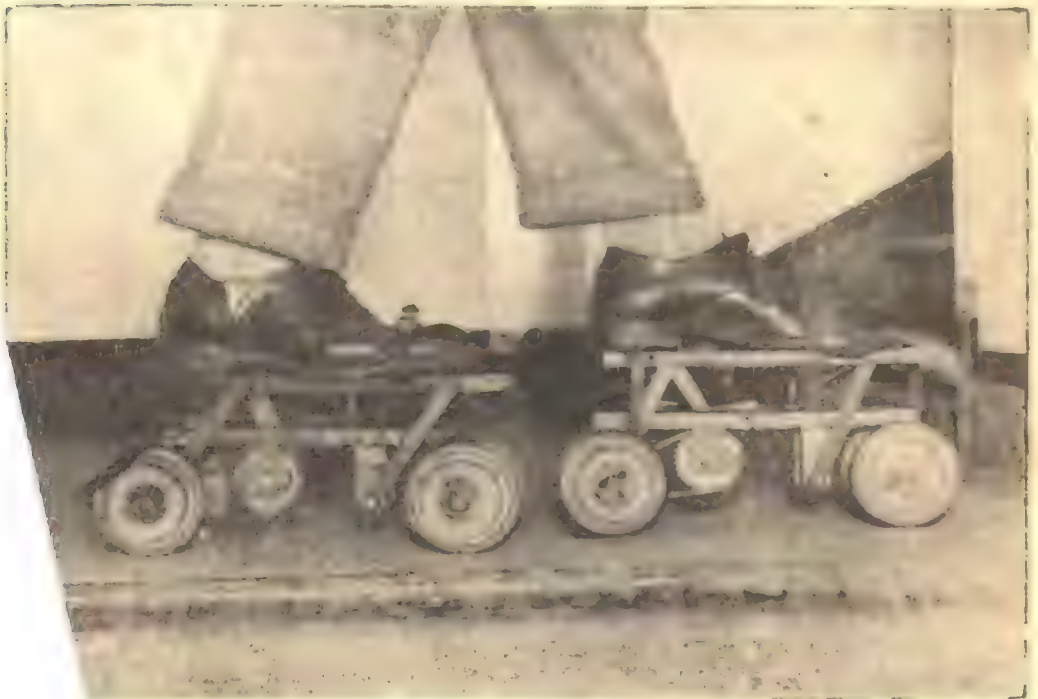
బూటకపు గోవు

వేయ్యే యింగ్లీషును తీసుకునే ప్రదర్శించుచున్నది

— శివరాత్రి —

క. బర్మా ఆయిలు కంపెనీ సిలెండరు ట్యాంక్

గమర యంత్రము

వివరములు జూరింగు - మోటార్ నూతన వాహనములు

గి. పురమందిరము

ఓ. నల్లూరు సినిమాహాలు

నెల్లూరు సుపాను

465

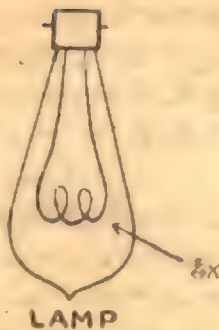

గి. పురమందిరము

ఓ. నెల్లూరు సినిమాహాలు

పాథానముగా వాడుకలోనున్న Electric lampను చూస్తే యిందులో వెలుగు రిచ్చేది యేమంటే ఒకవిధ వత్తిడి. ఎప్పుడు దాని నుండా Electrical వత్తిడి పంపుదుకో అప్పుడు దాని వత్తిడిచేత తీగ white heat కు మారి వెలుగు రిస్తుంది.

ఈ filament (తీగ) వ్యాసా Electric వత్తిడి పోవడానికే కొంత అడ్డుదల గలుగుతుంది. ఈ అడ్డుదల (Resistance) యొక్క పరిమితిని ohms చే నిర్ణయించుదును. ఎప్పుడయితే వత్తిడి యొక్క ఒత్తిడిని (Pressure-volts) తీగకు కలుగజేయుదుమో అప్పుడు నునము యొక్క వత్తిడి amperes ప్రమాణమును తీగయందు గలుగుదున్న అడ్డుదల ప్రామాణికపావులకు పోవగలము. ఈయీ పరిమాణములను "Ohm's Law" అను శాస్త్రనిబంధన ననుసరించియే యుండును. ఇప్పుడే దీక్షయగు ప్రవాహములకు (Direct Current) లాగుగా వర్తింతును.

ఒత్తిడి (volts) = అడ్డుదల (ohms) \times ప్రవాహము (amperes.)

పైన మనము చూచిన lamp యొక్క తీగ యందు Electric ప్రవాహము పొగుడుటకు కలుగించున్న అడ్డుదల 1000 ohms ను, తీగ నునకు కొనసాగించి వెలుగులు నిచ్చుటకు సరిపోవు ప్రవాహము 1 ampere ను అయినప్పుడు ప్రవాహపు గుండు బాగా పుంజుకొంటే ఎనకు తీగలో ప్రవాహము ప్రవాహము వకు గల ఒత్తిడి—

ఒత్తిడి (volts) = 1000 ohms (అడ్డుదల) \times 1 ampere (ప్రవాహము)

= 200 అయివున్నది.

మాటకు మనము 100 volts (ఒత్తిడి) ప్రవాహము lamp కు వాడినప్పుడు—

ఒత్తిడి 100 = 1000 అడ్డుదల \times ? ప్రవాహము
= $\frac{1}{10}$ ampere ప్రవాహము.

ఇది అతీగను యెక్కుగా మార్పులకు తప్పదు. గుండు తీగ ప్రవాహము యొక్క వత్తిడి 100 volts కి బదులుగా 500 volts ని కలుగజేసినచో అప్పుడు తీగ వ్యాసా ప్రవహించు ప్రవాహము—

500 volts = 1000 ohms \times ? amperes.
= $\frac{1}{2}$ ampere.

ఇంతకీ తీగల Electric ప్రవాహమును మనము పరిపాలించు తీగకు కొంత దిశలో పాడుకోవలెను, అదిగా తీగల దిక్కు చేరుదు. కనుక మనము lighting circuit యందును నిర్వహించుటకు Electric Current యొక్క pressure యేకంగా (constant) పుంజుకుండుచుండుటకు కొంత తీగలను వత్తిడి పోవలెనుగాదు. ఇది యొక్క పరికరము "Switch Boards and Regulating Devices" నువూని కొని వత్తిడిని తెలుపబడును.

Electrical Energy పరిమాణము Watts.

Watts = volts \times amperes.

కాని ఎనము పైకి ప్రవాహముగా తీగల lamp యొక్క Consumption = 200 \times $\frac{1}{5}$ = 40 watts. 40 watts Electrical Energy ఈ lamp కు కావలెనుగాన దీనిని 40 watts lamp అని వాడుదురు.

మనము ఒకటి చోట పరుచుకోవాలి. అది యేమిటంటే 40 watts = 10 volts \times 4 Amperes అయిన కావచ్చును, లేదా 20 volts \times 2 amperes కావచ్చును. మనము అన్నిటికన్న యెక్కువ జాగ్రత్తగా చూడవలసినది యేమంటే, lamp లు చాలాకాలము పనిచేయకుంటే lamp లు తయారు చేసేవారు యే resistance న్ను, voltage ని గల current ను వాడుకచేయమనికోరుతుంటే పుండేటట్లు చూడాలి.

ఈ వ్యాసానికి యిచ్చునన్న వ్యాసమున పుంజుకున్న శాస్త్రజ్ఞులు లేరునును తెలుసుకోలేదు. కాని ఒక మాట మాత్రము చెప్పలేకున్నాము. మామూలు యిక్కడ వాడుకచేయు lighting plants కు యిచ్చున కనవచ్చిన voltages వాడుక చేయవలెను అనగా—

600 watts వరకు 35 volts ను, 600 watts గాని అంతకు పైబడినట్టిగాని వాటికి 50 volts ను అయివున్నది.

పైన ప్రాసినదాని నెలకును బోధపరుచునున్నవారు నిమియంటిలో electric lights పెట్టుకొంటుంది నప్పుడు యేపరిమాణము యంత్రము, దానిసామగ్రి కావలసిన కనుక్కోవడానికి వీలుంటుంది. తమకు ప్రస్తుతము పరిపూర్ణ పరిమాణము యంత్రమునే తీసుకొనక, మందు యొక్క lamp నున్నదని వుపయోగించుకొన వీలుండుటకుమాత్రా చూడాలి.

ఈక్రింద యేదో (Electrical) సామాను యెంతయెంతో క్రింది తీసుకొనునో వ్రాయబడినది.

దూలములకు తగినంత పంకాలు 60 watts
బల్బుపై వుంచుకొను పంకాలు 40 watts
½ H. P. మోటారులచేసినపనులపంపులు 600 watts
1 H. P. మోటారులు 1200 watts

ఇట్టివి యేవనియిననూ ముందుముందు వాడుకును వీలుగా నుండుటకుగాను మనము మన plant కొంచెము మనకు ప్రస్తుతము కావలసినదానికి వీటినిగొన్నిటి కలుపుకొనిపెడెను. సాధారణముగా మనము యొక్కజోచినట్టికొట్టులలోను, కొదాములలోను తప్ప యెప్పుడూ పగటిగ్రాట lamps వాడక కేయముగాన మన plant పగటిగ్రాట న్యవసాయము చేయువారలకు వారి యీ మాతనాంధోళినదిమరుల వ్యవసాయపు పనిముట్లు వుపయోగపరచుచున్నట్లు

సత్కవి స్మరణ

యస్. వి. రాఘవయ్యంగారు, వి.ఎ., వి.ఇ.డి.

కవుల నెల్లర ప్రశ్నింప గడగుచుండు
వారు నామాటలకు మారు వల్కుచుండు
నాపెడగు ప్రశ్నలకు చిరునవ్వు నవ్వి
పెదవి గడచక మానివై పొదలుచీపు.
తిడుగుచుంటిని పలుమారు లడుగుచున్న
పనిధానంపు శాబ్దకజ్ఞానమేరు
కరతలుంబుల కించదర్శంబునేని
బ్బి కరిగితస్వంబు గావింప వకట !
గ్రక్కతీచిపాఠోనిధుల పరిమనాలె
మరుగిరి చుట్టుముట్టి నిర్మింపబడియె
రికాపు లహర్ని కావతులు గాగ
ర్వతాగ్రము దివిని రాపాడుచుండు

పాతుగా నుండు గాదె రసాతలంబు
కాలపాశంబులకొ విగ్గ గట్టువడుట
మర్త్యులకు గానగాదు; పెన్నాయలీల.

అశ్రుపరమాత్మభేదంబు లవనిజనుల
భేదమోదవిభేదసంకీర్ణ జన్య
భావంకికీర్ణగతుల సంబంధసమితి
వ్రాసె నీవిశాలోన్నతఫాలతలము.

కాళి కావరహాప! సత్కవికలాప!
స్వీయభక్తి, స్వకీయసహాయయుక్తి,
సహజపాండితి, స్వవిమర్శశక్తి గల్గి
వివిధదేశజనంబుల వినుతి గొంటి.

మ నో నా శ న ము

భాగవతుల దక్షిణామూర్తి శాస్త్రి గారు

[వెనుకటిసందిక తరువాయి]

“బ్రహ్మచర్య మహింసాం చాపరిగ్రహం చ సత్యం చ
యశ్చైవ ధేర్యతాపో హి ధర్మతాపో హి ధర్మతాపో
యనుక్రూతి యమయశ్చైవ విధింతుమన్నతి. శాన్తియైవల
(౧) అహింస, (౨) సత్యము, (౩) అస్త్రీయము, (౪)
బ్రహ్మచర్యము, (౫) దయ, (౬) అష్టవ్రతము, (౭) క్షమ, (౮) గృహి, (౯) మిత్రహారము, (౧౦) శౌచము-అను
వీరశకము యమయశ్చైవ, (౧) తపస్సు, (౨) సంతో
షము, (౩) ఆస్తిక్యము, (౪) దానము, (౫) ఈశ్వరపూ
జనము, (౬) విధాంతక్రమాము, (౭) ప్రా, (౮) మతి,
(౯) జపము, (౧౦) వ్రతము-అను వీరశకము నియమము
లనియు వ్యవహరింపబడెను. దయ యనఁగా మనోవా
క్యాదుకర్మలచే సర్వభూతములయెడఁ దనవలె జూచు
సమగ్రహము గలిగియుండుట. అర్జునమనఁగా నిష్ఠుల
యెడ, ననిష్ఠులయెడఁ గల్గు ప్రవృత్తియందుఁగాని, నిష్ఠ
త్రియందుఁగాని మనోవాక్యాదుకర్మముల కేకరూపము.
గృహియనఁగా నగ్రహానియ దును, నిష్ఠజనవియోగ, అని
ష్ఠజనప్రాప్తియందును హర్షోద్వేగములఁ జెనకుండుట.
ఆస్తిక్యమనఁగా వేదోక్త ధర్మాగ్రంథములయందలి విశ్వా
సము. దానము వ్యాయాత్తిశ్చనాదుల క్రద్ధాభక్తులతో
యోగ్యులగుట ప్రాప్తియందుండుట యని తోయునది. —
వేదాన్తార్థచారము సిద్ధాంతక్రమాము.

మిత్రహారము యోగయుక్తున కత్యంతక్ర
యోదాయకము. భగవద్గీతలందు,

శ్లో. “యుక్తాహార విహరస్య యుక్తోష్ణస్య కర్మిణః,
యుక్తస్త్వానవిహరస్య యోగో భవతి సుఖిణః.”

—అ. ౬, శ్లో. ౧౩.

అని చెప్పబడియె.

ఆసనము లమితములు. అందు సద్యాసన సిద్ధాసన
ములు సుప్రసిద్ధములు. వీనిలోఁ బద్యాసనము గృహస్థుల
కమగూఢము; సిద్ధాసనము తదితరస్వీకార్యము.

(౧) పద్యాసనము: ఎడమతోడపైఁ గుడిపాద
మును, కుడితోడపైఁ నెడమపాదమును వేసికొని, హస్త
ముల రెండుపాదములపై పెల్లకల నుంచవలయును.

(మిత్రాంతరము) ఎడమతోడపైఁ కుడిపాదమును,
కుడితోడపైఁ నెడమపాదమును నుంచి, వెనుకనుండి కుడి
చేత నెడమతోడపైఁనున్న కుడికాలి బొటనవ్రేలిని, ఎడమ
చేత కుడితోడపైఁయున్న యెడమకాలి బొటనవ్రేలిని
బట్టుకొనవలెను. తొమ్మిదవ స్థిరముగా నుంచి వాసాగ్ర
మున దృష్టిని నిలుపు యవసరము. ఈద్వితీయము పద్యా
సనమున విశేషములు. పద్యాసనము సువిశోగహారము.

(౨) సిద్ధాసనము: ఎడమకాలి మడిమ మూలాధా
రమునను, కుడికాలి మడిమను లింగస్థానమునను నుంచి,
శిరమును, మెడను, భుజములను జక్కఁగా నిక్కించవలె
ను. ఇందు ధ్రుమశ్శయన దృష్టి నిలుపుట పెద్దల
సంప్రదాయము. ఇంద్రియ నిగ్రహము, శివీపలు
త్వము, చిత్తైకరగ్భయము దీనివలన సంఘటిల్లును. (మిత్రాం
తరము) లింగముపై నెడమ మడిమ నుంచి దానిపైఁ గుడి
మడిమ నుంచవలెను. ఇందు వాసాగ్రముననే దృష్టి నిలు
పుట పెద్దలకు సమ్యక్ము. దీనినే వైశాసనమనియు,
ముక్తాసనమనియు, సుల్యాసనమనియు వ్యవహరింతురు.
సకలాసనములలో నిది యుత్క్రిష్టమై మైవదిగా యోగు
లు పరిగణింతురు. ఆనానాధి కలుగఁగ నే నీతోష్ణములు,
మానావమానములు, శుభుశుఖములు యోగి జదుర్కొనఁ
జాలవు. ఇట్లు ప్రాణాన్నిధననిరోధమున కై ప్రప్రపంచ
మున యమనియమముల పృథకుగ నధ్యసించి, తగిన

నేకమున ముక్తమునకు నాకునుననే పోలవల
 ముగ్ధుల శీర్షస్థి, ప్రాచీనా గాంధీయున గాల్చి
 నను, కేలంబాతిను, నాల్గవను సర్వముగ్ధమునా
 రింనుకాయ పశుపిగాక రుచి యెల్లునుకే శీర్షాధిక
 వను పైతివ్య ముక్తంత నిర్మియు. శీర్షాధిక విశేషము
 శీర్షాధికమును ముక్తము, పిల. దేహాధిక విశేషము
 ము "కౌచము". జ్ఞానకౌచమును నిశించి శీర్షాధిక
 కౌచమున రోవునాడు బంగారమును విశించిపెట్టి
 బాతించేగాను మాధునియట్లు మిక్కిలి శోచ్యము.

నియమములు

(౧) తపస్సు: నే నెవ్వందము? ఏల ఈసంసారము
 నాకు సుఖించెనే? మోక్ష మెట్లు కల్గున? అనువిషయ
 ములను గురించి చిత్త మేకాగ్రముఁ జేసి యాలోచించు
 టయే తపస్సు. కావుననె,

"మనస క్షేంద్ర ముతాం చ

ప్రైకాగ్ర్యం పరమం తపః,

తప్తాత్ సర్వశ్రేష్ఠః

స ధర్మః పరమా మరః."

అను సమ్యక్ క్రి యింద్రమరునంబుల యేకాగ్రతయే
 సర్వసమ్యక్తములలో శ్రేష్ఠమను తపస్సుని తెలుపుచున్నది.

(౨) సంవోషము: బ్రహ్మవిషకలలోకగణభోగ
 ములయెడలిన ముందెనువానికే బరమాత్మియందుగల ప్రేమ.

(౩) ఆస్తిక్యము: (విశేషము లేదు).

(౪) దానము: మాయామయములై, నిస్సారములై,
 పరిణామవిదనములైన సకలభోగములఁ ద్యజించి నిత్యమ
 గు స్వాత్మసంపదముఁ బొందట.

(౫) ఈశ్వరపూజనము: రాగద్వేషాది బోధమా
 పితము కాని హృదయమును, నవృతాదులచే గుప్తము
 కాని వాక్కును, హింసాదులు లేని మేనను కరిగియుం
 డుట.

తక్కిన నియమముల లక్షణముల విశేషము లేదు.

ఆచార నియమము: కల్మషము మొదలగు
 ముచకగ్రహణముల ననుభవించుటచే శ్వాసప్రశ్వాసములు
 దీర్ఘముగను, మెల్లముగను వెచ్చుటయేకాక మనస్సు అన్య

భావత్రయము కల్గును. కావున నాచారవిధానము నను
 సరించి ప్రాశస్త్యంపదమును, చిత్తవృందమును వినుచుండు
 డుట శ్రేష్ఠము. అత్యవసరము పోలనోగ మూలనివా
 నియు. బహిర్యువు, తోవ్వులు, ఏవని చేయలేకుండుట
 మొదలగు లక్షణములు కల్గును. ప్రాణ స్వం మెక్కువగున
 గానిచే విశేష మెక్కువగును. దానిచే సర్వానర్థముల
 కాక మరగముగూడ సంపాద్యును. అధికముగ జలము
 గ్రోలుట యట్టి యన్యమునకు కారణము. కావున
 నత్యవసరము మానవలెను. ఆచారమును సంప్రాప్త మగు
 న్నవించుటచే బాగా లవేశము లున్నవి. మేని బహిర్య
 అగుచి, అగ్రాసము, తంద్ర, నేత్రాగ్రల్యము, బుర
 యము ఇత్యాదులు ముప్పులు వాటిల్లును. అట్లే సంప్రాప్త
 జలవిద్యుచే బుధివ్యము, గర్భతయము సంభవించును
 కావుననే శ్రవ్యభగవానుఁ డిట్లు చెప్పియున్నాడు:

"నాశ్యశ్చ తత్తు యోగోఽస్తి
 న చై కాంత మసక్తతః." అది.

కావున నితాచారము యోగయత్కునకు ముఖ్య
 ము. ఆచారము తిష్ఠించుటచే విషరేచనము తగ్గును. దాని
 లన నాకలియుం దామామత్యులుయేకాక ప్రాశస్త్యంపద
 ము తీరించును. కావున దీర్ఘాయాపునకుఁ బాశ్రుడగు
 విశేషముగనునాపదములఁ జేయుచు, నొకపూటమాత్రము
 భుజించుచు, బ్రహ్మసగ్యవ్రతముఁ బూనియున్న విగత
 ర్మకలకు స్త్రీలు చిరకాల జీవనులై యుండుట ఈ
 మలో సుప్రసిద్ధ మేకరా! కొందఱు పురుషు లేక వార
 శనదిక్కుఁబూని వ్రతదిన మొకమారుమాత్రము భుజించున
 వారు దీర్ఘాయామ్యుంతులై యాలోగ్యభాగ్యముఁ గలి
 విలసిల్లుచుండుట నిత్యము మనము చూచుచున్నాము
 రాక్షసులకంటె బగలే విషరేచన మెక్కుడగును. కావున
 నే కొందఱు దివాన్నమును బరిత్యజించి రాక్షసుల నేవి
 గురు. అట్టినిత్య న క్తంభాజులును దీర్ఘాయామ్యుంకులగు
 గుప్రసిద్ధిమే! శీతకాలమునఁ బశ్చిమాయ విషరేచనము
 ముఖ్యముగా నుండును. కావున కార్తికమాసమునంద
 న క్తంభాజనము మనవారు వ్రతముగా స్వీకరింతురు. ఆక
 రముఁ దగ్గించుటచే దేహము సన్ననిల్లును. దానిచే విషరే
 చము తగ్గును. అంత నింద్రియములు వశ్యము లగు. దాన
 జేసి జ్ఞానశక్తి విస్తరిల్లును. బుద్ధి దేవుఁడు నలు

ము లునవనించి బుద్ధివంతులను బడలెనని చెప్పుదురు. పలువదిదినములు జలములనైవం గ్రోలక నిరాహారముఁ బూనెనని చెప్పుదురు. ప్రాణములు మాసోపసములు, పక్షిపవాసములు, త్రిరాత్రిపవాసములు, స్పృహచాయజాదులు జరిపి జ్ఞాననిష్ఠం జేరినట్లు ముగ్ధుల గ్రంథములు పూరించుచున్నవి. కావునఁ దిండి తులకంబై నిరాహారులే లాభ మెక్కుడు పొందునట్లు నియును. ఆహారము పొత్తుక లేకున్నయెడ నున్నవలగు న్నివారికిఁ జేపాపిరియే పింకెఁగూర్చునం బగును. కావున ఆహారము వలసియుండును.

మనకుఁగిది వాల్కర్యాగములగు విభాగించి, అందు మహా వాల్కర్యముచేరిన, ఒకపాలుద్రవముచేరిన నిండి, తివపాలు వాయుసంచారార్థమువదిలటమిహార్యమునగును. ఈనియమును గృహగులకు చెల్లును. తదితరులకు పా లాహారము, ఒకపాలు ద్రవము, మిగిలినపాల్కయుసంచారార్థమును వదలఁదగినదియని పెద్దలు చెప్పుదురు. వివరణము తిగిసకొలది తృప్తిపామునగును. అది నాశనము పొందినకొలది వివరణమునగును. కావున యోగయుక్తు క్రమాభ్యాసమున వన్నమును విడిచి జీవించి యర్జించవలయు.

అంగారకమును (Carbonic Acid) అం వాయువు (Carbon) ౧-కి ప్రాణాధారవాయువు (Oxygen) ౨.౬౬ వొప్పున నుండును. భూతపంబున గులులలోని యంగారవాయువు నివ్యాసములముగ కి జమనట్టి ప్రాణాధారవాయువుతోఁ గలిపి కోశముల (Lungs) నుండియు, కోమకూపములము నెఱపలికి వచ్చినట్టి యంగారకముగ నేర్ప భోజనపదార్థముల లోనం బ్రాణాధారవాయువు ఒక మన్నయెడ నంపలి యంగారవాయువును సంరమగ మార్చుటకై బాహ్యవాయువునుండి నివ్యాసముగ నెక్కువగ ప్రాణాధారవాయువును గొనండును. దానంతేసి ప్రాణస్పంద మెక్కువగును. అకంతులకై యెక్కుడుగఁ బ్రాణాధారవాయు పదార్థములనే భుజింపవలెను.

వరిలియ్యమున సంగారవాయువు ౧-కి	౧.౦౦౧ వా.
యవలు (Barley)	" ౦.౯౧ "
గోధుమలందు	" ౦.౯౦ "
శీరములందు	" ౨.౬౩ "
మాంసమందు	" ౨.౮౯ "

ప్రాణాధారవాయువు వన్ను అగునికపదార్థ తత్త్వకో ధములు గనిపెట్టి యున్నాడు. ప్రాణాధారవాయువు మిక్కిలి తక్కువగ నుండటంబట్టి మాంసము యోగయు మృగము యుక్తహారము కావని స్పష్టము. కేవలము మాంసము భుజించి జీవించు వాగ్ధులము బోనులొనున్నను బాహ్యవాయువునుండి ప్రాణాధారవాయువు నెక్కుడుగఁ గీల్చుకొనుటకై సంచారముచే వ్యాపకవ్యాసం దకికలుగ నొనరింప గిగురుండును. ఇట్లే కేవలమాంస భుక్తులగు నిశిజంతువులు నైమిశములందుగ బాహ్య వాయువుతోఁ దిరుగుచుండును. దీనివలన వాగ్ధులన్న ములు దిమవానికంటె నెక్కుడుగ మాంసోక్తుండు వ్యాపకవ్యాసము తలుచునటుల బాహ్యవాయువుతోఁ బాటుపడినలయునని కేలుచున్నది. అట్టిమాంసాశను వకుం ప్రాణస్పంద మెక్కువగునుగా! దానిలక్షి చిత్త స్పందనము విస్తరించును. వివరణ మతిశయించును. సత్వహానియు, క్రిమిమర్యాదులయు రావచ్చును. కావున యోగయుక్తునకు మాంసము నిషిద్ధము. మఱియు కిగి మంధరి రక్తప్రవాహవేగోద్ధృతకములగు నాహారములచే నాసనపైర్వాదులకు విఘ్న మొచ్చును. ఆహారపదార్థము లలో లనాపదార్థము (Nitrogen) హెచ్చుగ నన్న కొలది చేపొగిరక్తప్రవాహము వడికెందును. లనావా యువు తక్కువైనకొలది చిత్తవికాంతియు, దమ్యాల మనఁ బ్రాణస్పంద విరోధమును, సమాధ్యచితావస్థ యు నెక్కువగును.

౧౦౦౦ వంతుల మాంసమందు	౩౭.౬౩ వా.
" గోధుమలందు	౨౧.౮౯ "
" వరిలియ్యమందు	౧౮.౦౧ "
" ఆవుపాలయందు	౨.౬౦ "
" గాడిదపాలయందు	౨.౬౩ "
" చమబాలయందు	౧.౮౯ "

లనావాయువు వుండునని యాధునికులు కనిపెట్టియున్నా రు. లనావాయు నెక్కుడుండుటబట్టియు మాంసము

చిత్తినీకోగము నలయునానికి భక్తులార్థ ముకాడని స్పష్టముగ జీవితము నైతిమి తేలియనగను. లవనవాయువు మిక్కిలి తిమ్మవలబట్టియే కేలక్షి రాశివలను పిల్లలు పెద్దదివై ముఖనిద్రం జేయదు. అట్లే యోగి సమాధిం గూడును. లవనవాయువు మిక్కిలి తిమ్మవగ నుండును. బట్టి యనుబాలును, గాడిపాలును యోగి ముఖ్యచారములుగఁ జోరునుగాని మాంసములై నే యీలెందులెగలవారును వివేక యోగశక్తులను బోగిట్లుబయ్యేకాక భోగాభిక్షంజేసింది యోగవిఘ్నముం నుచ్చును. చిత్తచిత్తాంతిసాధకములై సమాధ్యుచితస్థము గడిగింపఁ జాలినవి యావుపాలు. గోక్షీరములు గర్భకాస్త్రోర్ధ్వలతేను, నాయుర్యవ ప్రవర్తకులతేను, భోగలతేను, బుడితులతేను, బామరులతేను గొని మాడఁబడినవి. కాముకులను నిష్కాముకులను సరిగా నుపవరించునవి గోక్షీరములు. ప్రాణాధారవాయువు తిమ్మవగ నున్నను లవనవాయువు ముఖ్యముగ నుండునుబట్టి గోక్షీరము చిత్తచిత్తాంతికారు. యోగయుక్తున కుపభోజ్యపదార్థములు: ఆవుపాలు, పరిబియ్యము, మామిడి, గోధుమలు, చక్కెర, చెన్న, తియ్యని పెరుగు, దుంపలు, తియ్యనిపండ్లు, సత్తుపిండి, గరిజీరాకు, చక్రవర్తిహార, పొట్లకాయలు, పెసలు, లేన, చిలుకపూర.

ఇందు పెసలు, లేన, దుంపలు, ఫలములు యోగకరాచారములు గానని కొంచుటి పెద్దలమతము. మీగడి లేని పెరుగును, పాలును యోగకరాచారములు. కావున యోగయుక్తు మీగడి మాంసదగను. యోగకరాచారములెల్ల త్రావనంపమును వర్జించును గావున నాయుర్యస్థిక్రమాలను, బహిశోగ్యప్రదములను నై యుండును. అట్లేల్ల సాత్వికాచారములు.

“ఆయుర్వేద్యలూకోగ్య
ముఖ్యీతి వివర్ధకాః,
రస్యో స్థిగ్ధా స్థిరా పౌర్వ్యా
అహారా స్యాత్వికప్రియాః.”

అని శ్రీకృష్ణభగవానులు సాత్వికాచార లక్షణమును చెరిగి. రసభరితములై, చమరుగనిది, స్థిరములైనవై, యింపైనవై, యాయుర్యస్థిక్రమములైనవి సాత్వికాచారములు.

మతీయు యోగయుక్తు వివరణ మెట్లున చేసి సర్వహాని జొందించి పక్కా మలము వివర్జింపవలయు. అట్టి పదార్థములలో మాంసము ప్రధానము. ఉద్దిజ్య పదార్థములను మాత్రము భుజించునాడు ౧౦౦౦ శ్రేణు యెత్తు బలమును బోనాడు కాలములో మాంసాశేనుడు ౨౦౬౩ శ్రేణు యెత్తుగల బలమును బోనాడుననియు, నాభియపదార్థములను నేవీయినాడు ౧౦౪౩ శ్రేణులయెత్తుబలమును బోనాడుననియుం గొంచులుగనిపెట్టియున్నాడు. మనోనికోగము కావలసియుండు గణితశాస్త్రజ్ఞులు, గ్రంథకర్తలు, చిక్రికారులు మొదలగు వారికి మాంసాశన వాసనంజపమని చెప్పఁబడియుండ యోగయుక్తు విషయ మింత వగ్గుయేలేమాంసమునంటివే మత్స్యములు. వచకరవృక్షములను మవ్యము ముడలగునాని సేవలన విషదేహము తగ్గునుగాని తేలి ముంచగించును. ఆశోగ్యము చెడును. చిత్తస్థైర్యమునకు హాని గల్గును. కావున కల్లవారికి నివ్యములు. ఇట్లే యోగయుక్తు రాజస తామసాచారవిషయ మునరింపవలెను.

“కల్పయేత్తాత్మ్యస్థానీస్థిగ్ధాశ్చవిదాహినః,
అహారా రాజస స్పృహ దుఃఖోకామయప్రదాః.”
అని భగవద్గీతలో రాజసాచారలక్షణము తెలుపఁబడి ను. మిక్కిలి వేరుగలవియు, మిక్కిలి పుల్లనివియు, అతిలవములును, మిక్కిలి వేడిగలవియు, మిక్కిలి వికారముగలవియు, చమరులేనివియు, విశేషదాహము గలిగించునవియునగు నాచారములు రాజసములు. కాని వక్రప్రములలో నొకదానిమాత్రము నేవించుట శోగనిదానము గనుక వక్రప్రములు కొంచెముకొంచెముగా నేవించుట మతీయు,

“యూతియామం గతరసం
పూతి పర్యవీళితయత్,
ఉచ్ఛిష్ట మపి చావేగ్యం
భోజనం తామసప్రియమ్.”

—భగ. ౧౩-వ అధ్యాయ. శ్లో. ౧౦.
కొంచెము పక్కపైనవి, రసవిహీనములైనవి, దుర్వాసనవాయుతిములు, పూర్వధివచన పసనయేఁబడినవి, వెంగిలివి, నపరిశుద్ధములును తామసాచారములు.

A I

1 నేరమపండుతోగారి	} తేరి, పాము
కాటువలె
జంతులు.
2 రెల్ల పుసారయ్యతోగారి	
3 ఇచ్చ పుచ్చయ్యతోగారి	
4 అన్ని పుసారయ్యతోగారి	

A II

1 ముల్లంగి	} తోకకలి నేదించిన
చెవుడు, గ్రాకె
నము, మూలక
నము, విచ్చిత్తము
మొలగు ననగ
ములు కల్గును.
2 తెలివించి	
3 నూనె	
4 ఆన	
5 దుంపలు	
6 వెలగపండు	
7 నిమ్మపండు	
8 పనస	
9 దబ్బుపండు	
10 కేను	
11 చెమరుగువ్వ	}
12 దానిమ్మపండు	
13 మారేడుపండు	

A III

1. రెల్లము	} వీనితో చేర్చి నేదించిన
పప్పుతోగ ముట్టించును.
2. పేసలు	
3. మిత్తెయ్యము	
4. మాంసము	

A IV

- 1. ఆకుపూర
- 2. అగరిపండు
- 3. పులగము
- 4. చింతకాయ
- 5. తొవ్వనీ
- 6. కుమ్మకాకము
- 7. పెరుగు
- 8. ఉలవలు
- 9. లవణము
- 10. నామిడిపండు
- 11. కొబ్బరి
- 12. ఇండుపుకాయ

13. పులిచెంచెలము

14. సోమెంబూర

15. వల్లి పులము (అనగా: తీవలన వాల్చిన తోస
కాయ, నమ్మకకాయ మొలగవచ్చు.)

16. తోతో పాలుచేరి గుర్రోగ్గమును చేరువును.

అట్లే

B.

1. నిమ్మపండు	} వీనితో తేలకలి
యనుభవించుచు తోగ
కాకము.
2. ముల్లంగి	
3. సోమెంబూర	
4. పులిచెంచెలము	

C.

1. తాటిపండు	} వీనిని అకరితపండుతో
చేర్చి నేదించిన, వ్యాధి
పుట్టును.
2. పెరుగు	
3. నూనె	
4. తీగములు	

D.

1. తీగములు	} వీనితో నిమ్మపండు
నేదించిన తోగ ముట్ట
తీయు.
2. పెరుగు	
3. మినుములు	
4. తే	
5. నిమ్మ	

ఇట్లు పదాలు మొదలు తిప్పియున్నవనితోగారి
ని, వానికంటే ప్రాశస్త్యముక వచ్చి తింతకాలములనుగాని
భుజించరాదు. వాటినిగా కొన్ని పదార్థములు వడ్డు మీద
మన విషమయ్య గారు గానున్న కర్మముగొనియెడ వాటి
వలన తెయ్యగాని, తేనెనీల కించునాల్చితో పదివయసు
లుండువలెనను, వచ్చిపెట్టబడినను, వేదవేదములతో
గడిసినను విషమయ్యం బడును. అట్లే యల్లుకువైచి
వంశికామం నిజము, మువ్వలువైచి నంశిబచ్చిరి
మొగయు విషపదంబులును. ఇట్లే కొన్ని గుర్రోగ్గ
విచ్చియెడై వికటింపును. కాబట్టి తేలిని, తేనెను,
సమముగా బుచ్చుకొనరాదు. అట్లే నీరును, లేనను,
సమముగాగొప్ప విషమయ్యంబును. రెండు సమము
లుగాని, తేనెయు సమముగాని, పెరుగును బలమునుగాని

(ముఖ్యముగాఁ గఁచిరికొందఁడు) సమభాగములగఁ జేర్చిన విషప్రాచయములు. అట్టివిధానములను మోగఁ గున్న అవశ్యము విధింపబడెను. అనంతరమును ననన్వివాదేష్టల కుపలక్షణము. కావున మోగింపఁ గూడఁ జర్చింప నవసరము.

వస్తువులు

ఉష్ణవాహినులు గానివెల్ల (Non-Conductors of Heat) మోగయున్నవను గరింపఁబోగ్యములు. కావున వాని, పట్టు, నూలు, అశ్వము, మిశ్రము మొలగు వారిని చేయింపఁదగు. ఉష్ణవాహినులు విడుదలననుకూలము చేయును. కాలినదియు, నేలను కొట్టినదియు, మఱియు యినదియు, ఎటులను కొట్టినదియు గోవు, మహిమము మొదలగు జంతువులచే ననులంబడినదియు నను నేల నును గరింపఁదగు. మఱియు తక్కింబులకుఁ జనను. వారిచే వానోగ్యము భ్రంశమునకుయోగాక విడుదల చేస నుతికయిల్లును. పండితవస్తువులు (అవఁగాఁ నట్లుబడిన మంగలు మొదలగునవి) భాగవతాగ్యములు కానేరవు. శ్వేతవస్తువులు విడుదలైనవి. కామ యాంబరము సన్నాదులకు విధింపఁబడెను. ఎల్లవా రికి నీలవసన వదిలింపఁదగు. కామములు వివిధాంశముల గుంపఁబడినవి. రక్షవస్తువులు యువకన్యకల యణులకుఁ ద్రిశులును, వాణిజారికాగులఁ జేయువారికి నుది రము. రక్షవస్తువులు చేతిచేయునవి వనముల పోలిరి. కావునఁ బాపానగుల వృద్ధినిందించున గనుక మోగయు న్నుకకు వివర్తనీయము. గృహస్థుల కనిమిదిమార్గల దోవని యందులు శ్రేయసుని నియమము గలదు కాని యది యాధామోగ్య మనువానికి నుపలక్షణము పెద్దలు వదింతురు.

బ్రహ్మచారులకును, యశులకును కాననము విధిం పఁబడెను.

నిద్ర

సగలప్రాణులకును నిద్ర భాగము వైషమ్యమును మాన్చి పరిశ్రమభేదమును వారిని శరీరదార్భాగ్యమునకు చేయును. పరిశ్రమభేదమునకు నిద్ర నిశ్రాంతిమాలము గ నికానముఁ జేయవచ్చును. వేదముల మోగిని సమాధివలె

బామరులకు నిద్ర సులభములను భావనమై యుండును. నిద్రయుఁ జిత్తస్థంబులయందుండు సమాధివంటిదే. నిద్ర ను కలుగఁ జేయు కాగములే సమాధికి ననుమలములే యుండును. క్షీణ హాసము శిశువులకు నిద్రాభిక్యముఁ జేయు. మోగలకు సమాధి కలుగఁజేయును. నిద్ర ప్రాయము కలుగా రాక్షులయందే గూచహిల్లును. సాయంసమయ ముమొదలు చేహమవ రక్షప్రవాహవేగము మందగిం చును. లంఘనాయువు (Nitrogen) తిక్కునగునున్న పక్షులును నెనులుచే మోగలకు సమాధి, అస్పదాములకు నిద్ర సంభవించును. మోగిని వాసన స్థిరము చేహమున రక్షప్రవాహులు వడివి, వానీవేగమును ముట్టుపడుచును.

శబ్దాదివిషయంపర్యము లేని కావులు, సమ యములు మోగి కనువులు. చిత్తస్థంబుమమునకు రాత్రి యే యగుకూలకాలము.

పగలెల్ల జేహాగ్నిగూగులు వ్యవహరించి, కనుబడి వి, రాత్రి నిద్ర వచేయించును. అట్లే మోగిని ప్రాణభాగ దాగులచే నయవములు శ్రమంబెది నిద్రకుం బె నిలకు యున్న సమాధి చేహురును. బ్రాహ్మచారులు శరీరమును నుష్ణ త్వముతోఁ గలుగుముగ శరీరమందలి కాఁగ యున్న యెడల వానీవేగము శిశువులవ విద్రు పెద్దయుఁ బ్రార్థించును. నిద్రకు వేరక కాక ము గలవని శరీరశి త్వకోగములు చెప్పుదురు. ఆహారము శీర్గమై సంపూర్ణముగా రక్ష గూఢము నొందకయున్న పదార్థవికారములు మెదడు మూలముగా చేహగతిరక్షప్రవాహములతోఁ బోవుటఁ బట్టి నిద్ర సంభవించును. కావుననే మోగయున్న విం హారుండై యుండఁగలను నియమము కలిగెను. నిద్రకుం గాని ములును చేహగతిరక్షప్రవాహవేగ కాలియు, తస్మా లకమును వానీవేగలయమును, శబ్దాదివిషయంపర్యము భావమును, జేహాగ్నిదిగూగులకనును సమాధివలెప్రా ర్థిని కారావని దీనిలన స్పష్టము. అయినను నిద్రయు, సమాధియు నొక్కటిమాత్రము కావు. వారికిఁ బ్రబల భేదములు పెక్కులు గలవు. నిద్రాభిక్యోఁ బ్రబలమును నజ్ఞాన ముండిను. సమాధి విజ్ఞానదీప్తము. గాఢనిద్రం నూపివని మేను నెలువక ప్రాలును. సమాధియునుండే కానెనున నొక్కతీరున భాసిల్లు. నిద్రకునకు క్యాప ప్రశ్నాసలు వినుచుండే నిడుదును. సమాధియునకు క్యాప

ప్రత్యక్షము లయమగును. నిద్రలోపం గన్నులు మూత
వనును. సమాధిలో నేత్రములు ప్రాయశఃమగ నగోస్థ్యో
లితములై యిరియ్యె. భాగ్యియొడలం బూర్ణ వికసితములై
గూండును. అట్టియెడ బాగ్రహస్థలోపణ రిప్పహా
కలుగను. మఱిభాగ్యియొడలం బూర్ణ నిమిలితములై గూం
డును. సుహృదితునికన్నులు తఱుచుగ క్షణభారీయం
మును. సమాధినుండి యుత్థింపఁడైనవాని నేత్రములు పుం
డిగీకంటబల్లు ప్రకాశింపదు. ఇట్టిభేదములు పెన్నులు
గలవు. వాటియే నిద్ర సుస్థితమౌనాపము; సమాధికుద్ధ
సత్వస్వరూపము. కావున సమాధికుభావి నోలూప
విచ్చిగించుకొనిగి నిద్ర విస్తృతీయమే యగు. కాని నిద్ర
ను సంపూర్ణముగ మానరాదు. అందువలన వాగోగ్య
భంగము గలిగి యగోగ్యము ప్రశంసగును. మిత్రయు
నిద్ర నొక్కచూరుగ మానుట యశక్యముగదా! పత్వసేవ
వలసిన వది క్రమముగా నశించును. ఆహారనియమాదులు
సత్వసేవయుక్క స్వరూపములు. పురుషులైనారు గం
టలకాలము స్త్రీలను వా శేడుగంటలకాలము నిద్ర యవస
రవని యాయుర్వ్యవకాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుచున్నారు.

కావున యోగయుక్తు రాత్రి మొదటి పదిగడి
మలకాలము యోగాభ్యాసమును నెఱపుచు, తిర్వానీ
పదిగడిమలకాలము కేయసించి, మిగిలిన పదిగడిమల
కాలము ధ్యానాదులచే గడిపవలయును.

స్నానము

దేహాంత రక్తప్రవాహమును శరీరము చేయును
కావున నుద్ధృతిక స్నానము యోగయుక్తునకు శోగార్థం
దేయుమనవుడు; తిక్కల బనికెరారు. అతిశయజలస్నాన
మును శోగకారణం బుటచేత బనికెరారు. రాత్రి నల్లం
కలవాన నగుట శీతమునం నెక్కుచెనుటచుట్టి ప్రాతఃకాల
మున వడిస్నానము యోగయుక్తునకు నశిపడెను. శిల్ప
కారులచే శీతలనాయు సంపాద మెసంగుచుండును కావున
జ్ఞాపినుయము స్నానయోగ్యము కాదు. కాలట్టి యాగో
యకాలమున కూటాదకమున స్నాన మాచరింపదగదు.
జ్ఞాపియమును మంచుపడుతావులగును, శీతకాలమం
బును ముఖ్యము. తదితరకాలములందు ప్రాద్దుటిచే నదీ

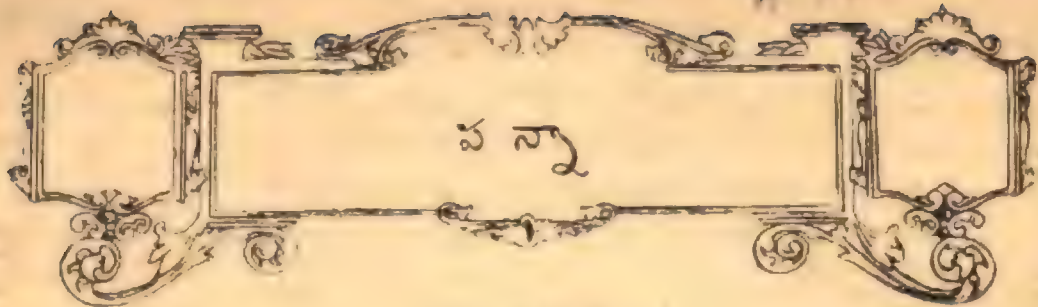
స్నానమున నర్థములేదు. ఉష్ణదేశములందును, వేసవికా
లకుండును యాగోగ్యపయకాలమునందు బూర్వము నైతిము
స్నానము చేయవచ్చును.

లఘుపుడై, నిర్మలముడై, యతిశీలములును, సుష్ణము
లునుగాని జలములు స్నానయోగ్యములు. నిరంతరము యో
గాభ్యాసమున వసులువారికిం ప్రాతఃకాలమున మాత్రమే
స్నానము వలయుచనియు, గదితరకాలములందు గూడవని
యు తెల్పెను. ప్రాత్నిర్మల్యాన్ని సాయంకాలములందు
మాండుచేరల స్నాన మాచరింపదగవని కొందరు నెఱ్ఱె
రు. యోగయుక్తు స్వహృదయకల సంభంగవేదే ప్రా
తఃకాలమునను, మధ్యాహ్నమునను స్నాన మాచరింపదగదు.
గదితరులు మాండుచేరలను మూర్ఖులై గంటకాలమున
స్నాన మాచరింపదగదు. వృజ్జులుగలచే కేవానాగ్యము
పోవనినంగకాలమునం బై నన్నిచేత ప్రాగయుక్తు
నానరాదు.

విహారాదులు

యోజనమతనగా నాలుగుక్రొసులుమారముకి
మై నుక్కునగా శీవనోపాయములనిమిత్తము యోగయు
క్తునకు సంపాదము కూడెను. అట్లననాక వీరన మిక్కి
లిశీలముగాఁగాని, మిక్కిలియున్నునుగాఁగాని యుండెని
యెడలనే జనుపరాదు. ప్రాశంబులంబున నుక్కునైతి
శీలదేశములందు యోగిసంపరించుట సభవించెడివిగా
చ్చానవాదుల స్వీకరింపదెను. మిక్కిలి కరువుమోయుట,
శీవనహానము, శీవస్వగృహము, మునిగోగ్యము, మూత్రరిగో
గ్యము, పగటినిద్ర, రాత్రి మితిశిష్ట మేల్కొనియుండుట
మొదలుపానిని మానరాదు.

పైవికెప్పిన చొప్పున యుక్తాహార విహారాదులు
గలిగి యాననజయంబుల బొందినవాడు ప్రాణాయా
మము వర్ధిసింప నర్హుఁ డగును. మిక్కిలి యాలోలి
కొని భుజించిన పిదప నది నన్ని హితకాలమందు ప్రా
ణాయామము భయపేతువు. పురుషసంయోగముగల
స్త్రీలకు గర్భధారణాది రూపముల సంకరాదులు
బహుశముగా నుండును కావున ప్రాణాయామాభ్యాసము
చేయరాదు.

పన్నా

(చరిత్రాత్మకము)

కొత్త జగ్గయ్య చౌదరిగారు

(నమకటిపందిక తరువాయి)

- సీ. చలువలన్నిటను పన్నానది గావించి కస్తూరిగంధము కలయఁ బూసి భస్మహరిత్రాద్రి సత్త్రమ్మును బాల్చి నుడుట కుంకుమబొట్టు బద్దినఱచి ఆరి గూరినకురు లు జూలుముడి పైచి గల్గినీమ సుమమాలికను ఫరించి పఠనశ్రవ్యసంధరిత పవర్ణపాత్రము నొకమృదులకరమునఁ బట్టి పదుకఱింప నలకు సెజ్జ బన్వళించు-పఱిని నేవించఁ జను నూత్నవధువునోలె సంతసముతోడ బాల్చి ముసాధ్య భర్తృ-చితికి ముమ్మారు సంప్రదక్షిణ మొనర్చి.
- సీ. కన్యకస్తూరికా గంధామితలతోడ నాత్మేష్వరునిచితి సర్పఁ జేసి భూసుగాళి జపించు పూజ్యమంత్రాలపైఁ జిత్తంబు లగ్నంబుఁ జేసి నిలిచి తనరాకకై నిరీక్షణఁ జేయునని పతి త్వరితమ్ముగాఁ జనఁ దమకపమము కొమరు నేనియు భ్రంతిఁ గొని వెనుమాడక చిలునవ్వు మోమునఁ జెంగరింప విచరితముజ్వలతోడ్పట్టాభీలనిశిత-శిశిఖావళి సంభృతాశేషభీషణానాలచితిం బోలు నిశివసించి-భర్తతో నామె ప్రకృతిగర్భమునఁ గలసి.
- చ. పదవిఁ కొన్నినాల్గి కల పార్థివచంద్రకుమారు మారుగా ముదమున రాజ్యముక సలుపు ముమ్మారుచో 'వెనపేర' పేరుఁ జేయదనునవైన బాలకుని హత్యనొనర్చి ఫరాధిపాలనా పదవిని సంక్రమించుటకు భావమునక దురపోయు నెప్పుడు.
- క. 'పన్నా' యీనంగతిఁ దా-విన్న ముదల్ రాజపుత్రు వినునక సతముగా వెన్నానుకొనుము గాము-కన్నెనను మూయకుండఁ గనపుచునుండె.
- క. "ఁకనోటానోటం" బడి-నానాటికి గవ్వమనిమె నయవంచకుచో వాని దురాలోచనములు-కానక దహతహనుడెందు గడు 'పన్న' మడిగ.

ఉ. “కంచయే చేనుమ్రుంగుటకుఁగా దలపోయ నీ కన్య లేమి గా
విచఁగఁజాలువారు? వసవీకుఁడు బాలునిపై దయారసం
బంధుకమైన లేక వధియించఁగ నెంచె, బ్రహ్మచన్ద్రశ్శిముల్
గాంచఁగ లేకుగా, యెవరుఁగాని విచిత్రతరంబు బోటచో!”

ఉ. బాలున కెంతమాత్రము నపాయము గల్గఁగనీయ బొందిలో
గాలి గలంత కాల మనఁగాని విశిష్టితమై మహానా
భ్యాసం బిక్కి ప్రాణముఁ బాసెను దేవి; కుమారు నిష్క్ర జే
తొను బ్రాణు! నీకులమలీమనచిత్తునిబారినుండి, హా!”

క. అనియటు పలుపలువిధములఁ బెనుననటన్ దూనిమాలి ప్రేమాస్పదఁజొ
తినతినయుని ప్రాణముల నె-నసితామణి యొసఁగి నెంచె ‘వసవీకు’నకున్.

మ. మన మారీతిని రాయఁజేసికొని భామారత్న మెట్లెట్లులో
దనముల్ పుచ్చుచునుండఁగా నొకనికీర్తి శివప్రసన్నధ్వజై
వసవీకుం దనరూపయాశ్మయి భూపాలాత్మిజున్ ప్రసంగఁ
జనుదేరిక దమకించుచో ప్పెఱిగి యోజల్ మాని వేవేగ మే.

తే. తన తనాభవు నుడుపు లాధరణవిధుని-సుతునకు నొసంగి, వాని నుత్తులను దనకు
మాగున కలంకరించి, నమ్మకము గల్గు-బంటునొక్కని చిలిచి యిప్పగిది నుడివె.

క. “ఈరాచకుమారుని నం హరిముఁ గావించఁ గ్రొంగుచో వసవీకుం
జీరాశ్రి నగము గడవఁగఁ-తేరెడు పూర్వంబె యటకుఁ జచ్చి కుమారున్.

క. పదు లెఱుంగరానిగతి నె-త్వరముగ నీకోటనుండి దాటియటకై
సిరచిత్తుండవు గమ్మా-మఱునెడు నీ మే లనెండు మనఁగల్గినచోన్.

తే. పండ్లగండను నే నొందె నదిగ వఱచి-యుంటి నీకూడ నందులో నుంచి దాచి
కోటదాటించి పొలిమేరలైట నుండు-మరుగుదొండెద నేను సత్వరితముగ నె.”

క. నేనకుండైనను నా దతి-పాపనగుఁజుట మారునెలుకాడక ధా
త్రివిధానుతు దాటించెను-ఏవారలకంటఁ బడఁగనియక కోటన్.

క. కొన్నినిమేపంబులు చనఁ-బన్నా’ చెంగటికి వచ్చి ‘వసవీకుం’ “జొ
దున్నాడు రాకుమారుడు-గ్రన్నన వచియింపు?” మనుడు కాంతామణి తాన్.

క. గడగడగడ వణకుచు, “ని-ష్పడె నిదురింపంగఁ జనియె భూమిశున కా
బుడుతనితో నీరాతిరి-గడవం గల కర్ణ మేముగల”దని నొడువన్.

- క. “ఓని గలదు—నాకు మార్వలి-కిన నిను త్రొంచెదను; వాని గీటగింపగ జనువెంచినాడె నెచ్చట-నునిచితి?” పన నేమిచేయనోడక మరలగ.
- ఉ. “అన్నెము పున్నెముక బెలియనట్టిడు, స్వప్నమునందునైన నీ కెన్నె ఓమంగళియ, కనుగొనంగ జాలినవాడు, తిన్నెగాఁ గన్నుల విప్పినట్టి ససిగాయను వానిని జంప నేటి క భ్యన్నతి గోరెగాఁ దగిన పూగుషసింహమ! రాజనం వ్రమా!!”
- క. అని బలులలు తెఱఁగుల నక-గుణముగఁ బ్రతిమాలుదాని మాత్రేయని ఏ యింముఁ జూచుచు “బాలుని-గనఁజుపుమువేగ”ననుచు గరివాలింబుగ.
- క. జరిపించి వైకి నుముక-దూపోయచునుండ వాడు, తరుణిమణి తన్నియమునందుని నిత్ర-కలన సుఖింబున్న తనను గారాబుసుత్తుగ.
- చ. కర మిడి చూపి గేమింబుక మదపోవకయుండ నాతఁడే భరణిపునందనుం ఓని యెదగ దలపోసి దురాత్ముఁ డొత నా చిటుతని కంఠముక జదివి కీస్తగతిక జనె దత్ప్రదర్శనం బరయంగ నోడి ‘పన్నె’ యమితార్థిని వ్రాలె నిహితలంబునక.
- తే. నోరెఱుంగని కన్న కుమారకునకు-స్వయముగాఁ గల్గి కీసిన చావుఁ గూర్చి యిటుల శోకింపవలయునో యిటుగరామి-నక్ష మెట్లైన చందంబ వెలుదిమిన్న.
- ఉ. మిన్నును గాఁగిలిండు, భవిమీఁదను వ్రాలు, విశేషమేమియో కన్నటు లేచి భ్రాతయగు, గాదిలిపుత్త్రు శెనమ్ముఁ జూచు నెన్నెయటంచు బల్కు, మఱియంతనె కాదని నోరునొక్కు నా పన్నెనునోతి రేకమున “పన్నె” నిమిలిత నీత్రయుగ్మలు.
- తే. కడుపుమంటకు లోలోన నుడికి యుడికి-కొంతతడవునకు మదిని గురుటబుచ్చి విగతశీవుని పుత్త్రుని మొగము నొక్క-మారు ఏక్షించి రావకుమారు శర.
- చ. జనవిభుఁగూర్చి పుత్త్రుడు విచక్షరభారమునక హతాత్తుగాఁ దనువు దొడంగె నంచు నయథార్థపువార్తను జాటి ‘పన్నె’ నం దనుని శ్రేణిసమంపెను యథావిధి గర్భంబు కీర్ప రాసుతుం డనుకొని సంతసించుచు దురాత్మకు నట్టులె నమ్మి రెల్లరుక.
- క. లావుగల మగలు లేమిని-గైవస మొసరించుకొనియె గవ్వచరిత్రం జౌ పనవీరుడు రాజ్య-శ్రీవైభవమంతయుగ విశేషముదమునక.

క. ఈరీది నిచటనుండఁగ-ఘోరాటపులందు భిల్లి కూజకుల జతఁ
జేరితి పెంచుచునుండెను-నారీమణి 'పన్న' రాజనందనునిదగఁగ.

చ. అటఁగల భిల్లి నాయకుల కందఱికిఁ గడుఁ దేటతెల్లమా
నటు నచియింప భూవిభానియాత్మజ కట్టచరిత్ర మెల్ల నా
కుటిలశిరోజు, వారలును గూర్చి చెలుంగఁగ రాచపట్టి న
చ్చటఁ జెనుఁంగ నీకొనిరి, సజ్జను లుండని తావు లుండుచే?

తే. క్రమముగాఁ బెద్దవాఁడయి రాచకొమఁగుఁడభ్యసించు శత్రుమర్యాదలెల్ల
భిల్లి నాయక సన్నిధిఁ; బేర్చి నన్నుఁ-'పన్న' విద్యావినేకసంపన్నుఁ జేయ.

తే. తా నోపద్యనవిధముచే ధిరఁబిభాని-తనయుఁడు వనమ్ములుదానఁ దనరుచుట
సతిని క్షేమాభిరతులైన యననిఁతుల-కందఱకు వార్తి లింపె నాయతిపెరిన్.

ఉ. ఈవిధముతయుఁ దలిసి మొత్తయు సమ్ముదమండ బొలుస్తే
యోవచనాభిలాషులగు యాధపురాధిపుఁ జాదిగల్గు తో
నీవిధులెల్లఁ గాంచిరి వసికలమందానఁ జొచ్చి యందు పా
భ్యాసపాలిల నుంచెడు స్వపాత్యజఁ గన్నులకర్వితఱుగఁగ.

క. కనుఁగొని 'పన్నా' గామి-చిసత్యాగముఁసూర్చి వ్యాదయనీమలయందున్
ఘనసంతోషముఁ జెనఁగొనఁ-గొని చూడీరి వార లాపెగుఁగుసంపదలన్.

క. కాలవిలంబన మొనరుఁ-నేలా? యని తలఁచి వారలెల్లను నిశితా
భీలాశ్రుంబులఁ గొని లయ-కాలురవలె నొక్కమానుగా 'వనవీరు'.

క. తునుమఁగ పెడలిరి వారల-పెనుపెటనె రాజసుతుఁడు, భిల్లిలు, సేనల్,
వనితారత్నము పన్నా-యును నడచుచుఁ బోవుచుండి నుద్ధతిమెఱయఁగ.

క. చని చిత్తూరుపురంబున-వనవీరునిజంపి, విడవ వైభవమలరఁగ
మనుజాధీశ్వరు తనయుని-జననాథునిఁజేసి రక్షలజనములు పొగడఁగ.

ఉ. అమ్మనుజేశనందనుఁ డయాచితరాజ్యఫలోదయమ్మునఁ
సమ్ముదితాంత రాత్ముఁడయి, సాధ్వని పన్నను గోల్వ సింహపీ
ఠమ్మును డగ్గి యాపెను హుటాహుటిఁ జాయఁగవచ్చి పాద
ద్యమ్ముల వ్రాలి భక్తిమెఱుఁ దానిటు పల్కెఁ గృతజ్ఞతానుతిఁ.

మ. "నను రక్షింపఁగ నెన్నికట్టముఁకైసఁగ జంతఁగైకొక నీ
కు నితాంత ప్రమదంబుగూర్చి సుతుఁ గోల్పోయియు భీరవై

ననసంచారి మొనర్చి స్వీయసుఖమున్ వర్జించి నన్నింతవా
నిని గావించితివమ్మ! నీదుఃఖమున్ నే నేగతిన్ దీర్చునో?

చ. ఎఱుగను దల్లిదండ్రుల నొకించుక యే నెటువంటివారో నా
చిలువఁదనంబునందె దివిఁజేరుట వారలు; నాఁటినుండి నీ
పరిమళ్ళపారసంబునఁ బ్రవర్ధిలివాడను; నీశ్రమము నే
మఱువఁగలాడనే జనని! మామకజీవములున్న యంతకున్.

ఉ. నా యనువాగు లేనితగుణమున దుష్టుఁడు నాదుప్రాణముల్
కీడుఁ దలంపడంగ నె మదిన్ గడు సైర్యముఁబూని నాకునై
స్వీయకుమారు స్వచ్ఛతమతనముల్ బలియిచ్చి, నన్నుఁ శ్రే
మానుజులౌ పాకిన మహాగుణశాలిని, నీకు మ్రొక్కెదన్.

తే. ప్రాణములన్నఁ దీవగు నాత్మభవుని-ప్రాణముగొనంగి శరణుఁ గాపాడు వెగువ
నీక చల్లెను; మఱి నాకలోకమందు-నైన నిట్టిగు గల్గి రోయమ్మ! నిజము.

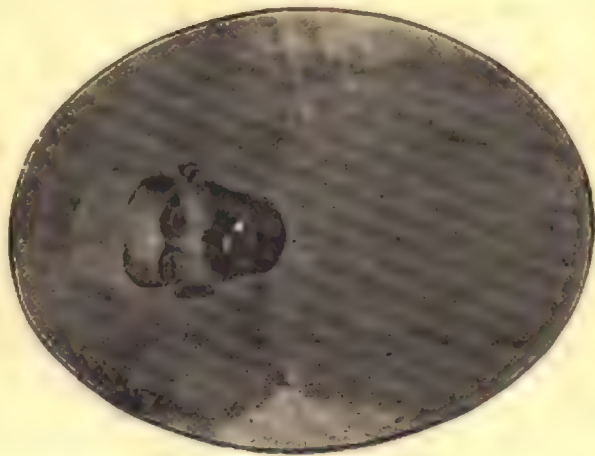
టీ. వనవీరునకు రాజతనయుఁ డీతఁడె యని-ప్రేమాపుసుతుని జూపించునపుడు
ముకుందచూలారని ముద్దుకుమారుని-శిరము నాక్రూరుఁడు నఱకునపుడు
ఇల్లువాకిలి బాసి యుహపాఖ్యము రోసి-గిరిగుహంతరముఁ దిరుగునపుడు
వేళ కన్నములేక వేసారివేసారి-కున్దిపాసించేత స్రుక్కునపుడు
వ్యాధయముఁ బ్రియవీయక యోగ్యుఁబూని-యచ్చకన్దములకుఁ గల నప్పగించి
నన్ను రక్షించితివి తల్లి, యెన్ని జన్మ-ములకు నీబుణ మే గీర్వఁగలుగువాడ!

టీ. అభిభూతమ్ముల కాధారభూతురా-లగుచు వెలుగు చేరూదితక్తి
మన “చిహ్నోద్గతమును” మమతతోమతఁ బరి-పాలించుచుండు నీభవ్యమాత
తాతముత్తానంతరతరంబులనుండి యులవేల్పుగాఁ గొల్తు మేనుసాన్వీ
నమలచూరిత్రామ్ము లగునట్లు లీకంశ-జూల జోదుచుండు నీనుధగిమూర్తి
నామహామాత శ్రీ చుగి కామతల్లి-యనతిరించెను నీహావమంది; కాని
యెవల నీత్యాగిగుణ మింక నెవరిక్తినఁ-గలుగ నేర్చునె? మఱి మమ్ముఁ గావఁగలరె?

చ. “పరిధరనేళ సంతములొప్పుదనీయక గాది రెందరెం
దటా మన రాజ్యుక్తిని న్వధర్మముఁబాయక పోల్చి; యందు నె
వ్వయను ద్వక్తియదివ్యదండధ్వజ రాగముతో సమంబుగా
రిరయఁగ; నట్టి నీదు మహిమాతిశయంబు గణించనేర్చునే?

- చ. తెలియకయింతకాలము సుధీగుణభూషణ, నిన్ను దాసిగాఁ
బలికిన మాదానగవమువారలు నీదామహాత్మ్యమునఁ దా
తెలిసి మముక దరింపఁగాఁ దేవ్యవతారమనంచు నిట్లు లోఁ
దలంచుచు నున్నవారలు; యథార్థము దానగ నేరికవ్యహా.
- క. స్వార్థత్యాగముచేతఁ, బ-రాధాభావముచేత, ననులిన గుణసం
పత్తియుచేత నీప్రత్యక్షులచేనైన సతుల-పందెదు రట్టి!
- క. నినుఁజోలు త్యాగమూర్తులు-వివేచక రెక్కాఁమందు జేయి! నొకకుఁ
అనభూత్ములెల్లఁ గోలువరే-నిను గురువీశమునందు నిలిపి నతంబుక.
- ఉ. నీమహితంపుఁ ద్యాగమున, నీయసమాన కుశాగ్రబుద్ధిచే
భూమివిభుండఁగాఁగలుగు పుణ్యముఁ గాంచితి నీ ప్రసాదతం
బామహి నీయభిష్టమగునట్టులె పాలున నేయువాడ న
నోమినతల్లి యానతుల నోయ్యనఁ దీర్పుట నాకు న్యాయమా.
- క. సురలోకముఁ బాలింపఁగ-నరిగిన భవదీయ పుత్తునిట్టులె నన్నుక
మఱియుక కొమగుడ ననుకొని-నిరసము దయఁబామమమ్మ, నిగుఁమగీలం!!
- క. అనుచుఁ గృతజ్ఞతఁ దనరఁగ-వనితామణిఁతోడ నతఁడు వలుకఁగ నచ్చొ
టుననున్న భూమివిభు లా-తని విషయాలునకు నంగి తగ నుడివి రిటులే.
- తే. “ప్రవిమల స్వరాజ్యఃక్రింది బగులహస్త-గతము శాసక శాపాదఁగాఁ దలంచు
భావి భారత ప్రజ కొక పాకమీమె శఙ్కనది స్వీయచుఖముఁ నరకుగొనక.
- తే. హైందవకుమారులెల్ల రీయమను బాలి-త్యాగశీతఁ జూపు నుదాత్తులైన
నల్లమిత్రుఁడు వంద్రుఁ మన్నుతవఱకు-బరుఁచే జిక్కినోనను భారతమ్ము.
- తే. ఈమహాత్యాగ సాక్షిఁ యూర్తిపుత-నరిత చరితంబు ధరపైన శాశ్వతముగ
వెలయ నిలిపఁసముఁయందు విశదలీఁ-స్వర్ణలిపిఁతోడ వ్రాయుంపవలయు నింక.”
- క. అని వార లేకకంఠం-బున నాయమగుణగణాలిఁ బొగమచునుండఁ
“నినుతొన నే నన్నో-యనభూత్మకులార, మీర” అని తాఁ బలికె.
- చ. “ధరణీపుఁతోడఁగూడి సురభామముఁ జేరఁగ నేగు దేవి డ
గ్గఱకును జేరఁదీసి నను, గంపితగాత్రము-తోఁ గుమారు నా
కరమాలయందు నుంచి ‘యెఱు గాచదనో’ యని పొక్కి నాపెకా
తరుణమునందుఁ జెప్పిన విధంబున నల్పితి స్వామిభక్తితోక.

ఆంధ్ర రాష్ట్రీయ మహాసభ, ౧౯౨౨ - అనంతపురము

శ్రీ దంతు నాయురరాజు గారు (యం.యల్. సి.)

అ. పి. శేఖర

శ్రీ చిన్నకమ్మల వీరి రాజ్ గారు (యం.యల్. సి.)

అ. పి. శేఖర

ఆంధ్ర గ్రంథాలయసభ, ౧౯౨౭ - ఆనంతపురము

శ్రీ హ. వి. వెంకటేశ్వరరావు గారు
జననం: ౧౯౦౫-౧౨-౨౫

శ్రీ వ. వ. వెంకటేశ్వరరావు గారు
జననం: ౧౯౦౫-౧౨-౨౫

౬. వె. స్వామిభక్తి నన్నుఁ బ్రేమపుసుతువైత-లెక్కఁగోనఁగనీయలేదు గాన
ననిపియుంటి ననుట నత్యవశ్యాధిక్షై-పొగడవే నన్నుఁ బూజ్యులారా?

చ. జరిగిన నాదికై యింక విచారిణ నేయఁగ వే? నే-రిక
ప్రేమములుగావు ప్రాణములు; శివికి వైజము చావుపుట్టుకల్
కరము నవిశ్ర కాఠ్యమునకై బలియిచ్చితి నాకుమారు; న
న్వరికి బభింను ననఁగి శుభప్రకటా మరణము ధాత్రిలోక.

తే. స్వామిభక్తిఁ దాయఁగన్వమ్ముఁ బొ-నాదు సర్పంబు నెఱవేర్చినాను గాన
మిగిలి చేసిన దెందు చేమియును లేకె-యింత కై నన్ను మతియునవేల మీరు?

చ. కరము ప్రజామరణముగా సరసిరమ చేలుకార మీ
చిలువైచివై:—వీచి పుఖుచితనభారము మిమ్ముగోఁబులు
నఁగియు—నిట్టియున్న యది: నాయెనరింపఁగఁ దగ్గదాని నే
తెఱఁగఁగనో యొనర్చితివి, శిర్వుడు మీఱుట మింక నెల్లరుక.

క. తన పొగడికోలున్నొక-ననితారత్నము గభీరవాన్ధోరఁ నా
మను కీర్త్యరాశి నాగతి-వని యింపఁగ వార యితఁ దరలవిచేష్క.

తే. తొల్లివనవీరుకంటను దమ్ముఁ జల్లి-ప్రకృతపు భరాళినాథుఁ గాపాడినట్టి
నేనకుని, భల్లికోటి న.శీణద్రవ్య-తమోఁజూత సంతృప్తమతులఁ చేసి.

చ. అమృతమేగగాన్వతనమూచితకాంచనభూషణాదు లు
త్తమములు విప్రకోటలకు వాన మొనర్చిరి; నేనమృ లో
నము ననలేకవేను గన్నట్టగనియక పేరసాదులక
ప్రమదము నొందఁజేసి యపారధనమ్ము లొనంగి నత్యుక్త.

క. సమృదముగ్రిమ్ము నాది-న్యమ్ముగు తరుణమ్మునందు వా రేకగ్రీ
నమ్ముగ విమ్ముగ జయగీ-తమ్ములఁ బొడి గిటు భారతమ్మున కొమి.

జయము, జయ! విజయభవ! జయ! విజయభవ! జయ! శ్రీభారతమాతా! కై!
మాతా! కై!! జయ.

శారద రాకాచున్ప్రసరిత-సారసుధారసభారాహసన్

భూరితసాంచిత పూజితమధునిమ-పూరితహృదయ! ప్రపూతా!! మాతా!!! జయ.

బలవదరాతి విధంజనపాటవ-కలిత దురుద్ధరఘనకౌర్యానల

నిలయుల గుణసంకల్పితూ-దనయు-బలుపురఁ గన్న సువర్వసుపూజిత!! జయ.

వివిధాగమసంజేదిత సుయతో-ధనభూ శాస్త్రార్థవిదితుల ఋషి

ప్రవరులఁ గాంచిన బంగరుతల్లి-భవదీయ శ్రీవదనన్యములకు జయ

భావప్రదర్శనము - భావసూచన

చమిడిపాటి సప్తాభిరామయ్య గారు, యం. ఏ., యల్. టి.

వై శీర్షికతో భారతీయంగు మున్నోక
— వ్యాసముద్రాసియుంటిని అందు కవనము
ందును, చిత్రలేఖనమందగును పై యంశము
ంగూర్చి చర్చజేసినాడ. నాటకమునం ది
యంశములంగూర్చి కొంత చర్చచేసెద.

చిత్రలేఖనమునందు దేశీయమగు నంగ
భరిలో భావసూచన మెట్లెక్కువగ
న్నదో, పాశ్చాత్య (అంగ్ల రవివర్మగారి)
చిత్రలేఖనమున ప్రదర్శనాదైపుర్య మెట్లెక్కు
గా గలదో, అట్టి నాటకములయందు సైత
భేదము కానబడుచున్నది.

దేశీయనాటకములు ప్రాచీనజైఖరిని ఇ
క్కలమునం దంతరించిపోవుచున్నను అక్క
క్కడ రాత్రి నిద్రమేలుకొనుటకై శివరాత్రి
యన్నగు రాత్రులయం దిప్పటికిని ప్రాచీన
నాటకప్రదర్శనములం జూడవచ్చును. వీనిని
భాగవతము" అందురు. భగవత్సంబంధము
ల కథలనే ప్రదర్శించుటచేత నీరామము తగి
లుచున్నది. రామాయణకథ, దుక్కినేనత్యభామా
యనాదము మున్నగుకథల నీభాగవతపు నట
లు ప్రదర్శింతురు. కూచిపూడి "భాగవ
లు" బహుఖ్యాతి నహించిరి. ఒకగ్రామమున
వెలలోనో, నడివీధిలోనో, చిన్నపందిరి నిర్మిం

చి, మూడుప్రక్కల తడకలు కట్టి, ఒక తెల్ల
దుప్పటి నాలుగడుగులమొత్తైన నడ్డుగల గట్టి
నవో, నాటకరంగము నిర్ణమగును. రెండు
దివటీలు విరుప్రక్కల వెలిగింతును. ప్రధాన
పాత్రములు ప్రవేశించువో నింతగొల్గిలము
చల్లుదురు. గుప్పచి ప్రకాశముతో నొకక్షణ
మాత్ర మాదినటీలు వెల్లును. తెర వెనుకటి
భాగమువేషధారణకు గదిగను(Green room),
నందర్బానుసారముగ లోగదిగను వర్తించు
ను. శ్రీరామజననము ప్రదర్శించినపు డిది
కొనల్యాదేవికి పురుటిగది యగును. వేసములు
ప్రాచీనులు ఫరించినట్లే యుండును; చారిత్రవేత్త
ల డిదెవో బహుసమ్మతము. ఇప్పటి నాటకము
లలో దశగధుని వేషమువేయువాడు హుళాగా
చారము నొప్పున పట్లములు, నీమలో,
తేయబడిన మేజోట్లు, బూట్లు ఫరించును.
పైందపుల కేవ్వామగు చర్మములతో నిర్మించి
బడిన పరుపులుగల మానవముపైఁ గూర్చు
డును. ఆహా! ఎంత ఘోరము! ఇక్కలపు
నాటకరంగముల వెనుక తెరపై నడవియో,
మహలో, వీధియో చిత్రితమై యుండును. ఆ
వీధిలో నిక్కలమునం గన్నను విద్యుద్దీప్త
ములు లిఖింపఁబడి యుండును. భాగవతము
లలో చిత్రితములగు తెరలు లేవు. అయితే

రంగమెద్దియో తెలియుట యెట్లు? రెండుపాయములు గలవు. నతతము రంగమున నుడువనూపకుని సంభాషణచేతను, నేషధారుల యభినయ నైపుణీచేతను ఈ విషయము తెలియఁ దెల్లమగును.

పాశ్చాత్యులలోఁ దొలుదొట్ట నాటకములు వ్రాసి ప్రదర్శించినవారు గ్రీకులు. ప్రాచీన గ్రీకునాటకములు కూడ భాగవతము వలెదగ్గ. అద్దేళ్ళు దేవతలకు పాత్రములు. మన భాగవతమునలె నే ప్రదర్శనోపాయములు లెక్కన. సంగీతము, అభినయము మును. ఈ సంగీతము, అభినయము ఈ క్కాలపు మునుకులకు మితగనుండును. ఏమియు: (1) నాగరికత యనువేర సాంఘికనిర్బంధము లిప్పుడు మును. ఇప్పుడచ్చినట్ల నలుగురిలో నవ్వలపైతము తగదు. ఇట్టినిర్బంధములలోఁ జెరిగినవారు ధూర్జయ్య వ్యవస్థాపకతనయ, సుందరీనము నెల్లు గ్రహించఁగలరు? ఇట్లు గ్రహించనేరమి నాగరికత కాదు కాని రిస్క తాళి క్కలో మని నాటక శాస్త్రవేత్తలు వ్రాయున్నారు. (2) ఇట్టి విద్వాంసులు ఇప్పటి నాటకములయందభినయ రాహిత్యమునకు చిత్రితములుగు తెరిలుమున్నగు ప్రదర్శనోపాయ బహుళ్యమే కారణమందు. భాగవతమున నేషధారికి ఇప్పటి నాటకములందలి నేషధారికం దెక్కవై మెక్కువ. అభినయ నైపుణీచేత ననేకాంశములు తెల్పదగు.

ఇప్పటి సాంఘికాచారములందట్టి నాటకములుండవలయునని యెంచి యుక్కాలపు

వారి నడవడియట్లే ప్రదర్శింతు రని యెదురుచూచువారు భాగవతములని జూచినయెడల నాశాభంగ మొందుదురు. ఇప్పటి కాలపు ఆచారములు మఱవవలయు. వ్రాసినాచారముల నూహకొలుది మనసున జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనవలయు. సంగీతము, అభినయము మున్నగునవి ఇప్పటివారికి దూరములు. అక్కరింముచేతనే యవి భావసూచన కెక్కువతో వృథుమ భాగవత ప్రదర్శనమునకు వన్నె దెచ్చును.

నీటివహించి పెద్దలు పునరుద్ధారణచేయనిదో మిగ నిరుదనంపత్సరములలో భాగవతములని జూడఁగోము. పాశ్చాత్య కళానసారముగ నిప్పుడు విప్లూప్రదర్శనమే ముఖ్యము. వద్యములు, పాటలు, అభినయము ఇప్పుడు వామకలో లేవుగాన వర్జ్యములు. ఈ లోనముం బూర్తిచేయుటకు చిత్రితములుగు తెరిలు, తంతులపై నాడిన బడు శశువక్ర్యదుల విగ్రహములు, విద్యదీపములు, ఇప్పటివేనములు జనులకు హృదయంగమము లయ్యె.

మున్నున్న పాశ్చాత్యుల ఖిది బూజాయి యందు నడచువారిం బడియె. నలునది వత్సరములక్రింద “భార్యార్ కంపెనీలు” నాఁబరగిన నాటకసమాజములు దక్షిణహిందూస్థానమునం గ్రమ్మరి మన రాజధానియందీమాచారములను స్థాపించినవి. తంజావూరు మున్నగు దక్షిణజిల్లాలలో నుండిన మహారాష్ట్రులు వారి దేశమునుండి నచ్చిన క్రొత్తవైఖరినవలంబించిరి. ఆంధ్ర దేశమున కీ. శే. శ్రీ ఆనందగజపతి

మహారాజావా రభినవ విద్యాభోజాదు గాన,
 విజయనగరమున నొక నాటకసమాజము స్థా
 పించి, రంగము, తేరలు, దుస్తులు మున్నగునవి
 యిప్పించి, చదవగులను, ఉద్యోగకీర్త్యా యు
 న్నతలవదియం దుండువారిని ఈ కళియం
 దభినవోద్యోగము చేసిరి. వారి సంస్కృత
 నాటకసమాజమునం బ్రఖ్యాతిచేసిన కీ. శే.
 క. పి. పి. శ్రీనివాసాచార్యులవారు వారి
 శ్రింగేరి నాటకమును అంగీకరించుచుండ రు
 చుండిరి. శ్రీమద్రామమూర్తి పీఠికనుచి యుగం
 బల్లంకు వ్యాపించె. ఎల్లవారు సంతోషము
 నాటకరచనఁ బ్రారంభించిరి. కీ. శే. బల్లారి
 కృష్ణమాచార్యులవారి చిత్రసభియ నును వా
 రాణికనాటకము, ప్రహ్లాదశ్రీ వేదము వేదకు
 రాయశాస్త్రిగారు రచించిన శ్రీరా
 మశ్రీయమను చారిత్రికనాటకము, కీ. శే.
 మ. రా. రా. శ్రీ గురుజాన అస్పరాయకృతి
 మగు కన్యాశుల్క మను సాంఘికనాటకము
 వివిధమగు శ్రీధరచరిత్ర కుదాహరణములు!
 శ్రీధరచరిత్రకాక శ్రీధరచరిత్రములుబయలుదేరిరి.
 కీ. శే. శంభాపురం గోవిందస్వామిరావుగారు
 అరవిందలలో "రామదాసుచరిత్ర", "ప్రహ్లాద
 నాటకము" మున్నగు నాటకములను తెనుగు
 నాటక సభ్యములతో, ప్రదర్శించి ఖ్యాతి
 పొందిరి. అంగీకరించుచు శ్రీయుతులగు నాగ
 రాజుగారు, స్థానం నరసింహారావుగారు, శిల్ప
 పట్టి సుందరరామయ్యగారు మున్నగు ప్రసిద్ధ
 టకుల ప్రదర్శనమును జూడని కన్ను తలకవారి
 నము, వాగ్దాటి వినుచి పీను తల?

ఈవారే శ్రీహంపడగు భాగవతముల
 మందు విముఖతయు, విపుల ప్రదర్శనముచే

మనుజుల సహజవ్యాపారములం బాపునట్టి
 యాధునిక నాటకములయం దభిరుచియు
 నిక్కాలపు వారికి భావసూచనకంటె భావ
 ప్రదర్శనయం దెక్కువ ప్రీతి కలదని తెల్పు
 చున్నది. ఈమతముబట్టి మూడినను ప్రదర్శ
 నమునందః పాశ్చాత్యవైఖరిబట్టిమాన లో
 ములు కన్నుమరున్నవి. కొన్నిటిని బేర్కొ
 నెద.

(ఎ) వేదములు:—ఇయ్యవి కాలానుసార
 ములగును, దేశచరిత్రానుగుణ్యములగును నుం
 దెవాయును. ఇంగ్లాండు మున్నగు దేశములలో
 దేశచరిత్ర కాములు పురాతన చరిత్రములు, శిల్ప
 ములు, గ్రంథములలో వర్ణనలు మొదలగు
 నాధారములబట్టి శతాబ్దిక్రమముగ శ్రీపు
 షులు ధరించిన వేదము లియ్యవి యని నిర్ధా
 రణ చేసియున్నారు. మన దేశమునం దిట్టి వేద
 క్రియ సముపబడిన జ్ఞానికను కన్నడదను, నాటక
 ములలో, ముఖ్యముగా చారిత్రిక నాటకము
 లలో సూచించబడిన కాలమునకుం దగని వేద
 ములం ధరించుట రసహీనము.

(బి) దీపములు :—రంగమున కిరు
 ప్రక్కలకండ్లు మిఱుమిట్లుకొను విద్యుద్దీపములు
 సమర్పకంటె పూర్వార్వాచారము నొప్పున
 మీఁద నొకదవ్వెలవరస, క్రింద నొకదీపానభి
 యునమర్చి ప్రేక్షకులపై నీడయు, వేషధారలు
 పై వెల్గును ప్రసరింపజేయుట భాగని నామనవి.
 కాని గచ్చకాయంత నల్లమందు ప్రింగువానికి
 గురివెంద వరిమాణమెట్లు రుచింపవోలెడు అతి
 తీక్షణములగు దీపముల కలవాటు పడినకండ్ల
 కు చల్లనివెల్గు హృదయంగమముకాదేమో.

(సి) పద్యములు, పాటలు:—మనుజులొం
జరులతో మాటాడునప్పుడు పద్యములను
చదివి పాటలు పాడుట వాడుక లేదుకాన, నాట
కమునందు సైత మివి పద్ధతిములని వాదించు
సంస్కృతి లేనిది చెప్పినను, వీనియందభిగ్రహి
తములకు కేవల మంతరించిపోలేదు. అంగర
మునకు మేలిగారము వచ్చెను అచ్చిన సెలంగున
భావగాంభీర్యమునకును గద్యకూట పద్యశేయ
ము లెక్కువ నాంపాసంగు ననుటకు నందియ
ములేదు. శేయములు రచించిన ప్రతి
కర్త రంగమును సైతము జేర్చునును. కాని
పద్యములు జనప్రయోగమునకును వాడుక
రంగమును ప్రతికర్త నియమించు వాడుక
లేదు. కావున వేషభార ముచ్చవచ్చిన రాగ
మునం బాడుచుండును. ఇందు భావమునకుం
దగిన రాగమునఁ బాడినచో శోభ హెచ్చును.
భావముతో మైత్రీ లేనిరాగమునఁ బద్యము
జదివిన రసము చెడును.

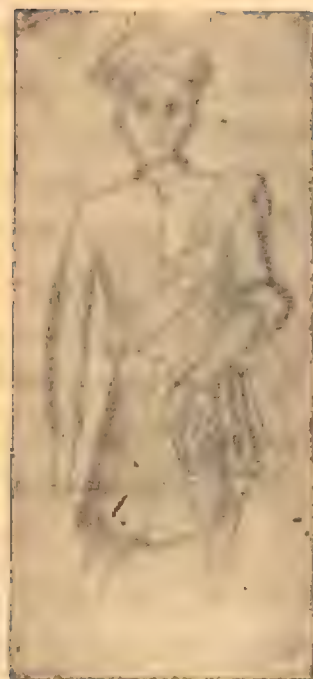
పద్యములు జనప్రయోగము కొని, పాటలు
బాడునపుడు కాని, ప్రతికీ హాస్యోనియమున
కంటె తంబూరా వాడుటయు, సహాయ
నాద్యములందెరచాటున నమర్చుటయు బాగు.
హాస్యోనియము గాత్రముననుసరించి యుండిక
గొంతుకను దిగమ్రొంగునంటి ఘోరరవము
కంటె. చెప్పెడిముక్కలు వినిపించుట. నభ్యంత
భావగ్రహణకర్త చెడును.

(డి) చిత్రిపు తెరలు:—ఇందు సవరణ
చేయందగు సంకములు కొన్ని కలవు:

(i) వేషభారులు, తంతులపై నాడిం
బడు నకునెక్కువల ప్రతిములుతప్ప చలనమ
గలవస్తువులు రంగమునం దుండరాదు. ఇట్ల
చలనముగల వస్తువులను తెరలపై వెక్కి
చుట సత్ప్రదర్శనకు విరుద్ధము. ఎగిరెడువ
లెత్తి నెట్లైన నున్నచోటనే తెరమీఁదనుండుట
వృత్తిముచేయువా కొక్కరీతిగ గంటూకొలు
యొక్కకా తెగురపై చేయుండుట సహజం
మునకు విరుద్ధములగు వైచరీత్యములుగఁ దొ
చకుండునా? కాత్రి వేళనే నూడించు నీ ప్ర
భములను వీధి తెరలపై చిత్రించుటయు బా
కాదు.

(ii) అవరణ రేఖ చిత్రి లేఖనమున భా
నూచనోపాయముగాని నహజన్మప్రద
నోపాయము గాదు. ప్రతియాచునకుం బాట్ల
కొని యొక యినుకట్టునలె రేఖ లోకము
నుండునా? కావున దీనిని వర్జించినచో చిత్రి
ములు రమ్యతరములుగ నుండును.

(iii) మెలుగునీడలు:—ఒకవస్తువుమీఁ
మెలుగున కట్టెరుటనుండి నడవచ్చును; లేదా
ఒక ప్రక్కనుండి నడవచ్చును. కట్టెరుట మె
గునీడనచో ప్రతిమకు మధ్య నెక్కువ మెలు
(high light), ఇరుప్రక్కల నడయుం జూ
నగు. (చిత్రి. 1.) కుడిప్రక్క మెలుగుండి
నడవప్రక్క నడయుండును. (చిత్రి. 2, 3)
ఎడమప్రక్కనుండి మెలుగు పడినఁ గుడిప్రక్క
నడయుండును. నాటకరంగమున వేషభారుల
కప్రక్క మెలుగుండదు. కావున వెనుక తెరలపై

1. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 2. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 3. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 4. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 5. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 6. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 7. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 8. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 9. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు, 10. ప్రతిమ ముక్తిప్రక్క- వెలుగు.

భాగవతమున స్తుత్రులకు సైతము మధ్య వెలుగుగాలి
భయంపడెను. ఒకమనుజుడు నిలిచి
మున్నచో వానిపై వెలుగు కేరీతి పడునో అట్లే
వినుకనున్న వృక్షములపై సైతము పడును.
నిలో భేదముగిన వివేకముగఁ గాన్పించు
పుడు. (చిత్ర. 4.)

(iv) దృశ్యములు:—ఎంతకొద్దిబాంజూ
యన్న చాటక సమాజమున కైనను ముందున్న
తెరకాక అగ్రనుపక్షము మూడు తెరలును,
దనుగుణ్యముగ ప్రక్క తెలును అవశ్యక
ములు: (1) వీధి, (2) మహలు, (3) అగ్రవి.

(1) వీధి తెరలో వాచకశిల్పవైఖరులను
కలగాపులగము చేసి యెక్కించును. ఒక్క
తెరువు, అందొక్కవైఖరిని విద్వితములగుభవ
నములు, ఇరుప్రక్కల వాభవనముల పాద్య
భాగములు వాడవలయు. వెలుగుచున్న
వీడములు గల దీపస్తంభములు సానరాదు.
ఇయ్యవి రాత్రినే నూచించును.

(2) మహలు:—ఇది తలుచుగ నొక
దానిగా సభామందిరాంతరము వాపును.
ప్రక్క ముక్కలపై స్తంభము లుండును.
తలుచుగ వీతెర బాగుగ నుండును. కాని

4. పాత్రమునకు మందు చెల్లు, చెమటతరపై
వృక్కమునకు ప్రక్క-చెల్లు: ఇట్టిది యాదంకరము.

స్తంభములపై బిత్తులు జూపుట చిత్రిము
జెడగొట్టును.

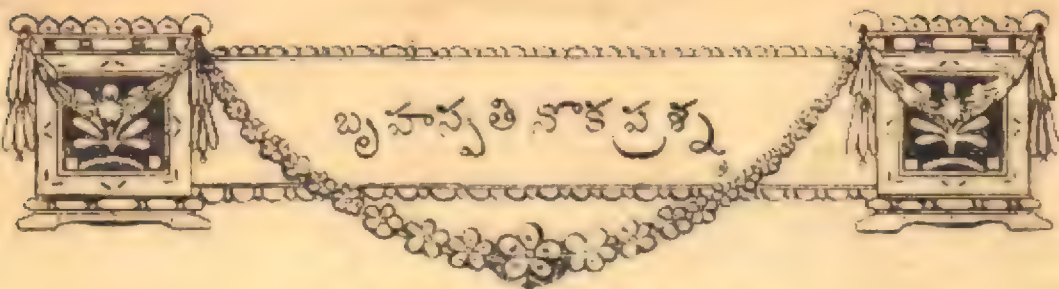
(3) అపివి:—దీనియందు చెల్లు, ముండ్ల
తుప్పలు, పుట్టలు మున్నగునవి కలసియుం
డును. అయినను కలుచుగ నీ తెరపై తగు
మూలములను, అంటుమామిడి పోటలో
నమర్చి సమదూరమున నాటినట్లు, లిఖించి
తురు. ఇట్లుకాక తాజుమాజుగా నున్నట్లు
వ్రాయవలయును.

ఇరియకాక, ముందున్న
వీధితెర పైకి లాగబడియున్న
దనుకొందము. తల్పంబుంధమైన
ప్రక్క-ముక్కలపైఁ జిత్రిములు
రెండవ తెరయగు సభామంట
నమతోఁ బొందియుండునా?
ఈరెండు పైకి లాగబడియున్న
చో, వీనిప్రక్క-ముక్కలరణ్య
దృశ్యముతోఁ బొందియుండునా?
కావున వేరొక మోఁబడియున్న
దో దానితోఁగలయునట్టి ప్రక్క-
తెరలు ముందువానికి సైత మను
ర్యవలయును.

(4) సూత్రధారుడు, విన
యకుడు, సరస్వతి:—మహా
రాష్ట్ర నాటకసమాజములలో
ముంద సూత్రధారుడు వచ్చి
కథాసంగ్రహముసభ్యులకుంజెప్పి
వినాయకునింగూర్చి కీర్తింప, న
దేవుడు ప్రత్యక్షదర్శన మిప్పించి

4. ప. నిర్విఘ్నముగ నాటకము జరుగు
నని యభయమిచ్చును. తరువాత ఇట్లే
వాణీయుఁ గటాక్షించును. తరువాత కథాక్ర
మము జరుగును. ఇది జాతీయాచారమని
కాబోలు, మనకాలపుహతు దీనిని విడిచిరి!
ఎంత శోచనీయము!

వైయంశమున నాటకోద్ధరణకై మన
విచేసినాఁడనుకాని, హేళనకై దురుదేశ్యము
తో కాదు. కావునఁ జదువరులు వీనిని సరస
తతో గ్రహింపురగాత.

చెన్నాచరిత్ర పూర్ణచంద్రి రావు గారు
(గీతము)

బ్రహ్మవంశంబునం నున్నవంబు నంద
భన్యబృందారకాచార్యపదవి బొంద
బుద్ధిమంతుండ వగుచు బ్రసిద్ధి జెంద
కతుభుగావలిచే బహుశక్తులు గాంచి
నీతిశాస్త్రప్రణేతవై భ్యాతి నవలి
పాశ్చత్యం బటంచు భావమునఁ వెలిసి
కీమృతి! సత్యశీలంబు గీటువరిచి
ఇంద్రియ గ్రామముచు నిగ్రహించి లేక
నర్మకుల బాణి శక్తులు తెగునె నీకు?
మాతృసమురాలు కాకె నీభ్రాతృశక్తి?
అంతియేకాక నిండుచూలాలు, మమక
మమకఁ బైకొంట శాస్త్రసమ్మతమే? చెప్పుమ!
తలఁచుకొన్నంత హృదయభేదకము కానె?
దేవగురుండవు కాక సుధీవరుండవు
బ్రహ్మకులుండవు నీ కుండవలసివట్టి
వ్యవసవనీత మృదుఃమనఃప్రవృత్తి
కర్మశస్త్ర స్తరనిధంబు గాంచనేల?
తగదు తగదయ్య ఘోరకృత్వం "బటంచు
కర్మమందున్న యర్మకు ధార్మటించి
వతనమగు నీదువీర్యంబు వసుధఁ బడిగ
మాడఁ దన్నినఁ జేడఁ దిట్టినాడ నేల?
పృథివిపైఁ బడ్డవీర్యంబు విడ్డఁడైన

"నీవు పెంపు భరింపుము నీ" వటంచు
మమకయును నీవు దక్కించి మమక విడిచి
ద్వాద భరింపఁజాలక దాని నచట
నొంటి వికనాశి పోవుట యొప్పునంత
ద్వాదశైవట్టి సూధరద్వాద బాలు
నెత్తి పోషించిరిగదే మగుత్తు లొకట
మమతగర్భముడైన నీంభకుఁ కరండు
నీర్మతముఁ జయ్యెగా భవనీయ శాప
కారణంబుగఁ గన్నులు కానరాక
తప్పు నీ వొనరింపఁగఁ దగదటన్న
సంధుడవు గమ్మలి శిరింపనగునె నీకు?
ఉండు మొక టును పీచరి యొగ్గి వినుము
తొల్లి యొకసమయమున జూలిల్లి నీదు
వట్టిఁ బైకొంట తప్పుగాఁ బరిగఁజేచు
యూరువాడలు నేకమై బోరుగిల్లి
ఘోరపెట్టితి నేమయ్య గురువశేణ్య?

* * * *

వరిచిచూచినఁ దారాధిపతులయందు
లేదుకద భేద మొకలవ లేకమైన
లే దటంచును దోచెను నాదుమదికి
కలిగెనేని నిదానించి తెలియఁ జెప్పుడి!
గురుకులాంగనఁ గూడిన సరసు దోకఁడు
ప్రాత్యసతి బొందిన మహానుభావుఁ దోకఁడు.

3

నాటి జోగిరాజు గారు

మొక్కల వివిధభాగములందలి ఉపదేశము

చాల వరిరకములలో ధూమపై మంద భాగములు సామాన్యముగ వాకుపచ్చవర్ణము గలిగియుండును. కాని కొన్నిరకములలో మొక్కయందలి కొన్ని కొన్నిభాగములందు ఒకవిధమున శోధానంబు గానవగును. ఈరకముల కొన్నిరకములలో కొన్ని భాగములందును, మరికొన్నిటిలో మరికొన్ని భాగములందును గానవచ్చును. చాలరకములలో ఒకభాగమున రంగు కనబడినయెడల వారిలోవారు మరికొన్ని భాగములందుకూడ రంగుండును గలదు. రంగుయొక్క లేరుదురులందుకూడ చాల వ్యత్యాసములు గలవు.

1-వ పట్టికయందు ఏభాగమునగాని ఉపదేశము లేని రకములు కేర్పొనబడినవి. 2-వ పట్టికయందు ఉపదేశముగల రకములు నాలుగు భాగములనుబట్టి వర్గీకరింపబడినవి.

1-వ పట్టికనుబట్టి, ఈరంగుమొక్కలో నేడని మొక్కభాగములందు నేడ మొక్కభాగములందు నేడను నుండునట్లునని తెలియును. కాకిరక్కలు 1 లోను, ప్రోహణాపుగడ 2 లోను ఒక్కొక్కభాగమునడ మొరంగు గలదు. కొన్నా అనుదానిలో 3 భాగములందు గలదు. ఈరంగు మొక్కలోపల వేరేరకములు గలవు.

ఆకుతోడిమయొక్క పంగలో నీరం గున్నయెడల వానంబు కలుగునందున, ముసలమునగునగుడ నందు

నని యొందునట్లును. ఇట్లే అనుయొక్క కట్టిప్రదేశము నీరం గున్నయెడల వచ్చి మిసములకునూడ సామాన్యముగ నీరం గుండునని యూహింపవచ్చును.†

ఇట్లు కొంతవరకు రంగుండు భాగములకు పరస్పరంబుండు గలవు.

కొన్నిరకముల ఆకుతోడిమయలో నీరంగు మిక్కిలి దట్టముగ నుండును. ఉ. కొన్నా, కల్లుకొణాముల నుదాహరణ. మరికొన్నిటిలో లేలికగ నుండును. ఉ. మోసపుగులు, కొత్తమరిసంబా. రంగు దట్టము నున్న రకములలోనే యది చాలభాగములందుకూడ గానవచ్చును. తోడిమలందునలే కట్టిప్రదేశము, కిల పుమగ్రము మొదలగు వివిధభాగముల రంగునంగు లేర ముదురు భేదములు గలవు.

ఈరంగునకును, అందలి భేదములకును, రకములొక్క రాలిక, మియ్యముయొక్క ప్రాకృత్యము మొదలగు లక్షణములకును ఎంతవరకు సంబంధము గలదో, ఇంక పరీక్షింపవలసి యున్నది. పెక్కురకములను వివిధముల విడిగియుండు పరీక్షించినగాని యిట్టిసంబంధము మరికాని వేరనికాని నిర్ధారణచేయ నీలలేదు. |

ఆకుభాగములందలిరంగు ఇతరలక్షణములను మొక్కభాగముగ నగపనురకములను గుర్తించుటకు కొవరకు రోడ్దవును.

* పుట్టుకరి మొదలగు కొన్ని రకములలో మొక్కయందలియు నిట్లు ఉపదేశము గలిగి పచ్చనిలేనిపచ్చ రకముగ నగపడుచుండును.

† నవకోటి ౫ ఇందుల కవమన నవవాదము.

† కొడి, తేలి, మిస, మిక్కిలి, పంగ, మొదలగు మొదలగు మరికొన్ని భాగములందుకూడ కొన్ని ముల మొక్కలందు ఒకవిధముగ ఉపదేశము గలదు.

జి. యు = జిలపిగిరి యు
 యు
 గో. యు = గోపలి యు
 యు
 కీ = కీలము
 పు. కి = పుష్ప కిరీటులు
 కి. అండాకాయము
 అం = అండాకాయము
 కీ = కీలము
 ఉ = ఉమ్మడి పరములు

వర్షమున గాని సాదారణముకంటె కొంచెము ఎక్కువము. ఇది

[illegible]

పెలువోలు సీతారామయ్యచోదరి గారు (వారస్థానముల్)

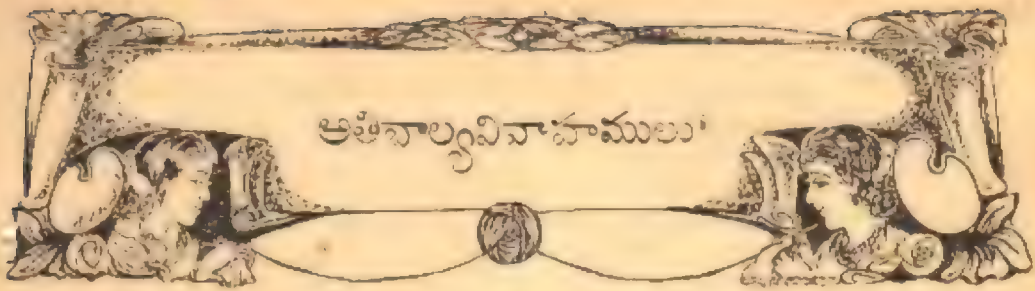
[illegible]

షాదు నున్న నస్యగ్రామ మేగియున్న
 పుత్రలోనున్న గొం గొం నీ మహత్త్వ
 నున్యదాహిత కనుటకు సోకుచుండు
 నీ లలితమూర్తి నీ మది నీచియుండు.

* * * *

మీరు నేను ఏదో విశేష చరిత్ర కలిగిన
 వైద్యులైనా నిజానాల్ని భాసిల్చినా కలిగిన
 యుష్మదీయ సేవానాల్ని నోనానా కలిగిన
 సన్యకార్యవిముఖులైనా యలనకలిగిన
 సులితంబుగ సుఖమాత్ర సేవించినా
 సేదావాక్కుల మీదుక వేర్చినా
 విమలసుః ధానున నిజ మెరిచినా

శేషమిది నికమొకన మింకొనరితి, మిత్రుల
తల్లితానూచ కాళివారనమును నోనుము.

అతివాల్యవినాహములు

శ్రీమతి ఆ. భాస్కరమ్మ గారు

వివాహబంధు మొదలు పెట్టిపెట్టినది కాదు; బహుశాచోకే చేర్చబడినది కాదు. పుట్టిలో పరిలకాక ప్రకృత్యంతయు గల పనులతోపాటుగాను వీధివాహనాలతో యుటవచ్చును. వివాహమే లేనిచో పుట్టియే లేదు. పుట్టియంతయు వివాహముపై నాధారపడియున్నది. ఏదని మిలలేనిదియునను, నభ్యర్థించి గాని, నీరు, అహంకారము, నిద్ర మొదలగునవి మానవశక్తియలయినవి. వివాహమునాడే వాక యానశక్తిగలదు విషయము. ఎంత గొప్పశక్తిగలవనినను భగవంతుని పుట్టిలో ప్రతిఫలించి కాలము, వాద్యము, విధము చేర్చుచున్నాడు. వీరీవులు స్వభావమునకు విరుద్ధము గానుండగ దాని ననుసరించి నడచుకొనుచున్నచో వానికి సుఖము, అభివృద్ధియు నున్నదిగాని అభ్యతిరేకముగా నడచునాకది లేవు. ఎంతయట్లావములో నున్నను ప్రతిశీలియు తనకు కావలసినప్పుడే యాచారము దీక్షింపబడుచున్నది; దాహము తేలినప్పుడే నీరు త్రాగుచున్నది; నిద్ర పట్టి పడుచున్నది సంతోషించుచున్నది. ఇతర సంతోషము, అంత నందినప్పుడు తీసికొనిపెట్టుచుండుపెట్టినను దాని కక్కడలేదు. ఎంత మందినీరిట్టి నను దాహము లేనిచో నది ముట్టును. ఎంతగాచారము ముందు పెట్టినను దానికి కావలసినమాత్రమే తీసికొనునుగాని మిగిలుతప్పి భుజించుటగాని, త్రాగుటగాని యున్నాడును చేయదు. అతిధమగనే వివాహవిషయములో గాని ఇతరులను ఇట్లుచేయి, కాలము విచ్చుకొను వివాహాంశగతికే చోడు. వివాహమునకు మోహము బలియై మిది బంధము, అంతయు ఆకర్షణయై యుండును. ప్రకృతి రీత్యా చూచినచో నది లేదును లేనిదే వివాహమే లేదు.

వృక్షమునకు మొగ్గ గొడుగుచున్నది. అది శ్రీమతిగా వృక్షబోండుచున్నది. మెల్ల మెల్లగా రేణులు విస్తరించుచున్నది. ఇది ను పరిత్రాగ్యపుష్పము కాలేదు. సుమృద్ధి వానియిది కన్నడనుకు బోను. తరుమెక్కనో, కేవలములో స్వీకృతగా నిర్మముపట్టిపెట్టు విహరించుచున్నావు; పూవుపూవులను గోయి మకరందమును గలవారే గ్రోలుచున్నావ. ఇదిపుష్పములనుండి పూవుదీని దెచ్చి వానియందు దిడుచున్నావు. ఈపూ వింకను పరివాహనము! ఇది ను పూవులను కాలేదునుగా! దానినంకకు బోనుమా! యని చెప్పువారని దెవరును లేరు. పోయినచో నట్లుపెట్టువారు లేరు. కాని యది పోదే. దాని కాలేతెప్పు నక్కరలేదు. ఆపూవు తన నానంద కాకర్షింప కీక్తిమంతురా లింకను కాలేదు. మోహమును గొల్పి పరికరము లింకను దానికడ లేవు. అట్టి లేతపూ వామరీషమారున కెందుకు? ఆపూవు నిర్భయముగా దినదినప్రసన్నమాన మగుచున్నది; దాని రేణులు కలు చేర్చుచున్నవి; ఎందుకొప్పుడుపులకై ననాకర్షింపఁబాలు పరిమళ ముద్గమించినది; పరిత్రాగ్య పుష్పవతి యైనది; మనోహరరూపము ధరించినది. ప్రకృతియందలి ప్రతిశీలియు దానిని జూచి యానందించుచున్నది; ఆకర్షింపఁబడుచున్నది. ఈమెగొడుగువారు కానిమయ మెవ్వరును లేవు నక్కరలేదు. దానియొక్క బొమ్మని ప్రాశస్త్యపరుల నక్కరలేదు. అది యేమాల నున్నదో చెరికొనుచు పోవుచున్నాడు. దాని యందలి మకరందము వాప్యాయముగా గ్రోలుచున్నాడు. తనకాగ్ధమును, రక్తలమును నంటుకొనియున్న యితరపుష్పరజమును తనకు తెలియమండగనే యాపూవునందు దిడుచున్నాడు. అది కొలఁదినములలో గతించియై పక్కనీలము నొసలుచున్నది. పరిపూర్ణ

గులలోఁగూడె సంఠే! ప్రేమపురుషులులు రెండును
 పరిపూర్ణ వయోవంతములై యుండుకాలము వచ్చుననుకు
 రుంబుండు కలుగఁజేసికొనవు.

ఒక్క మానవులందఱు కల్గినవరేవరాదులన్నియు
 ప్రకృతి ననుసరించి ప్రవర్తించుననే! వానికి విశేష
 భావము లేదు. పుష్పమును పరిణామము లేదు. పృష్ఠమున
 ఉండి నేటివలె నొక్కరిగా నుండుచున్నది. వానివలె
 కల్గినవరేవరాదుల కభీములు. పుష్పమునం బెరులు.
 పుష్పికి ప్రతిపృష్ఠి నీమి నెరుగుదు. కావుననే ప్రకృతికి
 వస్తువుగా ప్రవర్తించుచుండును. ప్రారంభమున పీఠ
 కూడ పగులులులే కావున ప్రకృతికిఁ గట్టువశీ
 కు క్రమముగానే ప్రవర్తించుచుండెడివారు.

రాసురాసు మానవజ్ఞాన మత్యంతముగా వికా
 సమునకు వారంభించినది. పృష్ఠముదిని నేటికిని విప
 తిమైన మార్పు గానించుచున్నది. మానవుడు ప్రకృ
 తిలోఁబడియుండుటలేదు. రమణునిమాత్రము ప్రక
 రించుచున్నాడు. ప్రకృతిని రవరేత నరించి యిచ్చ
 ద్విస ట్టాడించుచున్నాడు. స్వాభావికమును వనలి
 క్తిప్రపంచమున నుండుచున్నాడు. ఇహలోకచా
 గులులో ని యను ము పోయినది. వాని
 నవశ్యకత అక్కరలేదు. కాలనియామకము లేదు.
 తిలేదు. ఆదిగమముగ నే వివాహవిషయములోఁ
 గాడ హద్దుమీరిపోయినది. సంఘము చెడిపోవు
 ల్పింది. తల్కిన వీవలంతువులవలె మానవజాతిని
 లలకృతమునను బాదించుచుండు విషయము. ఇహలోక
 కుఁకొఱును ఇహలోకాస్త్రములు, వైశ్యకాస్త్రములు,
 వ్యాలయములు కానుకవిచ్చినవి. న్యేచ్ఛానివా
 లులని వనర్థములు బయలు పోయితి. అందులనం బట్ట
 ల్లు కాలనినవి వని. వివాహము బంధవలనన కల్గి
 లనుగూర్చి చేసేములలో మూర్ఖులను కలెందరి; శత్రు
 లు ప్రాంతి, కాస్త్రము శత్రుప్రదాని; కుగ్రంథిమున
 క్షురము మనకు ప్రామాణికములు. మన సాంఘికమన
 యికవ్యాపారముల నన్నిటిని వాని ననుసరించియే
 రవలయును. వానికి వ్యతిరేకముగా ననవలయునల
 గుమీరి సుగ్రంథులు బయలుపడు. కుగ్రంథిములన్నియు
 బాప్రాసనకాలములో కలిపఁబడిన వలెలేత చాల

వాని ప్రకృతినినుసరించియే మున్నవిగాని తద్వ్యతిరేక
 ముగా లేవు. ప్రకృతినినుసరించియే నియముల కల్గి
 విరి.

ప్రకృతికిత్యా మాదిని ప్రస్తుతియు మనశో
 మహా జగునున్న పాపాదిబాల్కవివాహములు పూర్తి
 గా కల్గితిరేకములు; వ్యభిచారిత్వములు. భవంబు
 రము, రెండు, మూడు, ఆరు, పది, రుదకు పండ్లెం
 డెండ్ల విధానములను అయిదున్నా! వాని కలిచే నొక
 కర్మింబునుచున్నా! మోహము లండునుచున్నా
 నా! ప్రేమలు భట్టుచున్నా! మోహపరుల నునట్టి
 యందగు వీరినను వారి కేర్పడెదను. తత్వజ్ఞులైతము
 లగు విలాసములు వా రెఱుంగరు. మార్మకేతు, సోమర
 క్రైమి శిష్యులవలెకైమి వారికి నెఱియరు. తమవస్తు
 దులకల్గి వ్యభిచక్తులవలెంబులు మానవులు వివాహవిష
 యములో వానిని సాధనసూత్రములను పుష్కరియమును
 పొందఁజూపుచే, వా రెండు ము కలుగనకాలములోనే,
 వివాహములు బరిహారమున్నవి. ఏమియుగా నట్టివ్యా
 ములను వివాహములు పరిహారములు తిరియున్నది? ఇ
 చాలాదింపకు లేవ్యాయముల కారముల ననుసరించి
 యాదియు పుష్కరియములలోఁబడియుండవలయును!
 అందలలలం గలనువచ్చుములు, కష్టములను వనధినిం
 నా నందును బాష్ట్రము కాలయును! కష్టరీవాహములు
 పోకకలు చేసకకలలు చేసినను నొమ్ములపెండ్లెండ్ల
 లందరి కావా? అంబు వివాహానంత! పెండ్లార్థము
 చేసకకలలు కష్టరీవాహములను జేయునో, వా లొమ్ములు
 పెండ్లెండ్లలలేత వనికేరెన చాలవ్యాయముగను, నిం
 గేపడియముగను నుండును.

ఇక ప్రకృతిని వనలి యాదివాహములు కాస్త్ర
 ముల వెంటెలు కనసరించుచున్నవో చూరము. మనకు
 ప్రమాదాస్త్రములను కేములు దేయదివ్యాభివాహము
 రెండును గానరావు. అట్టివివాహములే యున్నవో
 వివాహపుష్కరియములగుడి రెదమరణముగనే యుండు
 నా వాని నొకటి నరికిగా తినుగని మడికైతలే పూసెంతు
 లను మునకు లలలు న ములలును నొంతువా? అమాటల
 యగ మేమో ఆచారదంపతులకు లేయెనునా? వా
 రేమనచున్నా! వా రెఱుంగదురా? తమలయందలి

వివాహపునుక్రిములే యాచారిబాల్యవివాహములు లేవిధము లని చాటుచుండ నేర్పుపరగాము లేమి కావలయును? మనపురాణములయందుగూడ వెక్కడె యాచారు ప్రాధనివాహములే కావలయునునని గాని యాచారిబాల్యవివాహము లేందున వర్ణించబడలేదు. మన ప్రాచీనగ్రంథరాజములం దెందును గానరాకుండు జూడ వచ్చుటివా కీవివాహముల వన జెఱుంగనే యెఱుంగనట్లు కనబడుచున్నది. మన పురాణ, ప్రబంధ, వాటకా గులలో నేగ్రంథముఁ జూచినను పరిపూర్ణయోగవసంతు లగు నాయినానాయకుల ప్రథమసమావేశము, ఆస్థా వ్యాకర్తము, గాథాపారాగము, విరహము, తదుపరీ విరాహము-ఈవృత్తలే కాని పక్షివిడ్డలయొక్క వివా హపురస్థన లేందును గానిరావు. కీనివిట్టి మాడ నిట్టి వివాహములను బాస్త్రియను లములకంటె బాస్త్రియని యిందు, అబాస్త్రియను లముల యొక్కవనమంజయము. కనుక ఇది పురాణములు, బాస్త్రియవృత్తములుకూడ కావు.

అగోగ్యమునకు, ప్రబోధిన్యన్తకి నములమునా! నీవివాహమునా! అనిన మనదేశమునంద యచ్చి కులము గలముఖ్యకానిములలో నిది మొదటి జెక్కిం పులనకలెన్నది. ప్రజలలోగల యనాగోగ్యములను, అకాలములములను, పక్షివిడ్డలవావులను, కున్నలకీరము లను, అంగములేని వృత్తులను వివాహవివాహమున మొదటికారణములు.

బాలబాలికలు మిగుల నజ్ఞానులుగా నున్న కారము లోనే వారి వివాహములు జరుగుచుండుటచేత కాక తాలియముగా నొక్కొక్కప్పుడు వారి కనురాగము నుదిరినను తుదురవచ్చును. కాని సర్వసాధారణముగా, మాటికి నొంబదివంసాదిములలో, ముఱుమున్నె గాని రాగు. తన కిష్టములేని భాగ్యలలో కాపురములు చేయదేశ పురుషులును, ఇష్టములేని భర్తలతో నుండు దేశ స్త్రీలును నొచ్చిప్రవర్తనలనకు, నన్యాయములను నగమవిషయమొనర్చి. బాలవిశంతువుల వెక్క మిక్కులు మునుమున్నది. బారికష్టము లుపరిములు. ఈబాల్యవివా హములు ఒక్క మనహింసాదేశమునందులొక్క ప్రపం సమునంగరి యిందేదేశమందును గానరావు. ఈవివాహ

ములను వారి యితరదేశవాసు లందఱును నవృత్తులగు ను. ప్రక్కతికి, బాస్త్రియము, అగోగ్యనిబంధనలకు సంఘమునను, కరుణవృత్తికి నొచ్చునదికాదులుగా నున్న యిందహాస్యావృత్తులనుజేసి, కేశము కనగదాయకము లైన యాబాల్యవివాహములను మనవారు చూచిచూచి చూచి పెట్టలేకపోవుట మిగుల శోచనీయము.

బారికలను పదునాఱువర్సరములను, బాలి కిరుచివర్సరములను వాటినిగూని వివాహము చేయ గూడ నని యెవరైన చెప్పినను, ఆప్రకార మెవరైన చేసినను, ప్రాధనివాహవ్యతిరేకవాదు లని పాశ్చాత్య మనియు, మనదేశమున కది సరిపడదనియు, మనదేశ వృత్తులే ముఖ్య బాలబాలికలకు మూలము స్వ లోనే యుండునని ననియు, కావున బారికలకు పండ్రింపేయకు, బాలినిన కనుగనిమిదవర్సరములును అనుచుచు నుండిన బాలుకనియు కృత్రిమకాగము లను జెప్పుచుందురు. పూర్వపురాణములేకము కాన యిప్పటిమనదేశము? అప్పటికంటె నెక్కువ దేశమున కేదే హెచ్చునా! ప్రాధనివాహములు పాశ్చాత్య మునా! ప్రాచీనాచారమునా! ప్రస్తుతమునా! మనదేశ ములో ప్రాధనివాహములు పూర్తిగా నశించలేదు. ప్రాశ్చాత్యవృత్తులలోనామ్రమే యాదురావాసకావలె నాస్థానిని నున్న కిగాని వివాహములలో లేదు. “మనము గాని బారికలను రెండుమాఁడువర్సరములు ఎయిక్కునా వివాహము చేయదల ప్రాశ్చాత్యులందఱి నొప్పునా! మయ్యెని”మని కిలంను అజ్ఞానులవచ్చి కిక్కినవారు ఇష్ట కికిని ప్రాధనివాహములే యొనరునున్నారు. కిక్కినది యొకదేశములో నున్న కొండలమీఁద నొకకిలిగను నాడకొండలమీఁద కింకొకకిలిగను పనిచేయునా ఈ బాల్య వివాహము లే కా నున్నది; ఈ పద్ధతినొందినవాఁడుములలను నిచ్చియొ యవృత్తుల సంధించు ననుచుందురు. అట్టియవృత్తులనలన నేదేశము మోక్షాంతిలో నున్నది? మనదేశముయొక్క ప్రస్తుతికావ్యవృత్తి యంతయు నీప్రాశ్చాత్యవృత్తుల జరు బాల్యవివాహములమీఁదనే నిలిచియున్నది కాఁగోలు అని తప్పించిన దేశము కలఁదైపోవును!

ఈ వివాహములనలన మొత్తముమీఁద సంఘన డిగడకొనినది ననుచుండునది, కనుకనవృత్తులలో పు

శ్రీ కృష్ణలక్ష్మణములు

ప్రతి ఆర్. కృష్ణలక్ష్మణములు, బి. ఏ., యల్. టి., రాజులపేట.

కీ. శే. సర్ పి. రాజుగోపాలాచార్యులుగారు

కీ. శే. న్యాయమూర్తి టి. సదాశివయ్యగారు

ఏల మీరు కామినియా తైలమును మాత్రమే వాడవలెను ?

(రీజిస్టరు చేయబడినది)

ఎందుకనగా :

కామినియా తైలము వెంట్రుకలను చాలా-భారమైనది.

కామినియా తైలము వెంట్రుకలు పోషింపుటకు అత్యంత

కామినియా తైలము వెంట్రుకలు పోషింపుగాను, నశము
గాను కాండిగాను పెరుగుటకు
తోడ్పడును.

కామినియా తైలము ను వాడవలెనైతే మూత్రమే కాదు.
అయినే వెంట్రుకలు పెరుగుటకు
కావలసిన ఓకడులు ఇందులో
గలవు.

కామినియా తైలము పుష్కలము లెల్లప్పుడూ నోగింది మే
జకు విక్రంతి నిచ్చును.

చదవవలెను,

అలోచింపుము,

ఆర్థికము సంపుటము.

కలె. బ్రె. "నాన్సు ఫోర్వర్డ్స్" పత్రిక పోషించింది:— "అంగ్లో ఇండియన్ ప్రెస్ అండ్ పబ్లికేషన్ కంపెనీ లిమిటెడ్
పంపబడిన అక్షరము, వాడవలెనైతే ముందు విధిశింపబడి, పోషకములును అందులో పోషకములును పెరుగుటకు
లేనది రుజువుచేయబడినది. కామినియా తైలమునందు మనోహరమైన అక్షరము చేర్చబడినది. మొదటకు
చూడవలె గలిగియున్నది."

సి. యు. ఆర్. కాన్స్టేబుల్, ఎఫ్. ఏ. పబ్లికేషన్, వెల్. స్ట్రీటునుండి ప్రకటించింది:— "కామినియా తైలము
మిక్కిలి సులభముగా, నిర్మలమైనదిగా ఉన్నందునగా నువ్వంటివి. ప్రత్యేకముగా మందుకు, పుష్కలము
స్వచ్ఛముగా మును గలిగియున్నది. ప్రస్తుతము వాడుకనున్న వాడుకలలోనికిని దీనిని తీసుకువచ్చితివి."

బుట్టి 1 కి ఫరము. 1-0-0

వి. ఏ. ఫిస్కల్స్ బు. 0-6-0

బుట్టి 3 కి ఫరము. 2-10-0

,, ,, ,, 0-12-0

వాత్సర్యము:— ప్రతిపక్షమునందును, గ్రామమునందును యున్న సుప్రసిద్ధమైన సుకామలము కామి
నియా తైలము విక్రయించబడుచున్నది. మీరు అనుభవజ్ఞులు సుకామలము నొకటిగా ఆరెనివేరును మాకు
తెలుపుచూ, అర్జునును మాకు చేతుగా పంపు. కొంచెము పక్షముల పక్షములలో అత్యంత శీఘ్రముగా
పక్షములలోను గలవు, తిమ్మినియే మాది "శ్రేష్ఠమైనది" తెలుపుచును. నమక అట్టి తిమ్మలను నమ్మి మోస
పోకును. ఎల్లప్పుడూ కామినియా తైలమునే పుష్కలముగా తీసుకుని వాడుచు. ఇతరమైనవాటిని తప్పించుకొను.

అంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

285, శివార్జునులీద, బొంబాయి.

మీకు మేలైన సువాసనగల అత్తరులు కావలెనా?

అటులైన అత్తరులకు రాజస్థి ఫిలువబడు ఆటోడిల్ బహార్ ను ప్రవయోగించుడు

కొన్ని పెండువులను మీ చేరువలపై చికిత్సతోడో యింపరు, ప్రవృత్తులంబు మగుసువాసని నీమిట్టపల్లవ్యాపించును. ఇంతటికొక్క మైన, మనోహర మైనవాసనను నీవు బహుళాకాశం యితర అత్తరులలో సాందచాలవు.

‘ఆటోడిల్ బహార్’ అను కేరును యిప్పుడు జ్ఞాపకమువకు తెచ్చుకొనుము. దానిని ఒకచూరువయోగించుడు. దాని మనోహరమైన, శాశ్వతమైన సువాసననుతెవ్వయన్నియును చెంగుదువు.

1 టెస్టు బుడ్డి వెల రు.	2-0-0
1 " " " " రు.	1-4-0
1 ద్రాము " " రు.	0-12-0
మాదిరిపేసా " " రు.	0-2-0
సువాసనగలకార్డులు " " రు.	0-1-0

వి. పి. చార్జీలు ప్రత్యేకము

కొనునపుడు దయచేసి ‘ఆటోడిల్ బహార్’ అను కేరును జాగ్రత్తగా పరిశీలించి కొనుము. అన్ని చోట్లను అమ్ముబడును. సోల్ ఏజెంట్లు:—

అంగ్లో యిండియన్ ట్రైగు లండు కెమికల్ కంపెనీ, 285, కామ్యూనుటీసు బహారు, బొంబాయి.

నొప్పులుగాని, తీపులుగాని, ఏవైననుసరియే తొలగింపవచ్చును

మీరు ఏల నొప్పులవలన బాధపడుచున్నా. ఆ నొప్పులు నిలయందైనవనరే, ఈయమున యితర నొప్పుల ననుసరియే, నమమునొప్పి, వాయువునొప్పులు, పక్షికిము, గొంతు గొప్పిడి, కాళ్లనొప్పులు, కిళ్లనొప్పులు, నాడినొప్పులు, కడుపునొప్పులు, ముసలనొప్పులైనను సరియే, తప్పక త్వరలో

‘ఆడమెస్స్ వైప్రెవ్ సాల్వ్’

అనునానిచే నొప్పినిచ్చును. ఇది వుపశాంతికరము అంజనము కాదు. ఇది చాలా మేలైన తైలము. ఇది చాలా విలువగల ఓషధులచే తిగుచుచేయబడినది. దీనిచే నొప్పులుముగ్గు లంబహాయి తిత్తి యిచ్చు ఆనొప్పియొక్క భాగముండి తొలగింపును. తీలకునేలు దీనివల్ల లాభపడిరి.

వెల బుడ్డి 1 కి రు. 1-0-0.

వి. పి. చార్జీలు ప్రత్యేకము.

ఈ అత్యద్భుతముగు బాగానివారిణి ఫలమును కనుగొనుటకు యీ క్రింద కేర్పూరిం అంగడినుండి 3 అణాకు కాగ్గంపిలుదిట్టి తెప్పించుకొనవచ్చును.

మెస్సర్లు:—వి. పి. పార్క్, 269, చైనాబహారు, మద్రాసు.

సోల్ ఏజెంట్లు:—అంగ్లో యిండియన్ ట్రైగు లండు కెమికల్ కంపెనీ,

285, కామ్యూనుటీసు బహారు, బొంబాయి.

ఆంధ్ర గ్రంథ మాల

నెం. 7 తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు.

ఈ గ్రంథములయందు విశ్వానాథస్వామి మూలమునకు నాశనము లై వివిధ విషయములకు సంబంధించిన గ్రంథములు రెండుమూలములు కొకగ్రంథము వంతున బ్రచురింపబడును.

వెలువదిన గ్రంథములు

1. శతకమంజరి (శ్లోకసంపుటము): వృషభాక్ష, శరణ్యేశ్వరి, దేవకీందన, బ్రహ్మవిష్ణుశివుల, నానాభాష, కాళహస్తేశ్వరి, దాశరథి, రంగ శాయి, రామతారక, రామచంద్ర శతకములు ఇది యందు గలవు. ఒక్కొక్క శతకమునకు పీఠికయు, పాఠభేదములును గలవు. (ఈ శతకములు విడివిడు దొరకును.) ౧-౦-౦

2. బసవపురాణము (కవిత): పాల్కురికి సోమనాథులు. ఆనేక తాళి పత్రిమూల్యకలను బడికొదిల కుండ్లక మూలము. పాఠభేదములు సూచించబడినవి. శ్రీ వేదాధి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు వ్రాసిన విపుల మగు పీఠిక గలదు. ౨-౮-౦

3. గాంధారుపాక్షిని శర్లము కాంధ్రును అభ్యుదయనాటము ౧-౦-౦

4. కిరులాపి (చిన్న విచిత్రకవి): శ్రీ వాయసా శేఖరభిషికుగారు, యచ్.ప., యల్.టి. ౦-౮-౦

5. పులిఠి: ఇది యొక యుక్త్యుత్పత్తిగ్రంథము. ఇది తొలుత రెండువేల పాదకు ముగ్ధక భరిత సంకీర్ణమే తిలకాధారమగు రచి యింపబడి ఇదపడి యనేకభాషలు బరిపక్వతమై వ్యాఖ్య గన్నది. అనువాదములు: శ్రీ వేదాధి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు ౧-౦-౦

6. త్యాగరాజస్వామిచరిత్రము (పద్యకావ్యము): శ్రీ కమమర్తి కృష్ణ మూర్తిశాస్త్రి కృతము. శ్రీ రామభక్తాగ్రణియు, గాయకవి తామహుడు గను శ్రీ త్యాగరాజుగారి చరిత్ర యందు నెరిపముగి నర్జింపబడినది. సందర్భానుసారముగి త్యాగరాజుగారు రచి యించిన కృతులును వింగు శేర్మదనవి ౦-౧౦-౦

7. భక్త్యుచిత్తము (పదనము): బాధ్యమత శర్మపై బాధ్యక గ్రంథ మగు 'శ్రీపట
కము' నందలిది. బాధ్యమత శర్మపై భక్త్యము లిందు జక్క గా ప్రతిపా
దించబడినవి. అనువాదకులు: శ్రీ కళ్యాణి రంగచాగ్గ్యలుగారు,
యమ్.ఏ., యల్.టి. ౦-౧౦-౦

8. పీష్టుడు (అయిదుకముల నాటకము): నాశ్వేదేశపు కవిశిఖామణి యగు
ఇబ్ సను గారి ప్రంబు అను నాటకమున కనువాదము. అనువాద
కులు: శ్రీ పాణకా పిద్పిరెడ్డిగారు, లి.నే. (ఆంధ్రు) ౧-౦-౧

మెలువడనున్న గ్రంథము

9. పీష్టుడియనగిరవతిత్రము: శ్రీ కుంభూరి ఈశ్వరచక్రగారు, లి.నే.
శ్రీ కృష్ణ దేశరాయ నామ్రాజ్యులశ్రీశీత మగు విద్యానగిరిము
(హంపిశిఖిములు) యొక్క ప్రాచీనచరిత్రము, ప్రకృతి చరిత్రములందు
నర్దితము లైనవి. రాసినాథుని నాగేశ్వరంబు, స్వామిగారు.

ఆంధ్ర దిన పత్రిక

ఆంధ్ర దిన పత్రిక	పాఠశాలవారికి	చక్కపిల్లలవారికి
సంవత్సరమునకు	౨౪-౦-౦	౨౦-౦-౦
ఆరుమాసములకు	౧౨-౦-౦	౧౦-౧-౦
మూడుమాసములకు	౬-౪-౦	౫-౪-౦
మాసమునకు	౨-౨-౦	౧-౧౨-౦

వార పత్రిక

వార పత్రికకు సంవత్సరమునకు ౧-౦-౦

వార పత్రిక సంవత్సరమునకు కొన్ని కొలతలను పంపబడును.

విభవ సంవత్సరాదినందిక మెలువడనున్నది

త్వంలో ఆర్థములను సంపాదించును.

దిన పత్రిక చందాదారులకు	౧-౧-౦
వార పత్రిక చందాదారులకు	౧-౪-౦
చందాదారులు కానివారికి	౨-౦-౦
పాఠసందికలు సందిక ౧ కి	౧-౦-౦
సందికలు సంపుటకు తిప్పాభివృద్ధి ప్రతి ౧ కి	౦-౪-౦

ఆంధ్ర పత్రికా కార్యాలయము, పం. 6, 7 కలనశివ్త గిరి, మద్రాసు

పూజీపిట్ట కలకటరమాయ్య గారు, కవిత్వానయిత

ఓహో! భవనీయ కయగ
మోహటిల్లక యముకొనియెడు
మోహవల్లులదాటి నీ వెటు
పోవఁ గల్గితివో!
నీకునై జగమందు పాఖ్యా
నీకమును మాదరినో జేరఁగ
నీకఁ దిరిగెడు మమ్ము విడి నీ
వెట్లు పోయితివో!
కమలదళనయనా! భవన్ముఖ
కమల వరిమళవీచికల మా
ర్గములఁ దిరిగెడు భ్రమరముల వే
కరణఁ బాసితివో!
ముజ్జగమ్ముల నొక్కఁడరి నీ
బాజలోఁల డావఁగల తొలి
యొడ నీ వెటుమమ్ము విడివడి
యొంటి డాగితివో!
వలపుమెలపులలోనఁ బడి నీ
వలను మెలఁగెడు వల్లపుల నా

వలకుఁ ద్రోసి కృపానిధీ! యెటు
పాసిపోయితివో!
పండువెన్నెలలోనఁ గన్నుల
పండువుగ నినుఁగాంచి నోములు
పండెనని యుప్పొంగు మమ్మెటు
పాసిపోయితివో!
కట్టిమబ్బుల రేళుకుప్పిల్లన
గజ్జకబ్బము బెళుకుఁగోరెడు
పెట్టిగొల్లతలను హాసీ! యెటు
విడచి పోయితివో!
కనుల బొప్పము లురలనీకై
కనలు వనిత లవనితలమ్మునఁ
గనికర మ్మొలైన తే కే
కరణి విడిచితివో!
సరసుఁడవు గావే? భవత్పద
సరసిజములకు మ్రొక్కి ముత్తైపు
సరిములను గూర్చితిమి చేకొన
సరగునను రమ్మా!

ఆంధ్ర ఘోష దయము

వారివాడు Long Jump, High Jump, Mile Race, Tennis, Badminton, Hockey, Foot-ball మొదలైనవిలందు కనుపెట్టాడు. ఆంగ్లేజీమందును ముఖ్యపట్టు ముఖ్య ప్రతిభవల్లము జరుగు పోటీలందు లందు పాల్గొని గౌరవించుచున్నాను. ఇదిగాక ఇతడు గునెందు గురు యం. సి. కి. వారి బూర్ని మెంటు లందు, క్రిందటి వత్సరము జరిగిన Olympic Gamesలందు ముఖ్యముగ పాల్గొని, వక్రవాసు మెయిల్ మెంటు లను పరికరించేతను, అధికాదులచేతను గొనినాడబడి పట్టించబడెను. Long Jump లందు ఇతని record 20 అడుగులు. ప్రపంచము First record 25 అడుగులు మాత్రమే. మరియు నోబల్ క్రీడాకారులందు మాడునత్సరములనుండి వరుసగా Championship Gold Medal ను గొనుచున్నాడు. ఈవత్సరము గూడ Olympic Gamesల పోష వర్ధిలించుచున్నాడు. వారి క్రీడామధ్యములకు వృద్ధిచేసుకొని, క్రింది గడిచి ఆంగ్లేజీమందుకు ప్రతిభను ఈ విషయములందు గూడ పోక మనకు కల్పించియుండు యాశ్చర్యము వారికి ఆయురారోగ్యముల నిచ్చుగాక.

శ్రీ వట్టూరి శోభనాద్రిరావుగారు

బంధు నోబల్ క్రీడాకారు వి. యే. విక్టోరియా మవిషయములందు ఎక్కువ సమగ్రము. చిన్న పండితుడు, అందు కృషిచే ఆనేక బహుకృతుల

“ధూ”

పున్నమ జేయి (ప్రబంధకవి)

కెరమందు పొందెనెగు నచ్చపుముల్లెపూవును శ్రీ, నిర్జరపరమాన్నమా నమ్మనరానికి మూలుపుటొన, వర్విశాం తరసముః గూర్చుపల్లెరము, ధాత్రిని శ్రేమయె సూత్రహా మహా విరచితహరినాయకము వింట నెనంగె విధుండు నందియై.

భారతీయ మహిళా మండలి

513

(మతి దొన లక్ష్మి బాయమ్మగారు)

(కృష్ణమూలం కిరణ్)

గంపూరు పట్టణంలోని పట్టణంలో

నియమించినది.

మహిళా

ఉ. అల్లక పాన్న చెట్టు, కను మద్దియై క్రిందటిమంచ, మందు రం
జిల్లెడి యవ్వ గంట, యదె జంక, గనుంగొను మంచు జంకల్
బిల్లల దల్లు లూరజిల్లు శ్రేమను బల్కుచు జూపుచుండగా,
నల్లనికందు దోచె, నిశినాథునిపేరురమందు విలెము.

సీ. కులయ్యయమును గూన్చు చల్లనిరాజు వసుధ నింపెను క్రిందవాహని గూన,
సమృత సేకమున నుష్టము బాసి, చలువదేత, మగడినట్టి మరీచిక యన,
ప్రస్తు పెన్నుచు విన్న బూద, దాదేందు రంధ్రము లేయ, బడు దుగ్ధరాశి యనగ
బతి నిందుకళల రా, నతిముదంబున రాత్రి పండుగకై యార్చు పండ్లి యనగ
బడమిమిన్నల సమరుకప్పురపు బెట్టె - గమ్ముకొనియెడు కర్పూరరజ మనం
జగతిమిద్దియ సుఖపూతజి యనగ - బండువెన్నెల నిండె బ్రహ్మాండ మపుడ

ఉ. కన్నులుండు పై మనంగి, కమ్మగ సోకినమాత్ర నెమ్మది
వెన్నయెసర్చి, దేహమున వేడిమి బాపి, సుఖద్రావి నా
నన్నుతికెక్కి, రాగరససాగరమందు మనంబు ముంచి, యా
వెన్నెల యెప్పె సూర్యచలిన్పత్తిని బూనుచు ధాత్రి నెల్లెడ.

ఆ. అపుడు మత్స్యత్వై నందమితానంద-భరితు లగు, చమకలభంగి మీఠి
రమ్యతరయ చంద్రకామ్యత మునంగంగ-ననని వైది మయ్య కనుచు దోచె.

యవిభాతి—

చలువలను జల్లంగల మలయం వనాంకురము లూసగతి మీఠి, కడులలితముగ వీణ
గలుగలునుమల్లె మొదలగుసుమరావరి-మళిములును, గున్నరనలముల మరలసూ
తెలగి కలకంకిములు చెలువగునునా కములు. పొయ సుకుమారతలు సోకొనగలూద
బలసహితంబై కరము చలమున ననంగుడపు-డిలజనులపై నవిక మోగుగిడి దోచా
లపె భయముల్లెల నలగి, చూర్గము జూప - సమయలయములు కల
యునిరాకకు వేళ యయినదని, గృహము - కై నెసి, భూహ
దర్శిరముగాంగె నమతొంకియలుకలు - నీది
శిమును బాపి, యతిదూర

ఆర్. శివరావుకామయ్యగారు మదనపట్టి,

చిత్తూరు, యం. యల్. పి., అనం

నకు సాంబయ్యగారు.

చివరొక్కమరావుగారు.

పద్మ శ్రీరామస్వామింహంగారు.

శ్రీరాజా చంకటాద్రి అప్పారావుగారు.

పద్మరి అన్నపూర్ణయ్యగారు సీతానగరం.

శ్రీరాష్ట్రీయ మహానభ

౧

శ్యాతీకమైన భూతికేశకసంప్రసాదానం
"శబ్దవివరణమని స్పష్టికరించుచు
విధాంతమందలి "స్వరాజ్య"శబ్దమున
కన్యమును చేర్చవలయును."

౨

స్వరాజ్యప్రభుత్వవిధాన నిర్ణయము
భారత దేశీయమహాసభా సంఘము
స్వరాజ్యసంఘము వారును ఇండియా
సాహిత్య పరిషత్తువలయును.

౩

భారత కాంగ్రెసు నిబంధనలయందు
ప్రతిపాదించబడిన తీర్మానములన్ని
మువారు ముందుగా ఆలోచించి

(౨) విషయనిర్ధారణసంఘమునా దట్టి తీర్మాన
ములను పరిష్కరించిన పిమ్మట నిర్ణయమునా మేంబ
ర్లుగా లేనట్టి ఇతరసభ్యులచే ప్రతిపాదించబడు తీర్మాన
ముల పరిష్కరింపవలయును.

(౩) "విషయనిర్ధారణసంఘమువారి సభలో ము
మ్ముందుగా నిర్ణయించబడిన సభ్యులలోని మూడవవంతు
కేంద్రము ఆమోదించబడియుండునట్టి కాని ఏతీర్మాన
మును ఆంగీకరింపరాదు." అను వాక్యమును 30 ఏ
నిబంధనలోని (వి) క్లాసులోనుండి ఎత్తివేయవలయును.

౪

రాయలకమిషనును బహిష్కరించుటయేకాక
రాజోవు కాంగ్రెసు సభనా గొకదాండుకేంద్రము కమి
టీని (అన్ని పార్టీల ప్రాతినిధ్యముగల విచారణసంఘమును,
ఏర్పాటుచేసి మనదేశపు స్వరాజ్యం జ్యోగవిధానమును
నిర్ణయముచేసి అఖిలభారత కాంగ్రెసు కమిటీవారికి నివే
దించవలసినదిగా ఏర్పాటు చేయవలయును.

౫

"భారతదేశ స్వరాజ్యసంపాదకము స్వయంనిర్ణయ
మాత్ర ప్రాధాన్యమును స్పష్టికరించుచు అందుకు భిన్న
ముగ నియమించబడిన స్టాట్యూటరీ రాయలకమిషను
ను దేశమునందలి అన్ని రాజకీయపక్షములవారును బహి
ష్కరింపవలయును.

౬

"మదరాసు పట్టణమున జరుగుచున్న నీలువిగ్ర
హోత్సవమున పాల్గొని దేశసాలవారును నిర్బంధ
ము ననుభవించుచున్న దేశభక్తుల నీపథవారు అగ్నిసం
దించుచు ఆగ్రా దేశమున యున్నవి విజయమునకు అన్ని
విధముల తోడ్పడవలయును.

ఆంధ్రసభలు - అనంతపురము - తీర్థానములు

ఆంధ్ర మహాసభ

E

అర్చన విశ్వవిద్యాలయమువారు

[illegible]

2

ప్రచారకోశ న్యాయములు ముద్ర

మన ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారి :

5

ಅಂಧವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕಾರ್ಯ

పురమునకు మార్చుటయు, రాజమహే
 ఆనెంతపురమునోను ఆనెన్ను కరగిన లవ
 లమందే సాపించుటయు, వికాళిను;
 వారు ఇప్పుడు సలహాయుద్భియన్న;
 రవివ్యల కలకొల్పుటయు ఆంధ్ర
 లోడ్వకుమరాన రెడనుగుడుమగ మ
 రిని అంగీకరింపజేయుట (పది ఆం

నీకారణముచే న నమ కాపని

మునకు విదులు మదనపట్న కోరయె.
గాదు.

భాషా ప్రయోగ కరణ్యము

అనిచి మరలగు రాజ్యానికి - !
అని గుండెదడమను ప్రశ్నకావ్యము

స్థాయి సరిగ్గుము

(1) క్రితాంశమును ప. 1

3. మూల-అర్థములు.

(2) క. పంకజ-గంగానాథ

పత్రి, అనంతపురం జిల్లా కార.

జంబూయి అంధ్రజన సంస్కృతి లా గ్రంథం
 లక్ష్మీనరసింహం, జంబూయిలో అంధ్రవర్తను క్రమ
 భాను, నిజాం అంధ్రజేనులను ప్రభుత్వం పంక
 పుష్క, క్రమితి నాగంకి అప్పభూర్త దేవిగా అకాల
 వినియోగములను తిను వినియోగమును పరిపుష్కయి నాగి
 టుంబులను సామధూరిని కెల్లెనుచెను.

9

॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥
 ॥ श्री गुरुभ्यो नमः ॥

3

సంపాదించు, ప్రాసా, నాగపురం, బద్దెపురం,
 కంపెనీ పరమా, నెమి నాడు, బద్దె మున్నగు ప్రాంత
 లందు వెలసేసిన ఆంధ్రులయందు, ఆంధ్రవృత్తియును
 క్రితపరమము, నివాంకాద్వైయునోవి ఆంధ్రులయను,
 ప్రాంతాంతమునోవి ఆంధ్రులయను పరిష్కరమునైతి,
 సంబంధ బాంధవ్యమును పంపించుచును నొక కృషి
 నులుపవలెను.

3

అప్పుడు జన్మవశమునను అంబులమునను
నాను యాదాదిగా జన్మవును అదియునాను అట్టి జన్మ
విగులువట్టికను నీ అంబులము, నాని విగులువట్టికను నంబుల
నానుగ నున్నది అనునది ప్రకటించి అంబులమునను
అను అంబులమునను.

8

ಪಂಚಭೂತಾಂಶುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ
 ಕೃಷ್ಣಾಂಶು ಬಹುಮಾತ್ರವಾಗಿ

విభీషణునిహితోపదేశము

పేరి. పీ. కవులు (కవితానమితి)

515

అన్న! ఇదేటి న్యాయము, మహాసతి పీతను నీడు మంచుని
న్నెన్ని విధాలు వేడిన నోకించుక మొదల వదేమి చిత్రమో!
కన్నులు నీగు కాలువలుగాఁ బ్రవహించఁగ కేప్పుచున్న దా
యన్నలమిన్న, దాన నిసుమంతయు శ్రేయము నీకుఁ గల్గునే!

ఉ. పట్టిన పట్టు వీడ కల భర్తృవియోగిని పీత నిట్టులి
క్కట్టులు పెట్టితేని, దశకంఠుడు క్రూరుఁ డటంచు లోకముల్
జిట్ట నె నిన్ను గట్టిగను; దట్టతనంబును గట్టిపెట్టి ఇ
ప్పట్టన, బోయి చూడనకు పట్టికి రాముని పట్టఁ గూర్చుమా!

ఉ. నీవిక దుష్టరాక్షసు! నీచపుంబులు విశ్వసింపకే
తానకనాశనార్థ మవతారము నెత్తిన రామచంద్రునికే
గావుమటంచు నేడు కొనినక గనుగించక పోవడన్న! న
ద్భావ మొర్ప వాతనికే భక్తుడ వైన నసాధ్యమున్నదే?

ఉ. రాముడు దుష్టరాక్షసవిరాముడు, సూరిజనోఘపాదపా
రాముడు, పుణ్యధాము, డభిరాముడు, నిర్జిత దుష్టశాత్రవ
సోముడు, భక్తహృత్కుముదసోముడు, పూరిత దేవతామనః
కాముడు, వాని బోడ నికఁ గయ్యము మానుమ! నెయ్యమూనుమ!

సీ. ఇంచు కంఠైన నీ వెత్తజాలని హరువిల్లు ముక్కలుగఁ గావించె నెవడు!
నినుఁ గెల్పు కార్తవీర్యుని బాహులనుద్రించు షరశురాముని భంగఁజేసె
కైలాసగిరి నెత్తఁ గల నిన్నుఁగట్టిన వాలిని వధియించి వలె నెవడు!
నీకుఁజిభజములై నెగడిన ఖరదూషణాదిరాక్షసుల దున్మాడె నెవడు!
అట్టి రామునితోడఁ గయ్యమున కేలఁగడఁగ నొచితి వకట, నిష్కార
సర్వనాశనమున కేల నైచెదన్న!-భర్మమటనున్న జయ మట దహ

గీ. తమ్ముడను, నీకుఁ జెప్పఁగాఁగనినవాడఁ-గాను, కానిరామునితోడకయ్య
గాలుద్రవిన సుతైన మేలులేదు!-నమ్ము! ముమ్మాటికిదియె ని

కలగ్రంథం

సూర్యనారాయణీయము

సంస్కృతాంధ్రవాణిజీయములు, సర
తా సంపన్నులు, చతురవాక్కులు,
సిద్ధులు నగు బ్రహ్మశ్రీ శతావధాని
య శివరామశాస్త్రిగారు నిజముగా వ్రా
సిన కుక్కునిగ్రామమున నొకొక

దేశోద్ధార కాంధ్రభాషానియ

జరిగిన తన్నియ ద్వితీయావధి

కథ్యక్షిత సహించి ప్రాచీనాంధ్ర

మొక్క యాన్నత్యము, ఇప్పటి

ప్రతిపు విద్యాభ్యాసవిధానము.

దేశీయ భాషాను వెలువడుచున్న సర

స్రము లగు చొకపాడుగ్రంథములను

వాఙ్మయాభివృద్ధి, అట్టి పుస్తకములతో

యన్న లెక్కలేని గ్రంథాలయములు

జనము, గ్రంథిక వ్యావహారిక భాషా

మూలనా భాషావికాసమున కమ్యేదు

గాలులు, భావకవిత్వము మొదలగు

మయములను విమర్శించుచు గుగు

లను, భావగర్భితముగను నుపయోగించి

అవ్యాసమునందలి కొన్ని వట్ట

లను. వ్యావహారికభాషను నూర్చి యువస్వ
సింహులు సూర్యనారాయణీయమును నూర్చి
యిట్లు చెప్పిరి.

ఈమధ్య ఒకప్రాచీనపండితులు ఒకసాహసం
చేతారు. వానికిరు దెప్పకనుండు వానిసాహసం దెప్పించి
భాషించారు. వారు ముగ్ధుల మనస్సవారు మనశాస్త్రీ
గాదు. వారు తమకేర తన వ్యావహారిక ప్రావారు. అది
భాషన వై మనకములు అంగీరింపని ప్రాబంధికభా
షను జాంతిమరు నమ్మురించిరి. ఇంకా వ్యావహారిక
భాషను స్వీకరించిరి.

నీకర్తా మాట్లాడతాలో అన్ని వాయి అనేమాట
అక్కల పాకంగా నీకీ నమ్మిన అంగీరించేను.
కాని కొంత వానికిచ్చుగా 'పాక' I wright as
I speak అని అన్నాడు. ఈ వ్యావహారిక అటువంటి
మోతాదులోనేవుంది.

దీనిని ప్రాచీనపండితులు సవాల్ చేస్తు
న్నారు. నడిమలు ఇది ఇంకా సంపదించగానే ప్రాచీ
నమస్తున్నారు.

ఇది చిన్న సామగ్రిగారి వ్యావహారికం కు కాదు
ఈక. చిన్నయమారి వ్యావహారికం తెలుగులో
వానికి ప్రాచీనమూనికి చేసినంత ప్రయత్నం చేయ
లేదు. తనవ్యావహారికం చేసినంత ఇంకోవిద్యుక్త
పుస్తకం పట్టుకుంటా కాంటేబుల్ దేశీయగా వుంటాది.
అదిమనంజోనూ అది వాదాభిప్రాయత్నం అది
అటువంటి మనవహారికం అదిమనంజోనూ

నా నోయినా ముందు నుండు ఇంకా పాన నా నోయినా
నన్ని ఇంకా నుండు నోయినా నా నోయినా నోయినా
నోయినా.

తాత్త్విగాది పై వాక్యము లీర్పింథియోజ
నమును వెలియనేయునున్నవి.

భావవిత్వము

మునుము పైయుం న్యాసమున శ్రీతాత్త్వి
గాది భావవిత్వమునుసూచి చెప్పినమాటలు
సమాజసముగ నున్నవి. అవి యిట్లు కలవు:

భావవిత్వము

సంపత్తో సహమిశ్రయ అని భావవిత్వం ఒకటి
కల్పించి. ఈ భావవిత్వం అనేకము కలిగి అనేకము
కలిగినా. ఇది ఒక సహమిశ్రయ కాదు అంటూ అంటూ
నూరు. పోయింది. అనేకము కలిగిన అని అనుకుంటాం.
ఈ భావవిత్వం పెట్టబడినా వాంట్ల నా నిలు
నూవున్నాడు. సంపత్తో భావవిత్వ మనేముద్రతో
బయలుపరే ఈగిరియ ఇంటిని పోడి పోడి వెలియ
ననునా. కొన్ని రోజులకి వచ్చింది. కాని అది వెలియ
ననునా. ఇది గ్రాంథిక భావం. అయినప్పటికీ ప్రాచీన
లకు పోయినా సమం అనే తెలుస్తూన్నది. ఈగ్రాంథిక
భావంలో విచ్చిత్తమైన అప్రయోజనంవుంటుంది. మమ్మను
ప్రవృత్తి, అంతేమీము. నానాగి (నానాగియో)
ఇంకా అధిగమనాకల్పనలు. ఈగ్రాంథిక భావం ఇది
తీసిపోయింది ఇంటికి వచ్చింది. కాని స్వప్తి సేవగ్రాంథిక విశ్వా
మిత్రస్వప్తి. ఇది గ్రాంథిక భావం. ఇది గ్రాంథిక భావం
వుండేమాట వేస్తే అట్లే అంటారు. కొత్తప్రయోగా
లు కొత్తప్రయోగాలు స్వప్తి అంటారు. అంటే వచ్చి
వుంటుంది. వ్యావహారిక భావం కోరవలసివచ్చినా ఆవాస
నను తప్పకోలేదు.

అయితే ఒక్కటి. వాసనమహదా అనిక్రమింప
తీసిపోయింది కలిగింది అంటూ వుంటే అది భావం
మవుతుంది. ఈ భావం వ్యావహారిక భావం సీటికి
వచ్చింది. అనిక్రమించి మనం వచ్చుకోవలసిందేదా?
తీసుకున్నా తీసుకున్నామా? వచ్చింది మనం ఎవ్వరూ
అది అవగలరా?

ఇంకా ఈ భావవిత్వం తమ భావాలను
యినా భావం తమ మనం భావం అని భావం
నూమలను మనము ఎట్లా నిరూపించగలము?
అంటే భావం అని భావం అని భావం. భావం
వచ్చింది ఇంకా వచ్చింది తెలియకుండా వచ్చింది
కొత్తకొత్త పాంథిక - అక్షరాలు, పాంథిక భావం
కల్పించుకొని ఉత్తరాలు అనుకూలంనునా తమ
తమ వాదనలునునా అనుకూలంనునా. అంటే
నిన్ను అనివారించుకో. వారివాక్రమం ఉన్నామా
కాదుము. అంటే భావం అని భావం అని భావం
ఒకవేళ వాదనారా నిజం గ్రహించడానికి లోకం
ఉంటుంది.

ఇందులో భుంజింపదగినవివరము మహాత్మి
ఈభావవిత్వం సప్తమి అనిభావననాన్నే
కోసం; సప్తమి సహలతో తీసుకున్నా ఏదో
సప్తమి అని భావం అని భావం. ఈగ్రాంథిక భావం
అని Perennialmel ancholia ఇంటికి Hy
chondria అనిభావం అని భావం అని భావం
మనస్సేనా వాదనకుంటుంది. సప్తమి అనిభావం
నాన్నే అనుకున్నా అనిభావం అనిభావం అనిభావం
అనిభావం అనిభావం అనిభావం అనిభావం
టున్నాడు.

అంధకావ్య వాక్యము-భవిష్యత్

అయినన్యాసము యొక్క ఉపనామ
మున మున్నుండు అంధకావ్యమునకు
నున్న దుగ్గిరినిగుఱించి తాత్త్విగా నిల్చునుండి

ఉపనామము

శ్రీమదపరి ఇంకా భావం ప్రాచీన కలిగి
అనిభావం. అంటుంది మనం విచారించగలము
ఇది ఇంగ్లీషు ప్రధానంగా వచ్చుకొని తెలుసుకోవలసి
అనిభావం అనిభావం అనిభావం. ఇది భావం
పట్నాలలో గ్రామంలో కలిగితావాసనను సాక్షా
అనుభవించేకీ సర్వత్ర కొంతకొంతం కలుగు
స్వప్తి అనిభావం అనిభావం అనిభావం. ఇది భావం

కాకాను బుద్ధివంతుడు సాంకేతివిషయము చిత్రించుటకు బుద్ధివంతులను, వ్రాయుటకు వాక్యవైఖరిని నొకటాచుటకును, ఈ చిత్రించునందు బుద్ధివంతులకి కేవలము నడిగిండ్లముగ చిత్రించిన బుద్ధిచిత్రకారుల భేదమును గ్రహించుకొనవలయును. బుద్ధి వైఖరివైఖరిని వివరించునది ముద్రాముద్రముగ నున్నది. అందు కిందుమిచ్చును పరిశీలము కలదు. పరిశీలమున కింద ప్రక్కల దేశములను పుష్కలముల కొనిచెచ్చుమున్నది. బుద్ధివంతులను బుద్ధివంతున 'పట్టుకొనియు,' దక్షిణమున ఎల్లవైపున నున్నది. ఇందుకు కేవలము బుద్ధివంతుల కలదు. బుద్ధివంతులముగించి మొదటి కలదు. చిత్రమున కుత్తిప్రక్క నేలపై వాసమున పుష్కలమును, పుష్కలమును, పుష్కలమును, పుష్కలమును బుద్ధివంతులను నున్నది. కేవలమును నొకటి జ్ఞానమును నను ద్రిప్పిన యెనుబడించి విచారములలో, ప్రముఖులై యుండవలెను. కేవలము బుద్ధివంతులను, ప్రముఖము వచ్చినవాని నున్నది పుష్కలము అత్యంతము కలదు. అం గొత్తును నొకటివచ్చునట్లు గించియున్నది. ఎడమప్రక్క బుద్ధివంతులను వానాదేశములనుండి వచ్చినరాజులను, వాజుమారులను వివరించు కలదు. వానిననుకరించుట, కేవలములను గించి కొంత

౧. మార్గశీరమాసము

పరివారము కలగు. వారిచేతనే అత్యంతములు ఇరువురు పాదరసములు కలగు. బాగునిపాదములకడ నెక్కువ పూజ చేయుచున్నాడు.

పటమున ప్రభాగమున నుండునది బుద్ధుని కురియు క చిత్రము. బుద్ధుని పరివేష్టించి నుండేవారు పగ్గివాజునూ

చామరముల ధరించియున్నాడు. కొందరు చిత్రములగు తిలపాగల ధరించినవారుమాడ కలగు. కుడిపాదములకు నొకకాచముపై నొకకాచము సంజలబద్ధము బుద్ధునిచున్నది. ఆచాననచుట్టి యాచేకపరివారము వారందరంతయుల ధరించియున్నది. వారిచే

పురు నానులు కలుచున్నట్లు మోక్షి యగుచు నీవలయును
వచ్చును. ఎడమ ప్రక్కనూడ నిశేతులు గజాదూశులై
నచ్చియున్నాను. గజములగుల చుభిరములయల్ల
ములును అతిమంతులున్న యున్నవి. చిత్రమంతయు
గోళిరసాత్మకమయి వాడంతయుగా నున్నది. చిత్రపతి
మాడము 11'-5" X 8'-8",

3. సందర్శనము

గుహాలయము ౧౭

ఈచిత్రమున అభిప్రదింక దున్నతానవయన నోక
దండనానుకూల నిన్ను పరిగ్రహించిన యానందప్రాజ్ఞు
నితో కంభాపీఠమయిన్నాను. అత్యంత వ్యాధులు పట్టిన
పరివ్రాజనము, అంతు ధులముల నుచ్చించియున్నాను.
అతని కొక భవరపుగొడుగు కలదు. రాజువనుక నోకపని
కత్తి జలమంథమున కిటానున్నది. అదియే శ్రీ నామ
రక్షణ కరించుచున్నది. ముప్పై ప్రక్కల జనపత్నియు,
మీసపుష్పములు కలదు. పుష్పములో నోకపనివలె కై
యానుకూలమయింది. దీనిని నానుకూలమయిన్నాను. అ
పత్ని యొకరియై నానీవయ్యెయున్నది. క్రింది
ధ్వజంబు నానుకూలమయింది. కంభాపీఠమొకటి
న్నాను. ముప్పై ప్రక్కల కలదు. అందు రాజునానుకూ
లమయింది. చిత్రప్రక్క వ్యాధులను పోకటా క్రింద
నిలిచి యున్నాడు. రాజువనుక భవనాంతర్యాగమును
మలుసుకలదును నోక రేర కట్టబడియున్నది.

విఘ్నేశ్వరుడగుమాడ ఒక దేవుడేనా?

కడదిన భాద్రపదమాస భారతీసంచికలో
శ్రీకుంమారి ఈశ్వరదత్తుగారువ్రాసిన 'విఘ్నే
శ్వరుడగుమాడ ఒక దేవుడేనా?' అను వ్యాస
మును చూచి విజయనగరము నుండి శ్రీహే
లూగు సూర్యవారాయణరావుగారు 'విఘ్నే
శ్వరుడు ఒకదేవుడే' అను పేరున ఒకవ్యాస
మును, తెక్కలినుండి శ్రీ యల్లంజంతులు
జోగయ్యగారు 'వినాయక తత్త్వము' అను

పేరున నొకవ్యాసమును, రచించి భా
ప్రకటనార్థము పంపినారు. మొదటి
విఘ్నేశ్వరుడు, మన్మథుడు శ్రీ దత్తు
వ్రాసినట్లు అదిమహివాసుంగు ఒకజాతి
కుటుంబక పరమవతములే యని స్పష్ట
పురాణాదులునుండి బహుళ ప్రమాణము
లగుచు వారి మాహాత్మ్యమును జాటి
రెంపెనవారు, విఘ్నేశ్వరునికిని, తచ్చివా
లకును, తత్త్వమార్గమున సప్తమాణ
సర్థిలహాసమును కావించినారు. రెండు
ములును భారతీయులకు నహజసిద్ధ
ఆర్థికబుద్ధిని, ప్రపథ క్షిని పెంపొందింప
యున్నవి. శ్రీ దత్తు గారి వ్యాసమూ
లోనిది కాదు. కేవలము తాళికబ్బనజన్య
మూలమూలముచే కల్పింపబడినది. వెన
కొందఱు చరిత్ర కాదులు ననుసరించి దత్తు
పదార్థమును పరిష్కరించుకొని యి
రచించిన వ్యాసమును పైరెండు
ములు వెనక్కినవౌచువు. చరిత్రాధార
ననుసరించి దత్తుగారి క్రాంతిమూలము
ద్వారాగారి వ్యాసమునకు 'భారతీ' స్వాగత
జెప్పెను.

—సంపాదక

వృక్షముల హృదయము

జయంతి ప్రభవ శరదృతువు సంభ
శ్రీ పుష్పలక్ష్మీరావుగారు వృక్షముల
దయమును వ్యాసమున వృక్షముల హృ
దయమును కనుగొనుటకు శ్రీయుత
దీశచంద్ర బోసుగారు కవిపెట్టిన యంత్ర

బను, దీనిచేయవలసి నొనరించారు. ఆవిషయమును గూర్చి నుద్దేశము లేదు.

జీవితమునందు సంతోషము కలిగిన, ముక్కు నున్నది నును మొక గాల్యనామిట రుండును. ఈ యంత్రమునకు

శ్రీయుత బగదీశ్వరప్రభోను గారు

మన జీవితమును హృదయము పనిచేయుచు నుండు కొంత విద్యుత్ ప్రవాహమున్నది యగుచుండును. మలమున్న హృదయము పనిచేయునపుడు కూడా విద్యుత్ ప్రవాహమున్నది యగుచున్నది. అదిగారిచే జెట్టు హృదయమును నిరూపించుటకును, జీవములందు నీజెట్టు ప్రసంగించుచున్నది. మన జీవితమునందు నిర్మించిన యంత్రముందు విద్యుత్ ప్రవాహమున్నది యగుచున్నది. అది ఒక ప్రకారమునకు అంతకంటెయుండును. ఈప్రా

భోనుగారు "విద్యుత్ హృదయశోధిని" యని పేరిడియున్నారు. ఈ యంత్రముం దుండు ప్లాటినపుమాడికింక చెట్టుయొక్క ప్రకాండమునుంచి మనకు మెల్లగాత్రిప్పిన ఆమాడి క్రమక్రమముగా కాడలోకి లోతుగా ప్రవేశించును. అట్లు ప్రవేశించిన దుర్బలముకైన నుండు వివిధములగు కణపంపాకులను (టిస్సులను) స్పర్శించును. మొదట నూది బహిష్కర్తవ్యమును స్పర్శించును. తరువాత మెత్తని గుఱురువంటి కండరమును దానిదిగవార అంతకంటె లోతుగనున్న అంతర్భాగమును, దాని తరువాలి యంతకు లోనుననుండు వివిధములగు నరములను, నీటి నాళములను స్పర్శించును. ఇంతవరకు గాల్యనామిట రుండును యెట్టిమార్పును కలుగదు. యంత్ర నుండుండు ముల్లు కడలక కాంతివీరియం దుండును. తరువాత ప్లాటినముశోధిని నరములను నాళమును దాటి నాటికింక నుండు హృదయ కణములను స్పర్శించును. ప్రాంతానికిని కర్ణ నిరంతరము ముడుచు కొనుచును, తెరచుకొనుచును ఉండే కణములను శోధిని తాకినవెంటనే గాల్యనామిటరుండుండు ముల్లు ఆమురి ననులను ముల్లును, లయప్రకారము ముండుకును ననుకరిండు అట్లు నిగుగాను వింటును. జీవములేని కణములను విద్యుత్తు క్రి పుట్టును. సజీవములేని హృదయము

ములే విద్యుచ్ఛక్తిని పుట్టించగలరు. హృదయసహజముగు అంగము స్పృశించులందు గూడ గలవనియు, మరలగా హృదయము మెట్లు కర్ణము శోధించున్నచో, స్పృశముల హృదయము మునుపటి లెఖనప్రకారము లయనవలసింది నీటిని, ఆహారద్రవమును శోధించుచున్నది. ఈహృదయ శోధిని యంత్రమువలన మనకు తెలియుచున్నది. ఈగాల్యనామిటరు నుండుండు ముల్లుపై పన్నుని వెల్తురు కలుగుచును ప్రసరింపజేసి ఆకిరగామును ఒకతెరపై పరావర్తనము చేసినయెడల దింబము తెరచెప్పజే నునము శోధిం

ప్రతి స్థానమునను ముందునను ననుసరణ తాంబూలమును
నూపురుల కత్తాకృత్యము కలుగ చేయును.

ప్రజాస్వామి చరిత్రాల్లనము

అనంతరము దే శ్రీయుత డాక్టరు
సంగం శివరాం (యం. ఏ., పి. హెచ్.
డి. (హార్వర్డు) యల్. ఆర్. హెచ్. యల్.
రాజకీయ పరిశిలులు, కోర్ విశ్వవిద్యాలయము) గారు అంగ్లయున ప్రాచీన వ్యాసము
నువాదము ప్రజాస్వామ్యము ప్రియమైనదా
అనుపేర నొక యుత్తమతరగతికి చెందిన వ్యాస
మున్నది. వెనుకటి శత్రుమరాజునీతి తప్పు
లు కొందఱయొక్క సిద్ధాంతములను, ప్రజా
చమందలి భిన్న భిన్న రాష్ట్రములయందలి వెను
కటి, యిప్పటి పరిస్థితులను పురస్కరించుకొని
ప్రజాస్వామిక పరిపాలనమునలని నాగక బాగ
కముల నందు శివ రాముగారు చక్కగాచర్చిం
చి తత్ప్రయోజనములను గట్టి వినదించి
నాను.

ఒక సంవత్సరమునందు రెండు మేలుకొరకే నాజ్యము
వేరుచున్నది. ఒక రైగనారు మాదా అల్లె చెరు రైగ
మేలునే కాంటింది ఫలిపోంపనున్నది. ఈ రెండు సం
వత్సరాలలో మాదా పరిపాలనవర్ధినికి బాగుటనున్న వారికి
మనము భంగముకలుగుతుండకాని ఆ దేవునిగా ప్రజలే
తమ కేసుమునే అభిలషించి పరిష్కారస్త్రీ, అప్పుడు ఎవరి
ప్రయోజనాలు interests, వదిలివేసిట్లు కొన్ని
కొన్ని రాష్ట్రాలలో ప్రజాస్వామిక పరిపాలనావిధాన
ములలో ఏర్పాటుచేయున్నా ప్రజాస్వామ్యమునే ఆచరి
యము మాత్రము స్వతంత్రజాతులమా, పరిక్షణజాతులమా
మాదా ఉద్దేశము కలిగింపక మానదు. వేరొక ప్రజ
లేమ సంపదల పరస్పరసంబంధమును నిర్ణయించడానికి
వానాభాతికమిది పంటి నూతనసంఘములను కుట్రచేయు

వాస్తవ్యాదికమై యున్నవలె ఉన్నది. దీనిని
 కమమార్తు ఉన్నది. ఇది వ్యక్తిస్వతంత్ర్యవాద
 వ్యక్తిత్వము మాత్రమే జాతి ము కనుక. జాతిమున
 వలె పరిమిత సంఖ్యమునకే ఆచర్యమునూ కాదు. ఇది
 అన్ని ఉన్నతా లూ గలదికాదు ఉన్నది.
 కంటే వ్యక్తిత్వముగలదికాదు. జాతిమునకే
 బంధము ప్రకాశావ్యవస్థాంతరమైన ఆధారము
 యున్నది. దీని వ్యక్తిత్వమునకే జాతిమునకే
 మును జాతిమునకే మును జాతిమునకే మును

మీ అనుచర వేళియు: గా నుండుననియు

‘రెవరెండు ఆర్. యస్. లోరింగ్’
ఒక అమెరికన్ మహా శిష్యుడు కొన్ని వా
ప్రశ్నలకు తరచుచేసినవికి వచ్చినవాడు. ఆ
తన్ను పొదస్థించి చర్చించుచున్నాడు.
మిల్టన్ బైర్స్టోమ్ అను ఒక ప్రతిభి
కొన్ని ముహూర్తాలకు (నవంబరునా
నాడు) ఆరాటాన్ని గురించి :

“బొంబాయిలో గాని కలకత్తాలో గాని ఒక
మృత్యువును పట్టెను. అప్పుడా మరొక
హింసపురుషుని చంపెను. ఇంకొక పాపపురుషుని
ప్రేమతో చంపెను. తనా, మేళతాలలో హింస
ఉత్పన్నమైతే, చంపినవలెగా చంపెను. అ
మలమల మేళతాలలో పాపపురుషుని మరొక
లగ్నమైతే, చంపినవలెగా చంపెను. ఇక అ
విప్లవకామియను ఒక పాపపురుషుని చంపెను.
అంతరికలలో లుప్తమైతే, చంపినవలెగా చంపెను.
ఇంతలో ఇంగ్లాండు ఆ కలహమునాల్గు, బొంబాయి
కొంటూ కలకత్తా కొంటూ ఉంటుంది.” అని బ్రా
హ్మణుడు.

పాల్కురు నలుపరిచయంతో ఆయనను భార్య
పట్టించిన ఆర్థికావయం ఇది. ౬,౦౦౦,౦౦౦
మ్యూరీయూ, ౩,౫౦,౦౦,౦౦,౦౦ హిందువుల
ఈ నాటి భారతదేశం బ్రిటిష్ రాజు ఉన్నప్పుడు

క కోపరాశి అని, భోవామయమైన భావతీయము
విగ్రహాలతోను మూర్తుబట్టలతోను వింతిచ్చివ్వగలి
గి ముగ్ధుడేమీటా ఉన్న గాంధీయహాత్యుతో సంభాషిం
వలసిందిగాగారి అభిప్రాయము.

లోరింగు చెప్పివారు:—“నేను చాలమంది భార
తీయ వ్యాయాసములను, రాజకీయ వ్యాయాసములను కలదు
ని విన్నాడనినాను. ప్రపంచమువలననే వేలవేలవేల
నాడునీవలను ఉపయోగించుకొనినాడా భారతదేశ
లపై ఎటులెగవలనా ఉప అధికారాన్ని సాగింపనే
మొందును నాకుండునా ఇంగ్లాండుపట్ల విరోధా
న్ని వెలిపుచ్చారు.

“కుమారి కోటినిమాట దెలిపించి ఇంగ్లాండు మీద
కుమార్తెనంట. దిగురుజాతి అన్నప్పుడంతా నీవలను
అర్హులగునామని చెనకదీసిందికాదు. స్వాతంత్ర్యం
స్తాపని వాదనామగులు వాదనానలుచేసింది. యుద్ధం
నివేదించినా వాదనానలమట భారతదేశానికిపోయింది
నివేదించి ప్రభుత్వంఇంకామనక తీరనిగొప్పకేసుంది.” ఇది
“మీ నాను చెప్పింది.”

* * * * *

భారతదేశంలో ఇంగ్లాండు ప్రభుత్వం విద్యుత్ సా
గమంలా ‘లోరింగుగారు చెప్పివారు.’ అక్కడ నుం
కొట్టినవాయి (బ్రిటిషువారు నడవడానికి, నుంచి
కు, సేవనాలు (కాల్కత్తాలోకి సంబంధించినవి), కైపు
స్త్రాంకా ఉన్నాయి. ఇంతలా ఇంగ్లాండుకు మే. అక్క
జనానికి ఇంగ్లాండు సహాయం ఏమీలేదు. కాల్కత్తాలో
మహానుభావుల కేసులతోయడానికి విద్యుత్ కాల లున్నా
వి. భారతదేశములో నాటికి వాంఛయి
ంది చదువు రాని వాళ్లు. ఇంగ్లాండు పని
వినిపించినవకు విద్యుత్ సహాయం కాని అక్కడి ప్రజల
మీద వివారింపడానికి కాదు. బ్రిటిషువారు ప్రత్యక్ష
పలర కనాకల ప్రకటనలకుమాట్టి ఇంగ్లాండు అభిప్రాయం
ఏమో తెలుస్తుంది. ‘హంబుల్డు, మ్యూనుగుల్డు,
నార్నెబుల్డు’ సామ్యేవేదన ‘అరేబియన్ గాసి’ ఇంగ్లాండు
సామ్యేవే అని ఉండెను. ‘హంబుల్డు’ (ఇంటినిగొట్టి
‘మేరీ’ అనిఉంటుంది. బ్రిటిషువారు భారతదేశమును

మొట్టమొదటగాగారి, పనిచేయడానికి విద్యుత్ సహాయంగానీ,
తొందరగా. ఎప్పుడూ ‘ఇంటికి ఇంటికి’ అంటూంటారు.”

* * * * *

ఈ ప్రతిభావతిదేశంలో పట్టి అరేబియన్ గా సమం
నుంది. నాంతాయుక్తులతో పట్టి నిజములు నానా
చేప్పిచి. జరుపనాని, నాట్లు, ఇరుమును విద్యుత్ కం
కొట్టే కోరుతునుంది కాని ఇంతలా బ్రిటిషువారిచేతు
లలో చిక్కిపోయింది. నీయులను కాల్కత్తాలో
మాట చెప్పబడితేను. పన్నులు విధించుంతా నీనా, కా
వాదనానలను సామ్యము వినియోగించుం అంతా బ్రిటి
షు ప్రతినిధులపక్షే. కాల్కత్తాలోని నేయనాథ్యులు
వ్యవేశాభివృద్ధిగొనున ఏమీనా సామ్య వినియోగించ
నానంత అది అనతివిమాలు. అప్పటికి ‘పైసానిని’
అని అన్నాడు ఆయన.

“భారతదేశానికి సంబంధించిన అన్నివిషయములు
బ్రిటిషువారుత్రాంగంలో వుట్టుత. ఇన్నిసమస్యలుగానీ
భారతదేశంపట్ల సామ్యభావించుకాని అధికారంలేదు.”
భారతదేశం ఆంగ్లాండును విడిచివేకాని విము
క్తినిరొందజాలవని ఆయన అన్నాడు.

* * * * *

“పైసానులనుండి ఒక్కనుగాని ప్రస్తుతునం స్వీక
రించవలెదు. ఎటుకనావిననాను, నీవారు మాత్రమే
ఆచారంలో ప్రవేశిస్తారు. భారతీయులను ఇప్పుడు ను
కెట్లో అక్కడలేదు. ఆరువ గాల్లో వాళ్లు సిద్ధపాములు.
వాళ్లకు కామలంది విద్య, విద్యుత్ కాలను, వైద్యకాలను,
ఆధునిక యంత్రవిజ్ఞానమునాయం, పాశ్చాత్యపద్ధతుల నను
సరించిన విద్యవిజ్ఞానం, పరిశ్రమ ఇలా.” ఇది ఆయన
అభిప్రాయము.

ప్రేమీయం ‘ఇంటివారు వేలమూర్తిస్తే
బ్రిటిషువారు కాలుమాట్టిస్తా’రన్న సామెతకు నది
పోయింది.

హార్మోనియము
‘మనోరమ’ తార్కిక సంచితయందు శ్రీ
మతి గోపాలదేవీకన్య (హిందీ భాకర) గారు

హోమ్స్నియము వ్యాప్తినిగూర్చి వ్రాసినవ్యాసమున ముఖ్యంశము లిందు పొందుపఱచబడినవి.

ఈవాద్యమున కిట్ల పాఠమైన వ్యాప్తి యున్నది. కొంచెమో గొప్పయో చదువుకొన్న స్త్రీపురుషులెల్లరు ఈజంత్రిమును వాయించుట సులభ నేర్చుచుండురు. ఇది సంగీతమున కంతవలె ప్రకరించునో అరయవలదు.

Sunday 'Times' పత్రికలో సర్ మహమ్మద్ ఇక్బాల్, M. A., Ph. D. గారు హోమ్స్నియమును గూర్చి, "వర్తమానమున హోమ్స్నియము సంగీతమున ధ్వంసము చేసివైచుచున్నది. పారంగి, చితారు మొదలగువాని లోనుండు మార్గము హోమ్స్నియములో లేదు" అని వ్రాసియున్నాడు.

ఈఅభిప్రాయము సంగీతాస్త్రజ్ఞులకు సమ్మతమైనది. నిత్యముగ ఈజంత్రిమున సంగీతమందని పాఠస్యశాఖమూర్ఖములు చెబిపోయినవి. ఇది నేర్చుకొనుటకు చాల సులభమైనదటని నిజమే; స్వగీతము పఠించుటకు వీరి మున్నగువానియందువలె క్రమపథ నష్టమైయున్నది; స్వగీతమున కిది మంచి ఆశ్రయ మిచ్చును. తక్కినవాద్యములం దీగులువునను లేదు. కావున నిది సులభముగదాయని జను లులంబించురు. కాని దీనిచోదూఱో కంఠస్వరములోని స్వాభావిక శాఖమార్గమునిజాబింపును

వర్తమానమున మహారాష్ట్రమునందును, బంగాళమునందును, మైసూరునందును సంగీతమునకు మంచి ప్రచార మున్నది. అచ్చటివా కీవాద్యము నిర్మింపరు. వారు, "హోమ్స్నియ మొక వాద్యముగా పరిగణించుచు కాని దానితో గాత్రము కలిపిపాడుట మే మధ్యస్థంపము. ఏలయన, దీనివలన విద్య నృదిపొందదు. కంఠము, గంజము మొదలగునవి హోమ్స్నియము పలుకనే పలుకదు. హోమ్స్నియముతో పాడెడివారికంతమున సూక్ష్మ స్వరములు ఉద్భవింపజాలవు. ఏలయన, వారు తొలుత నొక చక్కని వాద్యమున కొమలస్వరములు కలికించి పలుకుట భర్తసంపదనేలేదు." అని చెప్పుదురు. సంగీత వేత్త లిప్పటికిని తంబులు, వీరి మొదలగునవే సహాయజంత్రిములుగా నుపయోగింప నిచ్చయించుచుండురు. ఇది

మన ప్రాచీనవాద్యములు. దీనివలన గలుగు స్వరము సంగీతజ్ఞానము హోమ్స్నియమువలన గలుగదు.

సంగీతద్రియములకు ఒక్క విశ్వకము: మర్కము నెరిగి ఆనందింపగోరువారు మొదట హోమ్స్నియముతో గొంతుక భగ్నము చేసికొనవలదు. ఈ మ కంఠమధుర్యమును నిలువనియును.

అభ్యాసమునకు ప్రాచీనవాద్యములే నుపకరించును. సంగీత జ్ఞానము కలిగి, స్వరంకల్పన వలనవీన తరువాత ప్రక్కవాద్యముగా నిడి యోగించుకొనవచ్చును: అప్పుడు భయము లేదు.

భవిష్యత్సమరము

'సార్వభౌమ' సంవత్సరాదిసంచికలో గోపాలుముకర్త గారు భవిష్యత్ప్రపంచమునుగూర్చి చర్చించుచు ఇట్లు చెప్పినారు.

కసాయివాడు వ్యవసాయమునకు పశువులను నట్లు ఇచ్చుటియూరసీయ రాజ్యాంగములు తమప్రప్రపంచమునకును పురికొల్పుచున్నవి. అన్నిటి జనసామాన్యము లేవ లేన చాటి తెలిసిన రాజవేత్తల పామాన్య రాజకీయపదములకు విశ్వప్రసరించినవే కాని వైసమృత్తమును నీప్రపంచము అమంగళకరమును నీభవిష్యన్యూహపను నివారించు దేదియు లేదు. దీనికి కారణములను ఇక్కడ రించి చెప్పనక్కరలేదు. కాని పాశ్చాత్యరాజ్యాలు ప్రపంచకాంతియందుగల అభిరుచి, పట్టులు పులికి కాళాహరమువైగల అభిరుచి, పట్టువల పంటలంకారికము.

వానయేల తక్కువగ కురియుచున్నది

కడచిన యేబదిసంవత్సరముల వాతావరణ వివరములట్టి వాన నూటవొకవంతు తగ్గినట్లు తెలియవచ్చున్నది. సూర్యరశ్మియందలివార్పు మొదలయిన వాస్తవరే యందుకు కారణమని తలచుచుండిరి. కాని సూర్యుడు భారతీయ వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞులొకడ

శకారణమును సూచించినాడు. అది యుక్తియుక్తము నున్నది.

సముద్రమున ప్రయాణముచేయు కొన్ని ఓడలు రోడ్డుకు బదులు వరుగుడు ఉపయోగించుకొనుచున్నవి. వయసు నీటిపై ఒక అంగురమున ౧,౦౦౦,౦౦౦-వ భారమును మోయు పాదగా వీర్చుచున్నది. వానపథ ప్రధాన కారణముగా అవిరి సముద్రపు నీటిమండి యెగయుటకు పాద అడ్డుదగులుచున్నది. కాన వానపథమున గమకరియుండున్నది అని యాశంకనుచుంచిన కారణము.

[టిట్ బిట్ ను—౧౯-౧౧-౨౬]

అకాశయానమును సైకిలు

ఇది ధూమినివానగాక అకాశములో ప్రయాణము చేయుటకును సులభమైన ప్రాక్రొస్టును బంపి. ౩,౧౦౦ అడుగు

[౧౯-౨౬, అక్టోబరు ౨౯-వ తేది స్ఫియరు ప్రతికనుండి.]

వన్యజంతువుల జీవిత కాలము

వన్యమలకు పశుపక్ష్యాదులు స్వస్వనియమిత జీవిత కాలము సంపూర్ణముగ జీవించుటకు అవకాశములు చాల విరుద్ధముగానుండుటచే కొన్ని ప్రత్యేకమైన పూర్తిగా జీవిత పగలునుచున్నవి. లేకున్న వానిలో వజ్రకేతువు మనుష్యునికన్న చాల ఎక్కువ కాలము జీవించును.

కోగముల, ఇతర జంతువుల యువద్రవముల మాట యటుండ విరుద్ధవాత వరణపరిశీతులు, అహార భావము, పేటకాదు మొదలయిన కీడువులనుండి రక్షణ, మొదలయిన వాటియ కాలముగనాడు వేరు కారణములగుచున్నవి.

మొదట గంటకు ౪౦ మొదలు ౫౦ మైళ్ళవరకు ప్రయాణముచేయవచ్చునట్లు. మామూలు ప్రొక్యునుండి తెనేయుండి, యాకాశమున వెనుకట కనుకూలము నవర్చబడిన రెక్కలు చెమక్కరమునకు గొలుసుకోట్టబడియున్నవి. దీనివలన ౬౦ పౌనులు, దీనినినిర్మించినవాడు 'వియన్నా' నగరములోని 'మెక్లెబర్గ్' ను ఇంజనీయరు. ఇట్టి యెన్నో వల్ల అస్థుకములుగా అడుగు కోట్లమీట్ర ప్రయాణము చేయుటచే గలుగు ఇచ్చింలు తొలగునని యాశని యభిప్రాయము.

ఇన్నిటినితప్పకొని సంపూర్ణాయుజకాలము జీవించునని అవి యాక్రింక సూచించినన్ని చేయు జీవితపగలవు.

జంతువులు	వయః కాలము-సంవత్సరములు
ఏనుగు	౧౫౦ మొ. ౨౦౦ కంట
బైరి	౧౫ " "
బోయ	౧౫ " "
గరుడపక్షి	౧౦౪ " "
హంస	౧౦౫ " "

గారు, సముద్రపుబాతు, హలకాక, చిలుక, తాపలు

౨౦౦-3౦౦ పజు

చిట్టెము ౫౦ "

చిట్టెము ౫౦ "

మొసలి, గోదరుకప్ప ౪౦ "

చిట్టెము, గండుచేప ౧౫౦ "

గజము, గాడిద, అరెలియా చేపలు ఒంటె,

ఎలుగుబంటి ౪౦-౫౦ "

చిట్టెము ౧౦-౧౫ "

అడవిపంది ౨౦-3౦ "

ఉడుత ౧౦-౧౫ "

పెంపుడుకోళ్లు ౧౫-౨౦ "

గుడ్డగూబ ౬౦ "

[టిట్ బిట్సు — ౧౯-౧౧-౨౭]

దక్షిణభారత దేశమున హిందీవిద్యాభ్యాసము

భారతదేశమున వెక్కువభాగములయందలి జనులు హిందీమాట్లాడవారు. వ్యాపార వాణిజ్యాదుకప్రపంచమున చాలవఱకు హిందీభాష వాడుకలో నున్నది. కావున మాతృభాషతోపాటు ఎల్ల భారతీయులకు హిందీ భాషను నేర్చుకొనుట అవశ్యకము. చెన్న ప్రెసిడెన్సీ భారత హిందీప్రచారసభివారు సం. ౧౮౮౨ మొదలు ౧౯౨౭ వరకుగలకాలముయొక్క కార్యవివేదికను ప్రకటించినారు. దానివలన హిందీభాషప్రచారాభివృద్ధి విశేషము గనుచున్నది. ప్రచారగ్రంథమాలయందు ప్రకటితములైన ముప్పదిగ్రంథములలో కొన్ని భాగగ అమృతవాణియవలెను. వానిసంఖ్య: 3౦,౯౦౦, -౧,౪౦౦, -౧౦, -౧౦, ౫౯౦, -౨,౪౫౦, -౭,౯౦౦, -౫,౨౦౦ ప్రతులు. ౧౯౨౨ సం. మొదలు, ౧౯౨౭ సం. వఱకు కల ౬ సంవత్సరములలో సభవారు జరిపిన వివిధపరీక్షలలో క్రమముగ ౪౬౪, ౧,౧3౬, ౬౫, ౯౦౭, ౭౪౦, ౫౪౭ అభ్యర్థులు పరీక్షితులయ్యెను.

అభ్యర్థులసంఖ్య క్రమముగ తగ్గమనిచ్చినను పథి వారు తిమిసరాప్రమత్నమును పట్టుచునే కావించుచుండుట సంతోషవదాయకము.

భారతీయప్రాచీనచిత్రశిల్ప

భారతీయచిత్రములు: 'అక్కరు'

వర్తికాలమున చిత్రించబడినవి ఈ సంచిక దున్నవి.

౧. పద్మవ్యాసము. మహాభారతీయచిత్రము మున్నకు దీనిని శిలించి ప్రకటించి తుద కందు వంపధింపబడెను. ఇది 'రాజనామా'లోనున్న పద్మమునందలి తమరువలెబడినది. దీనిని అక్కరుకాల ప్రసిద్ధినిగడించిన 'పద్మంతు' అను చిత్రకారుడు రూపమున చిత్రించినాడు. 'గులసీ' అను పద్మచిత్రము పద్మచిత్రమును జేసినాడు. ఇందలిపద్మ సామరసప్రకాశము అప్పుడుచిత్రించిన చిత్రమునందునలేదు. ముగ పాదకట్టయందును. చిత్రమునందలి వివరములు స్ఫురముగా నున్నవి. దీని కందు చక్రవ్యూహముని పేర్కొనారు.

౨. భారతీయచిత్రమున పదునేబదివందలవఱకు చిత్రకారులచేత సుత్యంబును, అర్జునునవఱకు భంగిరము జరిగినది. ఆంధ్రమును సంస్కృత్యమును ప్రసించినాడు, సుత్యంగరుకా స్త్ర్యమును ప్రయోగించిన పద్మములను గరుకాను మ్రుంగుమండులు చిత్రమున వేగను. రేఖాచిత్రకారుడు: "జనకా," పద్మచిత్రకారు: "భాంకా."

౩. భృంగునితో పొరాడి మద్రపరియగు మనిషాడు నాడు. తిల్యుడు శత్రువుయొక్క భంగిమను ప్రవలను నంగీరించుచున్నాడో యన యుగాగిలబడియున్నట్లు చిత్రంపబడినాడు. రేఖాచిత్రకారుడు: "పద్మంతు," పద్మచిత్రకారుడు: "భగవాన్"

౪. కాంచేయమర్జ్యము దుగు భిముడు దుక్కా జంటి వాడునాటి ప్రతిష్ఠప్రకారము నక్తమును బుట్టి త్రానుచున్నాడు. 'జగకా' అనుచిత్రకారు క్కడే యాచిత్రమును చిత్రించినాడు.

౫. గర్భదాన అస్తిషేషమునకై విడిచిన గర్భమును గడించుటకై దానివలె బోవుచున్న అపరస్వరేఖాధీన దేనుక్కొని అరెలి రోమును మునకు గొంబాయెను. హనుమంతుడు తనవారు:

“రథమును మరల క్రిందికిదింపి అర్జునునకు జయమును గలిగించెను. శ్రీభాద్రితకారుడు: “బసవన్;” వర్ణదీక్షకారుడు: “భాగ్యోభే.” ప్రవాల్లదితములు: “రాజంనామా” నీవి. అవి సలక్షణముగను, సుందరముగను ఉన్నవి. వీటితోనను త్రాణములు చాలఅందముగ చిత్రింపబడినవి.

ఇండియన్ ఆర్ట్స్ అండు ఇండస్ట్రీ] జర్నలునుండి]

వ్యవసాయ విద్య

ఈ విద్యను ఉన్నతపాఠశాలల యందును, కళాశాలలయందును నేర్పుటనుగూర్చి ఆలోచించుటకు బాగు మర్మిత్రివ్యమువారు ఒకసంఘము నేర్పరిచిరి. శ్రీభామలయందు విద్యను గరపు మాధ్యమిక పాఠశాలల యందును వ్యవసాయవిద్య లభించునటుల చేయు పాఠనమును విచారణసంఘమువారు డెలుపవలె ననిరి. వ్యవసాయపాఠశాలవారును, విద్యార్థిపాఠశాలవారును కలిసి పనిచేసి పాఠనముల నిరూపవలెను. ఎంతవఱ కట్లు పనిచేయుటకు బిలువకున్ ఆలోచించి తెలుపవలెను. సంఘముం కొకప్పుడు శ్రీభామపాఠశాలలయందును, బంగళమును, శ్రీభామలను గరపు మాధ్యమిక పాఠశాలలయందును, వ్యవసాయవిద్యను శ్రీభామయందు నేర్పుట కొవిధానమును పంజాబు ప్రభుత్వమువారు ప్రతేక పట్టిరి. దానివలన ‘ప్రయత్న’; ‘నాన్య’ పాఠశాలలకు చిన్నతొలను నేర్పించు స్థలమును, శ్రీభామలోనే విద్యను గరపు మాధ్యమిక పాఠశాలలను (మిడిలస్కూలు) చిన్న పాఠశాలలను ప్రభుత్వమువారు చేర్చిరి.

ఇంతవరకు జరిగిన పని ఎంతవరకు ఫలప్రసూతముగాంచినది, ముం చెప్పవలయునది నిర్ణయించి తెలుపుటకే పై సంఘము నియమంపబడినది

చెన్నరాజధానిలోనూపి ప్రభుత్వమువారు వ్యవసాయ విద్యను ఉన్నత పాఠశాలలయందును, కళాశాలలయందును నేర్పించు విషయమును గూర్చి ఆలోచించుట కొకశక్తి కర్తవ్యము. వైద్యవిద్య యను పేరుతో శ్వాప్తిచింతక వ్యవసాయమును ఒకవిషయముగ, పట్టభద్రులగుటతోనే పూర్తిచేసికొను పనమును నేర్పించు

పాఠశాలము. ఇట్లు, ఒకటి నుట్ల చేసికొని పట్టభద్రులై ఉద్యోగములు లేక దిక్కమొగములతో నిడుగువారిని ప్రాణాధారముగ నుండును. ఇంకొకటి నిరుద్యోగసమస్యను గూర్చి విచారణనై పట్టభద్రు లగువారు వ్యవసాయము చేయవలె ననిరి. కొంతవరకు పరిశోధనలనుగూడ పన్నిరి. ఆ పరిశోధనములు బలపడినవి. కాని పట్టభద్రులైన తరువాత క్రొత్తగా వ్యవసాయ మన్న నేమియో తెలియనివారిని ‘హరి-ఓం’ అని వ్యవసాయము చేసుకొను విషయకంటే పైవి ఉదాహరించినట్లు ఉన్నతకళాశాల విద్యతోనే ఒకవిషయముగ నేర్పించు పూనుకొనవలెను.

అది యట్లుండ, వ్యవసాయవిద్యను కోయంబర్నాగు కళాశాలలో శ్రీభామయందు నేర్పుటకు ఏల ప్రయత్నించినతో తోయనున్నది. పంజాబులో జరుగునపుడు ఇటు నేల పాగడో తెలియనున్నది. ఇంతవఱ కివిషయమై ఎవరును శ్రేష్ఠహించినట్లు కన్పించును. ఇప్పుడెవను నాయకులు కృషిచేయుదు గాక. మన మర్మిత్రివ్యముగూపి కానకానపక్ష్యలతో గూడిన విచారణసంఘమును నియమించి వారిసలహాను బడసి ముందగునచేచెదరు గాక. కానవసభలో సభ్యు లీపర్యాయము దీనినిగూర్చి చర్చించెదరు గాక!

[జ. సాం.]

భారతదేశమున కృషి పరావృత్తి

‘మనోరమా’ కార్తిక్ సంచికయందు “భారతదేశమున ఘోరమగుకృషినిరాదరము” అను శీర్షిక క్రింద శ్రీయుత పండిత గంగాధర సాధ అగ్ని హోత్రిగా రిట్లు వ్రాసియున్నారు:

పాశ్చాత్యలోకమున అదిరి విద్యుచ్ఛక్తి బలములు కనిపిచివును అచ్చటిజనులు, “మనమిక వ్యవసాయము చేయవలెననిలేదు: విదేశములనుండి ముడిపంటలు తెచ్చి, మనయంత్రములవల్ల వివిధసమస్యలు తయారుచేసి, అది యమ్మి డబ్బుగడించును; భోజ్యపదార్థములు కావలసిన పరదేశములనుండియే కొనుకొని హాయిగ నుభించుచున్నాను.” అని తెలచిరి. కాని ఆక్షుద్రమంత్రియును

ఇంటను, బయటను క్రమముగ ప్రవర్తములై నకొలది, వారి కండ్లు విడిచి. అదుకప్పక తమకు వలసినభోజ్య పదార్థములను కృషివలన నుత్పత్తి చేసికొనకున్నచో కడుపునొడి చావలసివచ్చునని యిప్పుడు శ్రేణులిరుగు ప్రజలు పూర్తిగా గుర్తించినారు. స్వానుభవమువల్ల తమ భవిష్యత్తును తగిన యేర్పాట్లు చేసికొనుట యొ జిగినవారికి యీలోకమున సుఖముగను, స్వర్గలోకము గను రోజులు గడముట. తనయన్నన స్త్రీయులు తానేయు కృత్తి చేసికొనగల్గితేమే ప్రపంచమున సుఖముగ బ్రవృత్తిగల వను రహస్యము పాశ్చాత్యజనులకు పరిస్థితి యెఱుగఁపడినది మొదలు, వారందఱును తమతమ బాధి కోశములను, ధనకోశములనుగూడ వ్యవసాయ భూమి వృద్ధికి విక్రయముగ వినియోగించుచున్నారు. ఈతెలివిగల కార్యమునకు మంచి ఫలము కలిగి క్రమ క్రమముగ పెంపొందుచున్నది. ఈక్రింది అంశాలవలన వారి కృషియందలి యభివృద్ధి నూచితమగుచున్నది.

ఈక్రింది పట్టికయందు యూరపులోని ఆగూ దేశముల ప్రజలు ఎకరమునకు 3.౨ నేరులు గోడు మలు వల్లగా పండినపంట చూపబడినది:—

దేశము	మణుగులు
శ్రేణులిరుగు	3.౨
బెల్జియము	3.౦౩
దెన్మార్కు	౨.౫
బర్మి	౩.౬౩
స్రాసు	౧.౬

భారతదేశములో గోడుమలు ఎకరమునకు పది పదునొకండు మణులకు మించినవచ్చు. మత్స్యప్రాంతములలో గోడుమలు ఎకరమునకు ఏదాటు మణులకు మాత్రమే పండును. జాతికముప్పదియేండ్లక్రిందట భారత దేశమున, గోవధ సేవీయంతటివృద్ధిశక్తిగ కేసప్పుడు, ఇప్పు టికంటే రెండింకలు పంటపండినది. ఏలయన, అప్పుడు సాగునకువలసిన యొకప్పుడు ఎక్కువగా వర్షమువచ్చినది.

ఇప్పుడా రెంటికని రానురాను లేమియేర్పడుచున్నది. ఏనుయినను భారతీయకాంగ్రెసు కృషివృద్ధికి తమ భోజ్యపదార్థముల యుత్పత్తివంకకు పోవుట లేదు.

ప్రపంచమున అన్ని దేశములకంటెను జపానుదేశము సాగుబడికి నేల తక్కువ: తల ఒకటికి పాతికవ ఎకరమునకు కొంచెము మించి కట్టుబడి యున్నదే. భారతదేశమున సాగుబడినీల తల ఒకటికి ఒకయెకరమైనా కట్టుబడియున్నది. ఐనను ఈకొట్టుకొలది భారతీయ కడుపునింప తిండియననేమా యెఱుగకున్నారు.

ఈపైని పంటల వివరములు తెలిపిన పాశ్చాత్యదేశములనుండలి ప్రజలు తమతమ దేశములపంటలను నృధిచేసికొన్నారు గాని యది జనులవృత్తిని సరిపెట్టలేదు. కావున వచ్చుటి ప్రజలు తమకు చాలినంత పంటించుకొనుట యెట్లుని అహంకరియ లాభాదియిచ్చుచున్నారు. ఈస్థితియందు వారిమనోరథము నెఱవేరుచున్నది. ఏమనిన, ఈవిషయమున తగినంతగ వారలత్వమునున్నది. భారతదేశముందలి ధనవంతులైన ప్రభువుల జమీందారులు, కైకులు, సాహుకారులును, “మనదేశ పంటలు దినదినము క్షీణించుచున్నవేలీమందుగది యేమి?” అని మురియైన గమనింపరు. ఎల్లదనుసదా దరిగ వాక్రందించుచుందురు. ఇంగ్లీషువిద్యచే నజీర్నముప కొలదిమంది భారతీయులును, నాయకులయ్యెడి కార్యనిలగ్నులైన భాగతీయ స్రమజులును రయితుల కృషి స్ఫూర్తిపెనువచ్చు రాగా, “సావము, వారినదై డెప్పుడో నీమి చేసెదము మఱి స్వభోజ్యము వచ్చినప్పుడు రైతులకు డచ్చిచ్చి, వ్యవసాయము వృద్ధిలోనికి తీసుకుము.” అని నిల్లగా చాటుకొట్టుదురు. ఇట్టివారు నా కర్షణము నభివృద్ధియన్న యీ దౌర్భాగ్యభారతదేశము దౌర్భాగ్యము లభింపలు యొంతవఱకు సంభవమా దహింప ఆనాయకులకు తప్ప నితరులకు సాధ్యపడదు.

ఇప్పుడు భారతదేశమున కృషి అపార నిరాదరము కలుగుచున్నదని యీచిన్న వివరణము స్పష్టపడినది. ఈనిరాదరమునకు ఫలమెన్నమును మాకాదు. భారతదేశముసారము గోరువారు మొదలు రక్షకపు వ్యవసాయము నాదరించుట ప్రభువుల

తమవ్యవసాయమున కభ్యుదయము గూర్చుకొన్న వారే వారు భారతదేశమును పునరుద్ధరింప గల్గుదురు!

జగత్ ప్రసిద్ధ చారిత్రులు

(1) శ్రీరాముడు

ఈమహాపురుషుని కాలమునుబట్టి చారిత్రులు, జ్యోతిర్మాస్త్రములు భిన్నాభి ప్రాయములైయున్నారు. ఈవిధివాముకు స్పష్టముగను, ప్రత్యక్షియగురామునివామును నూచనగాను, ఋశ్వనముయొక్క దశమమండలములోని తొంబదిమాండలసూక్తము చెప్తుచున్నది. కాన ఖైత్రకాలమునకుఁ బూర్వముఁ దై రాముఁ డుండెనని స్పష్టమగుచున్నది. రామాయణమున రామునిజననకాల ఖైత్తమున నీక్రిందిశ్లోకములు కలవు.

శ్లో. తతశ్చ ద్వాదశీ మాసే చైత్రే నామకే రిథౌ, నక్షత్రేఽదితివైవర్త్యే స్యాచ్ఛ్రవణేషు పంచమః, గ్రహేషు కర్కటే లగ్నే చాకృతౌ విందునానహః, ప్రోద్యమానే జగన్నాథం సర్వలోకనమస్మృతమ్, కొపల్యాజనము వ్రామం పర్వలక్షణసంయుతమ్.

అ. (పుత్రకామేష్టికిఁ బిమ్మట) పండ్లెండుమాసములకు చైత్రమధనవమియందు, పునర్వసూనక్షత్రకర్కట కలగ్నమునఁడు, ఆయిదుగ్రహములు స్యాచ్ఛ్రవణమనఁ మండగాను, చంద్రగరులు కర్కటకమాన. నుండెగాను కొపల్య సర్వలక్షణసంపన్నుడగు జగన్నాథుని కన్గెను.

పైశ్లోకములకు వ్యాఖ్యాతలు చేసిన యర్థము ననుసరించి రాశిరుక్ర మిట్లుండును.

	ర	కు
ల గు చ	రాశి	కు
	క	

మిథు, రాహు, కేతులప్రకంప యందు కాన రాదు. చైత్రమధనవమివా డెప్పుడును రవి మేషమున నుండెనయెడల నాడు పునర్వసూ కాదు. నవమివాడు పునర్వసు వచ్చినయెడల మేషమున సూర్యుఁడుండెడు.

అనఁ బైవాతక, మహాచర్యమువాఁచున్నది. దీనిను బట్టి “మానవసేవ” పత్రికలో శ్లోకస్థుడు వాచేఁచెప్పు పంబడెను. ది. 28-4-1909, ధం. చము వెలువడిన యాం ద్రపత్రికలో “వాల్మీకిఁ బ్లీ” తొరగాదు. రామాయణము లోని చాతకమునందుండిన గ్రహానికి శ్రీ. పూ. 10-2-1761 సంవత్సరమునకు, సరిపోయియున్నదిగాన శ్రీరాముఁ డెప్పుడు పుట్టియొందెను” అని వ్రాసినకలదు. “వాల్మీకిఁ బ్లీ” తొరగాదు వ్రాసినగ్రంథ మేమో తెలియదుగాని ఓల్లందొరగాఁగిఁగూడెమేమనూర్వపునర్వసూనక్షత్రములు చైత్రమధనవమి సప్తమము మాడెనని తెలియచని యంటా పథముగాఁజెప్పవచ్చును. గ్రహసంబంధ ముచ్చస్థానమునందుండెనుచుంట్లు సందర్భక మేమనాపమునఁ గూడినది. అపుడు జన్మించినతాఁలుఁడొకఁడు గోదావరికిల్లా పెద్దాపు రముతొలగా కా “కిర్లంపూడి” లో నుండెను. వాయగు గ్రహము లుచ్చస్థానమున నుండెగా జన్మించినపురుషుఁ డెప్పుడు గోదావరీమండలముననే రామచంద్రపురముతో లాగా “నరసాపురి కేట” గ్రామమునఁ గలఁడు. కిర్లం పూడిచాతమనినట్టింది నా కేమియుఁ దెఱయదుకాని రెండవవారిమరి సరిత్రముమాత్రము జ్యోతిర్మాస్త్రమునకు విరుద్ధముగానే చేఁటివలె కున్నదని స్పష్టముగాఁ జెప్పఁ గలము. దీని నములుంది శ్రీంమునిచారిత్రమునగుండి వివరింపఁతము. రామాయణగ్రహానికి ప్రకృతివిరుద్ధము గా నుండెనుగాని, యొకనిబంధన జ్యోతిర్వర్ణింపున నీశ్లోకములు కలవు.

పుష్కాద్వయార్ధము. 2౧౭౦౮౭౭౧౭౫౨౩
శ్లో. స్వభావ్యజే ప్రగ్రహాని వచన్యాం శుక్లవక్షకే, పునర్వసగతే చంద్రే లక్ష్మీ కర్కటకావ్యాదేః, స్వక్షేత్రకాశుక్రచంద్రేతుం నేమం కేవల్యధూమతాః, ఏతే నిరయనాభేటాః మేషగ స్నాయనో రవిః, బాధో మంథే గ్రహాభిత్వా రామాయణాచరితరః, జ్ఞాతేస్త్వేక్ష్యంతిరదః కుర్ము లక్ష్యలక్షణసంకతిమ్.

అ. రా. స్వభావసంపత్సరిచైత్రమధనవమిని, పునర్వసూనక్షత్ర కర్కటకలగ్నమునందు, శుక్రచంద్రులు స్వక్షేత్రములగు పునర్వకర్కటకములందును, కనినరుకు జాలు. స్యాచ్ఛ్రవణములగు తులాకర్కటక మకరములగు నును నిరయనులై యుండుగాను; సూర్యుఁడు మేషమున

కయినింది, (మీనమున) కూర్చో మండేగనుబుధుడునుంధ
యన మండగను శ్రీకామచంద్రుడు ముద్దులింపెను. ఈలిని
చరితమును జ్యోతిశాస్త్రజ్ఞులు రామాయణమునను
బరిసికొందురుగాక!

పైశ్చోకముల ననుసరించి రాశిచక్ర మిట్లుండును.

శు		ర
		మ
ం	రాశి	తి
చ న		
	క	

రామకేసువులప్రకారం యిందు గానరాదు.
రామాయణమున “స్వప్నానశ్చేషపంచమ” అనుదానికి
ప్రేక్షుగ్రహము బుధుడుండగాక స్వప్నానశ్చేషానము
లలో శ్రీమద్రామాయణం దెననుభావము పొసగియు
న్నది. శుక్రచంద్రులు స్వప్నానమునను నుద్దేశింపబడి
బుధుస్థానమునను గలరుకదా! రవి మేషమున లేకమే
షాయనగతుడైయ్యెనని స్పష్టపరచుటచే మీనముననే
యందుగాన నాకు పునవ్యసానశ్చక్రము చిహ్నులక
భ్యంతర ముండదు. ఇట్టిగ్రహసంపుటి శ్రీ. పూర్వమే
కాక పెక్కుసారు లిట్లవలసిన కలిగియుండునుగాని,
శ్రీరామనివలెపాదామూర్తము కలగలేదుగదా!

(2) శ్రీకృష్ణుడు

ఈ మహానుభావుడు ద్వాపరయుగాంతమున
జన్మించెనని కొందఱును, కలియుగముననే జన్మించెనని
మఱికొందఱును చెప్పుచున్నారు. భాగవతరామాయణాంత
స్పష్టముగా నీలినిబారితము చెప్పబడలేదు. కాని యొక
నిబంధనగ్రంథమున స్పష్ట గలదు.

శ్లో. విభుదధినిరహాయుధి

రాయ సృష్టైర్ద్యబంధ్యా ధ్యాత్,
‘రజకూర్మకావశ్య’
స్థాప్తమ్య మధరాత్రోపి జ్యామ్,

వృక్షలక్ష్మీ గమరాశాం
రృమాణాశశ్చరీయే ప్ర,
రవిచంద్రచ చతురే
శుక్ర కృతభేదస్తమే శతమ,
ద్వాపరభావే కు

తైస్సం శ్రీకృష్ణ జన్మసమయే ౭ ధూత్.
పైశ్చోకతాత్పర్యముచే జాతక మిట్లుం కను:

ల చ	శు	
రా		
కు బు		
ర శ		క
శు		

ఈ. సృష్టైర్ద్యబంధ్య, గామియా ౩: ౪.
యనంతర్వర్తమాన బహుగ్రహమినాడు ఆర్ధరాత్రి
కోపినియందు పువభలగ్నమునందు చంద్రుడును, ద్వి
యమున రాహువును, తృతీయమునఁ నుజబుధులు
చతుర్థమున రవిశేషులును, పంచమమున కుక్రుడు, ద్వా
మున నురుడు, ఆష్టమమునఁ శేతువు కృష్ణ జన్మసమయ
మున నుండిరి.

ఈజాతమున కుక్కుగ్రహ మొకచంద్రుడనుమాత్రమే
కుజకుక్రులు నీచయుండు గలరు. మఱియొకభావ
“అష్టమే రాహుః” అని కలదు గాని “రాహువు” న
సారిచెప్పినవిద్యుబతు తిరిగి చెప్ప వలసర ముండదుగా
“అష్టమే కేకరః” అనుపాదము పొసంగియున్నది. వాక్
వమున రాహువుండినయెడల మూగవాడో, న త్రి
దో, విరోధములగలిగించువాడో యగునని “బృహట్టా
కామలలోఁ గలదు. కృష్ణుడు మూగయు, న త్రియు
గియుండలేదు కాని, తురుపాండివులకు మహావైర
మొనెనని భారతముచే దలచవలసియున్నది.

(3) ధర్మరాజు

“యథాస్థిర” దనలుకు నీద్రభూతపురుష
జాతక మిట్లు కల్గింపఁబడియున్నది.

శ్లో. శ్రీకృష్ణజన్మసః ప్రాగ్బక్తిరయే వికృత్యజే,
త్యేవ నీరహితామాయామధ్యాప్నో సింహలక్ష్మణ;
త్యేహగతేకాంక్షేమంత్యాంధర్యాంతోవృథాచారః,
ఇందోర్యాతే వృషభే రవిమణుభాగ్భాగ్భామితే తపః,
మయః కుశీరగస్సాస్యత్యలమభిలంభాగతేన విజ్ఞాతమ.

తా. శ్రీకృష్ణుడు భూబుటకు కెందేవ్వులుబూర్వమునైన వికృతిసంపత్సరత్యేవశుద్ధిప్రాప్తిసా సోమవారమున మధ్యాహ్నము సింహలక్ష్మణువందు వృషభమున రవి, కుజ, బుధ, శుక్రులును, కుంభమున గరుడను, కర్కటకుమన శనియు నుండేగా భర్యాంశమున యుద్ధిష్ఠిరుడు జన్మించెను.

రాశిచక్ర మిట్లుండును

ర కు		
బు కు		కే ను
క		
ల		
రా		న

రాహుకేసువుల ప్రళంప పై వ్రోక్షములలో గాన రాదు కాని కృష్ణుని జాతకమున మిథున రాశిని రాహువు చెప్పబడినచే నంతమబూర్వము ౩ సంవత్సరముల ౨ మాసములకాదు సింహములో రాహువుండెననియు, కుంభమునకేసువుండెననియుఁ బలఁబడి యట్లు ప్రాసరిని. ద్వాదశమున శనియుండుటచే బాపాత్మ్యుడగుననుకొని బోధిత్వాస్త్రగ్రంథములు చెప్పినగదా; ధర్మజుడు పాపాత్మ్యుడని భారతమున నీతియు నరకలోకముఁ జూపెననుటయు, బ్రాహ్మణ, గురువ్రోహములఁ జేయుటచే నీతియు “అశ్వమేధము” జేయవలసినదైనవి పూర్వమిహంసాశాస్త్రజ్ఞులు వక్కాణించుటయు పైయోగమునకు సంబంధించియుండునా? మోక్షస్థానాధిపతియగు చ ద్రుడు నీచత్వము నొందుటకూడ నైనితెప్పబడిన యోగమునకు సంబంధించియు యన్వదిగదా?

(4) ఆరునుడు

విజయుఁడనబడు నీరయనిజాతక విజయలు విజయదశమి.

శ్లో. శ్రీకృష్ణజన్మవర్తే కాత్తిక్యాం కృష్ణదశమ్యాంకు,
ఇందోర్యాతే వోత్తరఘ్నవ్యాం పర్వలక్ష్మణోపేతః;
కోపంవాళ్యే లక్ష్మీ కుక్రశిభి వాక్పరి క్షుతశే,
మందో వా దశమీ లాభే సామ్యావృత్తి భావః;
ఏవంభాగ్రహస్థితిర్యవతః శ్రీమావృహీలవాంశాత్,
పాశ్చో ఽర్జునఃపుణివ్యాంఫలమభిలం భారతేన గమ్యమ.

తా. శ్రీకృష్ణుడు జన్మించిన (విజయ) సంవత్సరమున కాత్తిక బహుళచతుర్థిసోమవారమునందు దుర్భిరావక్షత్ర భమ్మగ్నమువందు కుక్రశిబులు బగ్నమునమండగా గరుడు పంచమమునను, శని దశమమునను, లాభమున బుధుడు, ద్వాదశమున మార్కుడు నుండేగా నింద్రాంశమున వర్జునుడు సాక్షుడై జన్మించెను.

రాశిచక్ర మిట్లుండును

	ను	
కా		
వ క	బు	కేల
		కు ను
		ర

రాహుకేసువుల ప్రళంప యింగులేను. కాని శ్రీకృష్ణుని జాతకమున చెప్పబడుటచేతను కృష్ణజన్మావంతరము మోగువంశముల కెందైనను లక్షే పాగుఁ దీర్చవించుటచేతను రాహుకేసువు లంతలో మారువారు కాదు గాన శ్రీకృష్ణుని జాతకమున నుండినటులనే నిభించిరి. సాధారణముగా, రాహుకేసు గ్రహప్రసక్తి భూవృక్షజాతకగ్రంథములలో నంతగాఁ గానరాదు. రాహుకేసువుల కున్నదీటుగాని, స్వకేత్రాజకముగాని దృఢముగా నేత్యోతిష్కరించును స్వస్థపరుపలేదు

ఇంకను బ్రహ్మిణీకక్రిమ పురుషుల జాతకములను కాలాంతరమున ప్రాయఁగలను.

[పెండ్యాల వేంకటను బ్రహ్మణ్యశాస్త్రి]

నను. వెలియినారు వై భావములను పొరబడవలసి
రించుచున్నారు.

[‘మాధురీ’ కార్తికసంచికనుంచి.]

అదందానికి మగతనము

“కట్టు, బట్టు మగవారివలె బాట్టుటవల్ల ము
వలె బలము వినియోగించు కార్తికములు సలుపు
అట్టి మును బాట్టుటవల్లను స్త్రీలకు పురుషుల
సంక్రమించి, అధునిక వాగరకతకు సంపాద
నని మానవవిభానమున నారికేరి కేరుగన్న
హ్యూగో నేలపీఠముగారు చెప్పిరి. అంత
హింసకవర్జిత మహాసభయం నుపన్యసించుచు
గిరిరి:—

గిరిరివిత్త నడిపిరి యొక స్త్రీ నలుబదియేడు
సాయమున కల్పదిగముల పురుషునివలె
కెలుచున్నది. కుదకు గడ్డముపై కోడు
పెరుకొచ్చింది. కొంతకే మగకొంతకే
ము మగమొగ మైనది. “సిల్ల లామెను
అనువారు. రెండుకే కాట్టులకు పూర్వ
యొందినచో ప్రజ లామెను కప్పక
చే తగలలేట్టి యుండురు. ఇట్టి
కరిందిన యే స్త్రీగయినను కలుకు
పక మావపు.” అని. ప్రాశస్త్యం
రూకథనమును అనేకోవాచరణ
యన్నవి. ఈవిధముగా ఒక యాదుని
సమాచార మింకొకటి అమగ్య
వచ్చినది. ఈ స్త్రీకి కేసుము
లయే కాక అంగముకూడ పరి

నగేండ్లకు పూర్వము కాకిలోని
చొప్పిటలనందలి ప్రభావ ‘రేడిస్
చెము కొంచెము మొసములు మండ
డ మొగము మగపొందికతోనే

యుండెడిది. కాకిలో నప్పునుగూడ కొంత
యున్నది, ప్రా శస్త్రముగారినామలకు లక్ష్మణు కావనవని
ఈమె గూడాన పునరావేశములన్నీయు పురుషులవలె
ములే. నువకు నెలపొగయు, మగవారి కాకితోమక
గూడి నామె ధరించితిరుగును. ఇది యాదుదికా యనిన
వెన్నెదను నమ్మిన: అంత పురుషులకు శారాయముగ
నుండు నామె యాకృతి. ఆమె తన కేరుకూడ
‘నీలరామ్’ అని వెట్టుకొన్నది; అంతమంది, ఆమె
నెరిగియున్నవారే, ఆమె పురుషుల పరి భావించు
చుండురు.

[‘మాధురీ’ కార్తికసంచికను

శ్రీ రాజా రామపాండియనుగారి

(రామనాథస్వామి రాయలగారి పోతములు)

చెప్ప పురజాతీయమహాత్మా స్వచ్ఛందమున నాయనకుగా
నమ్మ కొనబడినవారు.

భారతి - చతుర్థ సంపుటము, భా. ౨.

వ్యాసకర్తల అకారాది నూచి

				సంచిక	పుట
ము, గాడేపల్లి-హృదయపటము	౯	౮
వరాహకర్మ, క.-కాళుషహరి	౮	౧౩౯
" కర్మ	౯	౧౩
హృదయ, గర్భాం-సురంగకావ్యము	౭	౧౩౪
హృదయ, పాతీబంధ-ప సాగ-గుర్ర	౮	౩౫-౩౬
కారయ శాస్త్రీ, పంచాంగుల-కై నలకతిక్కలు, ౬	౮	౪౮-౫౨
"	"	౭	...	౯	౫౩-౫౪
కర్మపట (బుధకర్మ)	౮	౮
భిక్ష	౯	౧౪౬
త్తు, మంమారి-విశ్వేశ్వరుమహానా బక కవుడేవా?	౯	౬౮-౭౨
అరీమ-పిమ్మిళి గుమ్	౯	౧౧౨
మామపేర్వరావధాని, భమికి-పిమ్మిళి గుమ్	౮	౧౧౩
కర్మ, కంఠపత్తి బద్ధాకా, కపిలిక-మంగళం	౧౧	౧౩౫
ల కైట్టకర్మ	౭	౪౦ తమనాయ
నం, మండప్రకాయగీయ	౮	౬౬
హృదయ, భమికిపాటి-బానుబాస	౭	౬౫-౬౬
"	"	"	...	౮	౭౭-౮౬
"	"	కపిలికపట	...	౯	౫౯-౬౭
"	"	"	...	౧౦	౭౮-౮౫
హృదయ, అహ్యనారయ, కో. కేం.-ముద్రాహతపము	౮	౨౭-౩౫
"	"	ప్రాథమ్యాకనము-కోర్చి నూత్రములు	...	౧౨	౧౧-౧౪
హృదయ, సూరికపి-వన్నయయమలలోని యనంపర్కములు	౯	౯-౧౩
హృదయ, వాళము-కపిలి గుమ్	౮	౯౪-౯౫
" చిన్నిపుత్త	౯	౪౨
" పోలమకాచక్రపత్రి	౧౧	౫౭
హృదయ, మాపాటి-అంధ్రవరము	౯	౪౨
హృదయ, కా.-వాతావరము	౭	౧౧౦-౧౧౩
హృదయ, వాళకాళి పు గుమ్-కపిలి-కోర్చి	౧౨	౫౬
హృదయ, వా.-వాదికేతికైట్టకర్మ	౮	౫౮
హృదయ, ప్రసాదరావు-నివకవి	౭	౫౩-౫౪

[illegible]

జగ్గయ్యచాచరి, కొత్తపన్న
" "
జనార్దనరావు, కొంపెల్ల-చెలుగు
జయదేవారెడ్డి-లవంగలకి
జాషువ, టి.-కుభారాంసాధు
" గిడిగాడు
జోగిరాజు, గోటిటి-కొన్ని పరికరములు
తమ్మిరాజు, ఏనుగు-శివప్రసాద
త్ర్యంబకరావు, శ్రీపతి-త్రావణము
డా.మూర్తిశాస్త్రి, భాగవతుల-మనోహరము
" "
దాసయ్యచాచరి, వెలగపూడి-రాఘవునితో-వారి
" అధిశేషము
దుర్గానదాశివేశ్వర ప్రసాద్ బహమార్, వాసిరెడ్డి-రాజా-మకద్దీపము
ధర్మరావు, తాపి-నేపాళ-నోలగశబ్దములు
నరసింగరావు, గాది-ఆంధ్రులెవరు?
" "
నరసింహం, సి. వి.-చిన్న చిన్న విద్యదుత్పన్న లేజరికరములు
నరసింహము, కొండముడి-ఆంధ్ర భారతారణ్యపర్వ శేషము
నరసింహశాస్త్రి, మొక్కపాటి-భిక్షువు
నరసింహాచార్యులు, ఆరవిల్లి-కలియుగము
నాగభూషణం, పండిత-రాఘుల-వారిద్రవము
నాగభూషణం, పంపటి-కుక్క-కాటుకు చెప్పుదెబ్బ
నాగభూషణరావు, కొవరవోలు-ఆహ్వానము
నారాయణమూర్తి, కొప్పర్తి-మవ్యపుప్రజలయవస్థ
నారాయణమూర్తి, గుళ్లపల్లి-కోపిటీసుధాకరము
నారాయణరావు, చిలువారి-సూర్యరామ-అగ్రనిఘంటువు...
నారాయణశాస్త్రి, చర్ల-సాహిత్యము-కాస్త్రము
నారాయణస్వామి, బి. ప.-ఉత్తరసింహులములు
" శీతద్రవము
నారాయణాచార్యులు, కరి-వేసవి
స్వసింహేశ్వర్, భాగవతుల-భరతుడు-ఆత్మీయదేశము
పట్టాభిరామయ్య, భిమిడిపాటి-భావద్రవ్యనా-భావనూచన
పల్లంరాజు, దుగ్గిరాల-విరంశీవిరావు, పానుగంటి-రాగాతిశయము
పార్వతీశ్వరశాస్త్రి, మొండపాక-గుణాలి
దీప్తయ్యశాస్త్రి, దీపాల-నిశ్చింత
...
...

[illegible]

రామమూర్తి, యస్. వి.-దీపావళి	౧౧	
రామమూర్తి, వేలూరి-కర్ణాటకము	౧౦	౧౦౬
రామలింగస్వామి, ఆనంతపంతుల-భావవిత్వము	౧౨	
రామస్వామిచౌదరి, శీరణి-బుద్ధభగవానుడు-శిష్యులందలి...	౧౧	౯౭-౧
రామిరెడ్డి, దువ్వూరి-వాదేశాటనందెరి	౮	౮౮
లక్ష్మణరావు, కామారి-విద్యుచ్ఛక్తిశాస్త్రము	౮	౯౬-౧
లక్ష్మణరావు, బుర్రా-ఆశోకమహాబాహుదా?	౯	౯౭-౧
లక్ష్మీనరసింహదాసు, యక్షేచి-రామగోపాలరావు, నూరపనేని-ఆంధ్రుడా			౭	౮౬
లక్ష్మీనరసింహము, పెట్టి-మే మేడుగురము	౭	౬౩
లక్ష్మీనరసింహరావు, పానుగంటి-శివరామా!	౯	౩౭
లక్ష్మీనారాయణ, ఉన్నవ-‘వీరమృతేరంటాలు’లోని పాటలు	౯	౩౮
లక్ష్మీనారాయణ, వారణాసి-కర్ణప్రభుత్వ	౯	౧౨౧
లక్ష్మీబాయిమ్మ, హోణిరాజు, శ్రీమతి-శ్రీదేవి అన్నపూర్ణాస్మృతి	౧౧	౧౩౧౦
‘వాసు’-నూయమ్మచలవ	౧౦	
వాసుదేవరావు-మాటిలు	౮	౫౪
వాసుదేవరావు, సోమంచి-దుర్గోధనుడు-గాంధారినిర్వేదము	౭	౧౨౧
“ సుకన్యభీషణవచనము	౮	
వీరరాజుపంతులు, నడమనుటి-సర్వలక్షణసారసంగ్రహము	౮	౯
వెంకటరంగయ్య, వ.-సుబ్బశెట్టిబిచారము	౭	౨౪
వెంకటరత్నము, నరహరి పెట్టి-లక్ష్మీరామేశ్వరము	౧౧	౮౫
వెంకటరత్నము, పెనుమర్తి-ఆతిథ్యము	౮	
“ బ్రావణాశ్రువులు	౧౧	
వెంకటరత్నశర్మ, విన్నకోట-గోపికాగోపాలము	౭	
“ మరలిప్రాయించు మోహనమూర్తి యెవరు?	౧౦	౧౮
వెంకటరమణయ్య, పూడిపెద్ది-నేటిలో‘దీర’ భ్రమలు	౮	
“ ప్రకృతిపటము	౯	
“ శృంగారం	౧౧	౫౮
“ వల్లనీపల్లవి	౧౨	
వెంకటరమణయ్య, మద్దిపట్ల-శబ్దభేదనము	౧౦	౫౫
“ యుగిరణము	౧౧	
వెంకటరమణయ్య, యస్.-చామర్యులవరిత్రమును గరించి కొన్ని సంశయములు	౯	౧౦౩-౧౦
వెంకటరావు, వాడెళ్ల-విలుకలవపై	౮	
వెంకటసుబ్బయ్యశాస్త్రి, ఓగేటి-శ్రీకారదాసుజీదేవి	౭	౧౨౭-౧
వెంకటసుబ్బారావు, కొ.-శివయోగానందరావు కా.-రావణునితో మంభాగ్గడు	౧౧	౮౫
వెంకటేశ్వర్లు, పోలి-పోడు-పోడు-పోడు	౧౦	